

II

(Retsakter hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING
af 20. maj 1998
om Frankrigs støtte til Crédit Lyonnais
(meddelt under nummer K(1998) 1454)
(Kun den franske udgave er autentisk)
(EØS-relevant tekst)

(98/490/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE
FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det
Europæiske Fællesskab, særlig artikel 92 og 93,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økono-
miske Samarbejdsområde, særlig artikel 61 og 62,

efter i overensstemmelse med ovennævnte artikler at have
givet de interesserede parter en frist til at fremsætte deres
bemærkninger⁽¹⁾, og

ud fra følgende betragtninger:

1. INDLEDNING

Crédit Lyonnais (herefter benævnt CL) er en offentlig
finanskoncern, der er aktiv i banksektoren. Den har haft
store vanskeligheder siden 1992, hvilket fik den franske
stat til i 1994 at yde støtte til den i form af en kapitaludvi-
delse og indførelse af en ordning for afvikling af aktiver i
ejendomssektoren til en værdi af ca. 40 mia. FRF. I 1995
blev andre aktiver til et samlet beløb på ca. 190 mia. FRF
udskilt og overført til afviklingsordningen⁽²⁾, og tabene på
disse aktiver blev dækket af statens garanti. Disse foran-
staltninger var genstand for beslutning 95/547/EØF

vedtaget af Kommissionen, der den 26. juli 1995
godkendte denne statsstøtte på en række nærmere betin-
gelser, forudsat at statens nettoomkostninger herved ikke
oversteg 45 mia. FRF⁽³⁾. Efter en yderligere forværring af
CL's finansielle situation fremlagde de franske myndig-
heder i september 1996 et nødhjælpsprojekt for et beløb
på tæt ved 4 mia. FRF for at afværge en større krise med
de deraf følgende negative konsekvenser. Den 25.
september 1996 besluttede Kommissionen at godkende
denne nødhjælp og samtidig indlede proceduren⁽⁴⁾ over
for de andre foranstaltninger, der planlagdes iværksat til
fordel for CL for at genoprette koncernens situation, og i
forbindelse hermed ville den undersøge enhver omstruk-
tureringsforanstaltning til fordel for CL på grundlag af
alle relevante elementer — herunder de elementer, der lå
til grund for beslutning 95/547/EF og de forpligtelser,
denne beslutning pålagde Frankrig — samt enhver ny
faktisk omstændighed, herunder den manglende opfyl-
delse af visse betingelser, de foreslåede nye foranstalt-
ninger og yderligere modtydelser.

Samme dag sendte kommissær Van Miert en skrivelse til
den franske minister Arthuis, hvori han meddelte denne,
at den nye omstruktureringsplan for banken ikke kunne

⁽¹⁾ EFT C 390 af 24. 12. 1996, s. 7.

⁽²⁾ Inklusive de 40 mia. FRF, der blev udskilt i 1994.

⁽³⁾ EFT L 308 af 21. 12. 1995, s. 92.

⁽⁴⁾ EFT C 390 af 24. 12. 1996, s. 7. Beslutningen herom blev
meddelt de franske myndigheder ved skrivelse af 16. oktober
1996 (SG(96) D/9029).

undgå at rejse problemer i betragtning af det overordentligt høje støttebeløb, Kommissionen allerede havde godkendt, og at det derfor var umuligt at forudsæge sagens endelige udfald. De franske myndigheder besvarede meddelelsen om indledningen af proceduren efter traktatens artikel 93, stk. 2, med følgende skrivelser:

- skrivelse af 8. november 1996 med en analyse af den første genopretningsplan, de konsoliderede regnskaber for CL og afviklingselskabet Consortium de Réalisations (i det følgende benævnt CDR) pr. juni 1996, et notat om CL's ledelsessystem og interne kontrolsystem samt et notat om den delvise værdipapirkonvertering af lånet til Etablissement Public de Financement et de Restructuration (herefter benævnt EPFR)
- skrivelse af 23. maj 1996, bl.a. med udkastet til CL's årsberetning for regnskabsåret 1996
- skrivelse af 31. juli 1997, hvormed de franske myndigheder fremsendte den omstruktureringsplan for banken, som Kommissionen havde udbedt sig ved indledningen af denne procedure.

Kommissær Van Miert skrev flere gange til de franske myndigheder, bl.a. den 25. juni 1997, hvor han gav udtryk for Kommissionens betænkeligheder over, at den endnu ikke havde modtaget den nye omstruktureringsplan for banken, og den 16. oktober 1997, hvor han præciserede, efter hvilke principper Kommissionens beslutning ville blive truffet. Den 31. marts 1998 skrev den franske økonomi-, finans- og industriminister, Dominique Strauss-Kahn, til kommissær Van Miert og underrettede ham om de nye foranstaltninger, den franske regering var rede til at træffe for at opnå en betinget godkendelse af støtten til Crédit Lyonnais. Den 2. april 1998 sendte kommissær Van Miert, efter at have opnået Kommissionens godkendelse heraf, et brev til minister Strauss-Kahn, hvori han redegjorde for, på hvilke betingelser den omhandlede støtte efter Kommissionens opfattelse kunne anses at være forenelig med den fælles interesse. Den 6. april fulgte Van Miert dette brev op med et nyt brev, hvori han meddelte ministeren årsagerne til, at de tilsagn, denne havde givet i sit brev af 31. marts, ikke af Kommissionen blev betragtet som tilstrækkelige til, at den kunne træffe en positiv beslutning. Den 24. april skrev Strauss-Kahn igen til Van Miert og gentog de franske myndigheders standpunkt, idet han understregede nødvendigheden af at sikre bankens overlevelse og anfægtede Kommissionens beregninger af støttebeløbet. Den 4. maj 1998 sendte Strauss-Kahn et nyt brev til kommissær Van Miert, hvori

han foreslog en række yderligere modydelse, der skulle opveje støttens konkurrencefordrejende virkninger. I tre separate skrivelser af 13. maj 1998 til kommissær Van Miert fremlagde Strauss-Kahn endelig alle tilsagnene fra de franske myndigheder.

Ved evalueringen af omstruktureringsplanen for CL besluttede Kommissionen at rådføre sig med den internationalt velrenommerede forretningsbank Lehman Brothers (herefter omtalt som Kommissionens konsulentbank), som fik til opgave at undersøge, om den omstruktureringsplan, de franske myndigheder havde fremlagt, kunne bringe banken på fode igen, og foreslå de ændringer, den måtte finde nødvendige. Kommissionens konsulentbank blev desuden anmodet om at vurdere de nye modydelse, de franske myndigheder havde tilbudt, samt overveje, om der burde kræves yderligere modydelse. Efter en grundig og detaljeret analyse af den omstruktureringsplan, Kommissionen havde fået forelagt i slutningen af juli 1997, aflagde Kommissionens konsulentbank sin rapport i november 1997. Rapporten er fortrolig, men de franske myndigheder og Crédit Lyonnais har haft indsigt i den og har ikke anfægtet dens vigtigste konklusioner.

Kommissær Van Miert underrettede mundtligt Kommissionen om udviklingen i sagen på møderne den 25. november 1997, 28. januar, 25. februar, 18. marts, 31. marts og 6. maj 1998.

Kommissionen har i øvrigt rådført sig med en »vismandsgruppe« bestående af tidligere centralbankchefer og med dem drøftet de forskellige problemer i sagen og de konsekvenser, det kan få, hvis en så stor bank går konkurs.

De bemærkninger, der er indkommet fra tredjeparter, opsummeres i del 5.

Nærværende beslutning omhandler følgende foranstaltninger, som udgør en forøgelse af den støtte, Kommissionen havde godkendt i beslutning 95/547/EF og beslutningen af 25. september 1996:

- den franske stats overtagelse af de yderligere tab i CDR via EPFR's indskud af ansvarlig lånekapital CDR
- EPFR's transaktionsomkostninger og yderligere tab, herunder »neutraliseringen« af CL's lån til EPFR for 1997-2014
- opgivelsen af den nulkupeonobligation, der skulle tegnes i henhold til forretningsplanen for 1995 og beslutning 95/547/EF, og som ville have givet indtægter, hvis nutidsværdi var blevet fratrukket den godkendte støtte

— en række foranstaltninger, der muligvis indebærer yderligere støtteelementer, i særdeleshed en eventuel kapitalforhøjelse.

2. TILBAGEBLIK

2.1. Støtten til Crédit Lyonnais i 1994 og 1995

Efter næsten fem år med kraftig vækst måtte CL notere et negativt resultat i 1992 (1,8 mia. FRF) og 1993 (6,9 mia. FRF). Underskuddene var meget store målt i forhold til egenkapitalen og ville have bragt bankens solvensgrad (dvs. forholdet mellem dens egenkapital og de risikovægtede aktiver) ned under det lovfæstede mindstekrav på 8 %, hvis ikke de franske myndigheder i 1994, efter opfordring fra det franske finanstillsyn, Commission Bancaire, var trådt til med støtte til banken, bl.a. i form af en kapitalforhøjelse på 4,9 mia. FRF og statens overtagelse af risikoen i forbindelse med urentable aktiver i ejendomssektoren til en værdi af ca. 42,7 mia. FRF, som blev udskilt og overført til et særligt afviklingsselskab, Omnium Immobilier de Gestion (OIG). I begyndelsen af 1995 kom det frem, at CL var på vej mod et nyt underskud, som ville bringe bankens solvens i fare, hvorefter den franske regering trådte til med en ny redningsaktion, med oprettelsen af en særlig afviklingsstruktur bestående dels af CDR, som var et afviklingskonsortium, der skulle overtage CL's nødlidende aktiver, herunder dem, der var blevet overført til OIG, og dels et holdingselskab, SPBI, som skulle stå for finansieringen af afviklingsoperationen, og som var kontrolleret af CL's hovedaktionærer (staten, Thomson-CSF og CDC). CDR er et 100 %-ejet, men ikke-konsolideret datterselskab af CL. SPBI blev senere (ved lov af 28. november 1995) omdannet til et offentligt forvaltningsselskab, EPFR, hvilket betød, at det havde en ubegrænset statsgaranti for alle risici og omkostninger i forbindelse med de engagementer, der var overført til CDR, herunder også transaktionsomkostningerne. Med indførelsen af denne mekanisme kunne CL's underskud på regnskabet for 1994 begrænses til 12,1 mia. FRF.

Ifølge den plan, som de franske myndigheder indsendte, og som blev godkendt ved beslutning 95/547/EF, overtog CDR aktiver for tæt ved 190 mia. FRF fra CL, heriblandt de aktiver, der blev udskilt i 1994, og hvortil der er knyttet en gæld på 55 mia. FRF. Nettoværdien af de udskilte aktiver udgjorde på grundlag heraf ca. 135 mia. FRF. Alle disse aktiver skulle afhændes eller afvikles. Mindst 50 % af dem skulle afhændes inden for tre år, og 80 % af aktiverne skulle være afhændet inden fem års forløb, hvis vilkårene på markedet åbnede mulighed herfor. Med hensyn til de datterbanker, som blev overført til CDR, skulle den sunde del af dem enten afhændes

eller tilbagekøbes af CL inden den 31. december 1995, således at CDR ved udgangen af regnskabsåret 1995 ikke længere ville rumme nogen aktiv bankstruktur.

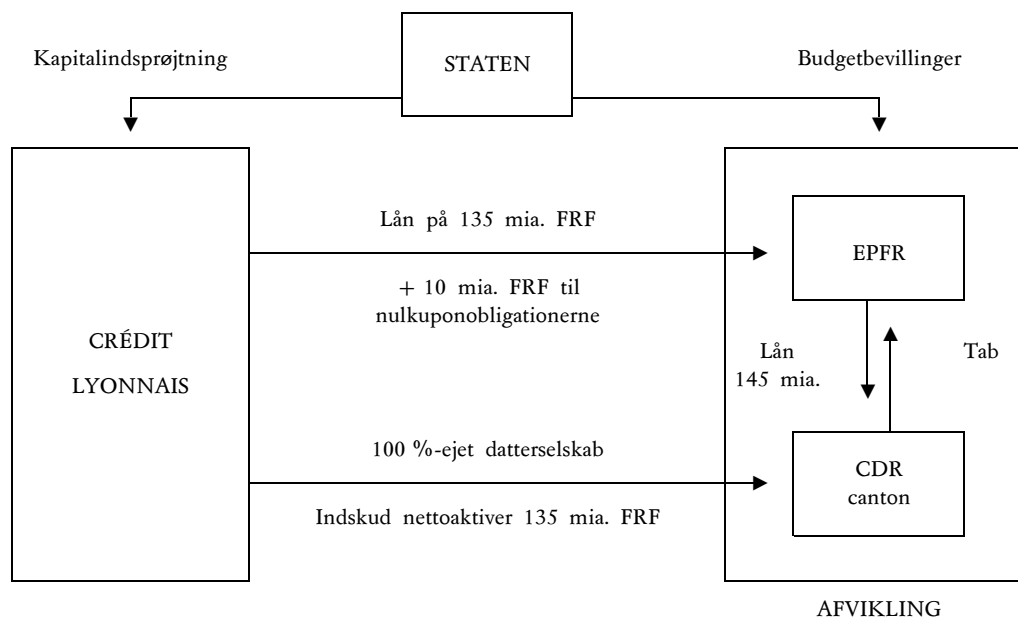
For at kunne købe aktiverne af CL fik CDR af EPFR indskudt 135 mia. FRF i ansvarlig lånekapital, hvilket kunne forhøjes med et yderligere beløb på 10 mia. FRF til 145 mia. FRF. Sidstnævnte beløb skulle finansieres hos CL via et (almindeligt) lån på op til 145 mia. FRF. Ved hjælp af dette lån kunne EPFR indskyde den ansvarlige lånekapital på 135 mia. FRF i CDR og skulle have kunnet købe langfristede nulkuonobligationer for ca. 10 mia. FRF. Denne obligationstransaktion skulle have givet EPFR en indtægt, der oprindeligt, i 1995, blev anslået til ca. 35 mia. FRF ved udgangen af 2014, og som kunne bruges til at dække resten af de tab, CDR da ville have.

Både CL's lån til EPFR og EPFR's lån til CDR forfalder den 31. december 2014. CL's lån skal tilbagebetales førtidigt i takt med afhændelsen af aktiverne og med de beløb, der indgår, forudsat dog, at CDR's tilbagebetalinger til EPFR overstiger den årlige rentebyrde på CL's lån. Den årlige rente var oprindeligt sat til 7 % i 1995 og til 85 % af pengemarkedsrenten fra 1996. Indskuddet af ansvarlig lånekapital i CDR tilbagebetales i rater efter udløbet af hvert regnskabsår: EPFR får tilbagebetalt et beløb svarende til de afhændelser, der har fundet sted i årets løb, og bliver det opnåede afhændelsesprovenu lavere end forventet, eftergiver EPFR (med udløsning af garantien) et beløb svarende til CDR's tab.

I kraft af dette indskud af ansvarlig lånekapital kommer CDR's tab til at påhvile EPFR, det vil i sidste instans sige staten, med et beløb på op til 135 mia. FRF. Det franske parlament lagde imidlertid ikke noget loft over statens garanti, da loven af 28. november 1995 om oprettelsen af EPFR blev vedtaget, og denne garanti er derfor reelt ubegrænset, også i det ekstreme tilfælde, hvor afhændelserne giver tab, der overstiger den indskudte lånekapital. CL har således fået statens dækning for tilbagebetalingen af sit lån til EPFR, hvilket betyder, at CDR ikke behøver at indgå i nogen hverken tilsynsmæssig eller regnskabsmæssig konsolidering med CL-gruppen. Denne konstruktion har sat CL i stand til at begrænse sine hensættelser og tab og samtidig overholde det lovfæstede solvenskrav. Grundprincipperne i den fremgår af nedenstående skematisk oversigt.

Til gengæld herfor nyder EPFR godt af en overskudsklausul, der udløses, når CL igen får overskud. EPFR har således ret til 34 % af CL-koncernens konsoliderede nettoresultat (før medregning af denne andel, før regnskabsårets hensættelser til almindelige bankrisici og før fransk selskabsskat) med tillæg af 26 % af den del af dette resultat, der overstiger 4 % af koncernens konsoliderede egenkapital.

OVERSIGT OVER AFVIKLINGSSTRUKTUREN

Den omstrukturingsplan for CL, som Kommissionen fik forelagt i 1995, omfattede flere foranstaltninger gående ud på en omlægning af CL's strategi, afhændelse af datterselskaber, nedskæring af omkostningerne og en bedre risikostyring. Med disse foranstaltninger skulle CL blive overskudsgivende fra 1995. Ved udgangen af 1999 skulle CL have haft en forrentning af egenkapitalen på 12,4 %. CL's bidrag til afviklingsomkostningerne via overskudsklausulen skulle have beløbet sig til i alt 6,136 mia. nominelt i perioden 1995-1999.

2.2. Beslutning 95/547/EF

Ved beslutning 95/547/EF godkendte Kommissionen på en række nærmere betingelser den støtte, den franske stat havde ydet CL i årene 1994 og 1995, og som blev fundet forenelig med fællesmarkedet efter EF-traktatens artikel 92, stk. 3, litra c), samt med Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder⁽⁹⁾. De dispositive bestemmelser i den beslutning, der var rettet til Frankrig, gengives nedenfor:

⁽⁹⁾ EFT C 368 af 23. 12. 1994, s. 12.

»Artikel 1

Den støtte, som saneringsplanen for Crédit Lyonnais indebærer i form af en kapitalforhøjelse på 4,9 mio. FRF, statens overtagelse af risici og omkostninger i forbindelse med de udskilte aktiver (op til 135 mia. FRF) og skattefordelene i forbindelse med overskudsklausulen, og som under hensyn til statens indtægter medfører samlede nettoomkostninger for staten, der kan anslås til højst 45 mia. FRF i alt, erklæres forenelig med fællesmarkedet og EØS-aftalen i henhold til EF-traktatens artikel 92, stk. 3, litra c), og EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra c).

Artikel 2

Godkendelsen af den i artikel 1 omhandlede støtte er betinget af, at Frankrig opfylder følgende betingelser og forpligtelser:

- a) *det skal sikres, at alle saneringsforanstaltningerne og alle bestemmelserne om den i artikel 1 omhandlede ordning gennemføres*

- b) *betingelserne i saneringsplanen må ikke ændres, medmindre Kommissionen på forhånd godkender det. Under alle omstændigheder kan overskudsklausulen tidligst overdrages på det tidspunkt, hvor Crédit Lyonnais privatiseres, og kun til markedspris; denne pris kontrolleres ved uafhængige ekspertundersøgelser*
- c) *i betragtning af statens betydelige omkostninger, der anslås til i alt 45 mia. FRF, skal det sikres, at Crédit Lyonnais' kommercielle kapacitet inden udgangen af 1998 nedskæres med mindst 35 % af dens kommercielle virksomhed i udlandet, herunder det europæiske banknet, i overensstemmelse med de tilsagn, som Frankrig afgav i sin skrivelse af 18. juli 1995. Hvis dette mål ikke kan nås inden for den fastsatte frist, uden at der må konstateres betydelige tab med den konsekvens, at staten som aktionær på ny skal yde finansiel støtte, især for at sikre, at det europæiske solvenskrav er opfyldt, forpligter Kommissionen sig til at undersøge, om det i givet fald er muligt at forlænge denne frist. Hvis omkostningerne, der anslås til 45 mia. FRF, overskrides, skal omfanget af reduktionen af Crédit Lyonnais' kommercielle virksomhed som accepteret i ovennævnte skrivelse tages op til revision*
- d) *Crédit Lyonnais' mulighed for at fremføre skattemæssige underskud til efterfølgende regnskabsår afskaffes, for så vidt angår det skattemæssige tab for 1994, der er dækket ved kapitalforhøjelsen på 4,9 mia. FRF*
- e) *Crédit Lyonnais' mulighed for at tilbagekøbe de udskilte aktiver i erhvervsvirksomheder afskaffes, medmindre tilbagekøb sker til den pris, hvortil det pågældende aktiv blev overdraget til CDR, eller til markedsprisen, hvis denne er højere, og under alle omstændigheder kun op til i alt 5 mia. FRF*
- f) *Crédit Lyonnais skal udelukkes fra enhver udbyttedeling i forbindelse med provenuet af CDR's afbønder*
- g) *CDR og Crédit Lyonnais skal adskilles med hensyn til ledelse, administration samt kontrol og overvågning af forvaltningen af de udskilte aktiver*
- b) *det skal sikres, at ledelsesorganerne i forbindelse med de udskilte aktiver er uafhængige af Crédit Lyonnais*
- i) *Crédit Lyonnais fratages muligheden for at fremføre de resterende skattemæssige underskud for regnskabsår før 1995, hvis overskudsklausulen overdrages i forbindelse med privatiseringen*
- j) *det skal sikres, at Crédit Lyonnais anvender salgsprovenuet til omstrukturering af aktiverne og de urentable aktiviteter*
- k) *det skal sikres, at Crédit Lyonnais udbetaler SPBI de beløb, der inddrages i henhold til overskudsklausulen*
- l) *SPBI skal have udbetalt provenuet af privatiseringen af Crédit Lyonnais, især salgsprovenuet af de aktier, SPBI besidder i dag, og det skal foreslås parlamentet, at SPBI får udbetalt provenuet af privatiseringen af den resterende del af aktierne.*

Artikel 3

Kommissionen har taget i betragtning, at de franske myndigheder har bekræftet, at det klart er målet at privatisere Crédit Lyonnais, og at saneringen af banken skulle gøre den parat til privatisering i løbet af fem år. Hvis privatiseringen udskydes mere end fem år, skal Kommissionen have meddelelse herom.

Artikel 4

De franske myndigheder samarbejder fuldt ud med hensyn til kontrollen med denne beslutning og forelægger hver sjette måned fra den 1. marts 1995 Kommissionen følgende dokumenter:

- a) *en udførlig rapport om gennemførelsen af planen samt de rapporter, der forelægges for parlamentet*
- b) *balancer og resultatopgørelser samt rapporter fra bestyrelserne i de selskaber, der deltager i afviklingsaktionen, det vil sige OIG, CDR, SPBI og CL*
- c) *en liste over de udskilte, likviderede eller solgte aktiver med angivelse af salgspriserne, navnet på køberne og på de banker, der har fået overdraget salgsfuldmagter*

- d) en udførlig liste over de eftergivne fordringer på CDR med hensyn til SPBI's indskud af ansvarlig lånekapital
- e) en udførlig liste over de bankaktiver, som CL har afbændet uden for afviklingsselskabet med en evaluering, baseret på objektive og verificerbare kriterier, af nedskæringen i dens kommercielle virksomhed i udlandet
- f) udførlige regnskaber over CL's bidrag til afviklingsselskabet i form af inddragne beløb eller udbytte.

Kommissionen kan kræve, at der ved specialiseret revision foretages en evaluering af disse dokumenter og af planens gennemførelse.

Artikel 5

Denne beslutning er rettet til Den Franske Republik.»

Ud over disse bestemmelser i kommissionsbeslutningen bemærkes, at Frankrig i skrivelse af 18. juli 1995 afgav tilsagn om at sørge for, at CL inden udgangen af 1998 havde reduceret sin kommercielle virksomhed i Europa uden for Frankrig med 50 % målt efter CL's balance, på samme måde som fastsat i artikel 2, litra c), i beslutning 95/547/EF.

2.3. Nødhjælpen

I slutningen af september 1996 forelagde de franske myndigheder Kommissionen et projekt gående ud på yderligere støtte til CL på tæt ved 4 mia. FRF. De franske myndigheder fremførte, at for at afværge store tab for Crédit Lyonnais og forhindre en forværring af CL's rating, hvilket kunne få negative indvirkninger på andre pengeinstitutter, var det nødvendigt med yderligere støtte, bl.a.:

- nødhjælp i 1995 og 1996 for at bevare CL's likviditet og solvens
- omstrukturingsstøtte for at understøtte genopretningen af Crédit Lyonnais i årene efter 1996; denne støtte ville dog ikke blive ydet før Kommissionen havde truffet endelig beslutning herom.

De påtænkte foranstaltninger bestod i en ændring af de vilkår, der var knyttet til Crédit Lyonnais' lån til EPFR, for at »neutralisere den belastning, det har udgjort for CL's regnskaber«. Eftersom resultatet af de øvrige aktiviteter blev ringere end forventet, indebar forrentningen af lånet ifølge de franske myndigheder en nettoomkostning for

CL på 3 mia. FRF i 1996, 2,7 mia. FRF i 1997 og 2,5 mia. FRF i 1998, beregnet på basis af forskellen mellem renten på lånet til EPFR (85 % af pengemarkedsrenten) og CL's gennemsnitlige vægtede omkostninger ved at refinansiere det.

I første omgang skulle disse foranstaltninger iværksættes pr. 25. september 1996 for årene 1995 (med tilbagevirkende kraft, ved indregning af ekstraordinære indtægter i 1996) og 1996. Derefter kunne de, med forbehold af Kommissionens endelige godkendelse, eventuelt indføres for hele løbetiden for CL's lån til EPFR, i form af en omstrukturingsstøtte.

De påtænkte ændringer tager sigte på at yde Crédit Lyonnais fuld kompensation for den byrde, dette lån indebærer. Det var således meningen, at forrentningen af lånet skulle dække CL's omkostninger ved at fremskaffe midlerne til at finansiere det. De franske myndigheder besluttede derfor at forhøje renten på lånet fra 7 % til 7,45 % i 1995 og fra 85 % af pengemarkedsrenten til 5,84 % i 1996. For 1996 betød det, at de franske myndigheder ikke nøjedes med at ophæve rentefordelen på 15 % med hensyn til rentesatsen for det oprindelige lån for at sikre CL en forrentning svarende til pengemarkedsrenten, men de påtænkte også at forhøje rentesatsen ud over pengemarkedsrenten med en procentdel, der sikrede, at CL fik kompensation for de højere omkostninger ved at refinansiere den langfristede gæld. Denne forhøjelse i forhold til pengemarkedsrenten var af størrelsesordenen 2 %. Ændringerne for 1995 og 1996 ville give CL et merbeløb på 3,56 mia. FRF, hvilket skulle være nok til at afværge alle likviditetsproblemer og tillidskriser for banken i 1996.

De franske myndigheder indrømmer, at en del af den plan, Kommissionen godkendte i 1995, aldrig er blevet gennemført. Der er bl.a. tale om de 10 mia. FRF af CL's lån på 145 mia. FRF til EPFR, som skulle sætte EPFR i stand til at tegne langfristede nulkuponobligationer, der skulle have givet et nominelt provenu på 35 mia. FRF i 2014, svarende til 7,8 mia. FRF i nutidsværdi. De franske myndigheder påtænkte derfor at ophæve denne del af planen. Ligesom ved de andre ovenfor beskrevne foranstaltninger blev denne ændring i første omgang gennemført den 25. september 1996 og for året 1996, i form af en suspension af ordningen. Dernæst agtede de franske myndigheder, hvis Kommissionen gav sin endelige godkendelse, at lade denne ændring gælde for de efterfølgende år, i form af en omstrukturingsstøtte.

Nulkuponobligationen ville have gjort CL's tab endnu større end det ovennævnte, fordi finansieringen af et lån på yderligere 10 mia. FRF ville have betydet en yderligere årlig belastning for CL, eftersom forrentningen af lånet ikke dækkede CL's omkostninger ved at refinansiere det.

De franske myndigheder anførte ved fremlæggelsen af deres anmodning angående nødhjælpen desuden, at denne støtte ikke var tilstrækkelig til at sikre en definitiv genopretning af CL, eftersom den nye plan og opgivelsen af privatkundeaktiviteterne uden for Frankrig, der indgik i de foreslåede foranstaltninger, indebar betydelige hensættelser og tab i flere ikke eller ikke tilstrækkeligt lønsomme datterselskaber (ca. 6,5 mia. FRF i indtægtstab). De franske myndigheder påtænkte derfor at foretage en kapitalindsprøjtning, sandsynligvis i forbindelse med regnskabsafslutningen for 1996, »på et beløb, der overstiger disse indtægtstab«. Kommissionen havde i 1996 anslået, at der hermed kunne blive tale om yderligere 8-10 mia. FRF.

Den 26. september 1996 besluttede Kommissionen derfor at godkende nødhjælpen og indlede proceduren over for de andre foranstaltninger til fordel for CL. Den bebudede, at den som led i denne procedure ville undersøge alle omstrukturingsforanstaltninger til fordel for CL, på grundlag af alle relevante oplysninger — herunder de oplysninger, der lå til grund for beslutning 95/547/EF, og de forpligtelser, Frankrig heri fik pålagt — samt enhver ny faktisk omstændighed, herunder den manglende opfyldelse af visse betingelser, de nye foreslåede foranstaltninger og de yderligere modtydelser.

Det må i øvrigt understreges, at godkendelsen af nødhjælpen for 1995 og 1996 på ingen måde foregreb nærværende beslutning, og Frankrigs og CL's forpligtelser med hensyn til nulkuponobligationerne og finansieringen af lånet til EPFR som fastlagt i beslutning 95/547/EF gælder således uændret fra 1. januar 1997.

2.4. Grundlaget for gennemgangen af den yderligere omstrukturingsstøtte til Crédit Lyonnais

Ved gennemgangen af den yderligere støtte til CL må Kommissionen tage i betragtning, at den allerede godkendte den støtte, Frankrig ydede til CL i 1994 og

1995, som værende forenelig med fællesmarkedet på grundlag af EF-traktatens artikel 92, stk. 3, litra c), samt de rammebestemmelser, der gælder for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder⁽⁶⁾.

Som det fastslås i disse rammebestemmelser, »rejses støtte til omstrukturering særlige konkurrenceproblemer, da den kan vælte en unfair del af byrden i forbindelse med strukturtilpasningerne og de hermed forbundne sociale og industrielle problemer over på andre producenter, der klarer sig uden støtte, og på andre medlemsstater. Hovedreglen bør derfor være, at der kun kan godkendes omstrukturingsstøtte i tilfælde, hvor det kan påvises, at godkendelse af omstrukturingsstøtte er i Fællesskabets interesse«. Derfor »bør det normalt kun være nødvendigt at yde omstrukturingsstøtte én gang«.

Kommissionen må konstatere, at der ud over den betydelige støtte, der blev godkendt i 1995, nu er tale om at yde støtte af et hidtil uhørt omfang. I sin beslutning om at indlede proceduren i september 1996 anførte Kommissionen, at dette uundgåeligt fører til den konklusion, at den yderligere støtte kun kan anses at være forenelig med statsstøttereglerne i EF-traktaten under forudsætning af, at der ydes væsentlige og seriøse modtydelser. Disse modtydelser må ydes både i Frankrig og uden for Frankrig, og både inden for privatkundesektoren og inden for andre af CL's aktivitetsområder. Kommissionens vurdering af, om denne yderligere støtte vil kunne godkendes som værende forenelig med fællesmarkedet, vil desuden afhænge af, hvor stort et støttebeløb der er tale om ud over det beløb, der blev godkendt i 1995. Kommissionen må sørge for, at støtten ikke erklæres forenelig med fællesmarkedet, uden at CL yder et virkelig betydeligt bidrag, som må stemme overens med den kontekst, hvori de franske myndigheder fremlagde disse støtteforanstaltninger for Kommissionen, omfanget af den yderligere støtte i forhold til de 45 mia. FRF, der blev godkendt ved beslutning 95/547/EF, og den omstændighed, at det ikke er første gang, der ydes støtte. Den vil i særdeleshed sikre sig, at CL præsterer en modtydelse, som står i forhold til den ekstraordinære karakter og omfanget af den støtte, CL har modtaget. En sådan modtydelse bør ikke kun være begrænset til aktiviteter, som ikke længere indgår i bankens strategiske mål, men bør også omfatte de af bankens aktiviteter, hvis afhængelse vil kunne opveje den skade, støtten påfører dens konkurrenter, og alt, hvad der ikke er strengt nødvendigt for levedygtigheden af CL's kernevirksomhed.

⁽⁶⁾ Se fodnote 5.

3. CREDIT LYONNAIS' AKTIVITETER OG SENESTE RESULTATER

Tabel 1

CL's aktivitetsområder ultimo 1996

Område	Frankrig	Europa	Resten af verden
Bankvirksomhed	Privatkunder: 1 954 afdelinger Mindre erhvervs-kunder: 201 afdelinger Større erhvervs-kunder: 143 afdelinger Regionale bank-datterselskaber Leasing Factoring Specialfinansiering	Privat- og erhvervs-kunder: 679 afdelinger BfG Bank (Tyskland) CL Austria CL Belgium CL Espana, Banca Jover (Spanien) CL Grækenland Credito Bergamasco ⁽¹⁾ (Italien) CL Luxembourg CL Sverige CL Schweiz CL Portugal Woodchester ⁽¹⁾ (Irland) CL-afdelinger i Det Forenede Kongerige 14 afdelinger i Østeuropa (CL Rusland, CL Bank Praha, CL Ukraine, CL Bank Hungary, CL Bank Slovakia, International Bank of Poland) Leasing Factoring	Erhvervs-kunder: 564 afdelinger, heraf 265 i Nord-, Syd- og Mellemamerika, 39 i Asien, 224 i Afrika og 36 i de oversøiske franske departementer og territorier
Formueforvaltning	Forvaltning af 120 investeringsforeninger Formueforvaltning for privatkunder, institutioner og erhvervs-kunder	Forvaltning af 80 investeringsforeninger Specialiserede datterselskaber: CL International Asset Management i Hongkong, Milano, New York, Singapore, Tokyo CL Private banking ledet af CL Schweiz (også i Paris, Monaco, Luxembourg, London, Wien)	CL Private banking i Hongkong, Singapore, Miami, Montevideo
Forsikring	UAF-mæglerfirmaer	Mæglerfirmaer	
Investerings-service	4 børskontorer 17 børstande Børselskaber: Cholet-Dupont og Michaux	Kontorer i Bruxelles, Frankfurt, London, Luxembourg, Madrid, Milano, Zürich Specialiserede datterselskaber: CL Capital Markets (London) Iberagentes (Madrid)	36 kontorer, bl.a. i Hongkong, Montréal, New York, Séoul, Singapore, Sydney, Tapei, Tokyo Specialiserede datterselskaber: CL Capital Markets Asia, CL Securities (USA)

Kilde: CL's årsberetning 1996.

⁽¹⁾ Datterselskaberne Credito Bergamasco (I) og Woodchester (IRL) blev solgt i 1997 og indgår ikke længere i de konsoliderede regnskaber i 1997.

CL er en bankkoncern, der er aktiv inden for hele finanssektoren, idet den bl.a. opererer som almindelig bank for både privat- og erhvervskunder og desuden beskæftiger sig med investeringservice, formueforvaltning, leasing, factoring og forsikring. Crédit Lyonnais havde ved udgangen af 1997 i alt 50 789 ansatte, heraf knap to tredjedele i Frankrig. CL's balancesum udgjorde ved udgangen af 1997 1 499 mia. FRF, hvoraf 692 mia. FRF hidrørte fra aktiviteterne i Frankrig (46,2 %), medens aktiviteterne i Europa uden for Frankrig tegnede sig for 474 mia. FRF (32 %). Efter at have overtaget Thomsons andel i december 1996 havde den franske stat 78,05 % af kapitalen og 96,01 % af stemmerettighederne i CL (inklusive EPFR's aktier). Det statsjede kreditinstitut Caisse des Dépôts et Consignations havde 3,7 % af kapitalen og 3,99 % af stemmerettighederne. Resten af kapitalen (18,25 %) bestod af børsnoterede investeringsbeviser uden stemmeret. CL's aktivitetsområder og afdelinger i Frankrig og udlandet ved udgangen af 1997 samt den geografiske fordeling af en række finansielle nøgletal for Crédit Lyonnais fremgår af følgende tabel:

Tabel 2

Geografisk fordeling af en række finansielle nøgletal for CL ultimo 1997

(%)

Nøgletal	Frankrig	Europa	Øvrige verden
Udlån	46	30	24
Indlån	58	30	12
Antal ansatte	68	21	11
Nettobankindtjening	58	28	14
Bruttodriftsresultat	50	30	20
Aktivsum (balance)	46	32	22

Kilde: CL, årsberetning 1997.

CL er organiseret efter aktivitetsområder i en række divisioner («directions centrales» — DC), herunder en division for de franske aktiviteter (DCAF), en division for aktiviteterne i det øvrige Europa (DCAE), en division for internationale aktiviteter uden for Europa (DCAI), samt divisioner for kapitalmarkederne (DCMC), for forvaltning og relationer med institutionelle investorer (DGRI), for finansieringsteknik og aktiv- og projektfinsiering mv. (IFAP). Den franske division, DCAF, er koncernens hoveddivision, eftersom den tegner sig for tæt ved halvdelen af CL's konsoliderede indtægter og en tredjedel af nettoresultatet (før holding- og koncernjusteringer). I nedenstående tabel 3 angives de forskellige divisioners bidrag til visse finansielle nøgletal for koncernen i 1996.

Tabel 3 viser, at de europæiske aktiviteter i 1996 gav et meget beskedent nettoresultat i forhold til de vægtede forpligtelser og den anvendte kapital, medens det modsatte var tilfældet med de andre internationale aktiviteter. De franske aktiviteter gav derimod et pænt bruttoreultat, men nettoresultatet var ikke så positivt, bl.a. på grund af generalomkostningerne, de store risici og tab på aktiver. Denne situation ændrede sig meget i 1997 (jf. nedenfor).

Siden ydelsen af den første støtte i 1994 har CL gennemført en omfattende omlægning af sin organisation og alle sine aktiviteter. Omstruktureringen omfattede strategiske, operationelle og finansielle aspekter.

CL har opgivet sine ambitioner om at blive en storbank på verdensplan. Samtidig med at CL har bevaret sine ambitioner om at være en storbank i Frankrig, hvor CL er bank for både privatkunder, små og mellemstore virksomheder, store virksomheder og institutioner, og også beskæftiger sig med forsikring og investeringservice, har CL reduceret sin kommercielle virksomhed i resten af verden som krævet i beslutning 95/547/EF. I privatkundesektoren har CL således afhændet udenlandske datterbanker i Europa (CLBN, Credito Bergamasco, Woodchester), Latinamerika (Banco Frances e Brasileiro) og Afrika. De internationale afhændelser, der har fundet sted siden 1. januar 1995, tegner sig for 17,9 % af CL's aktiver på dette område, svarende til ca. 171,2 mia. FRF, heraf 136,1 mia. FRF i Europa og 35,2 mia. FRF i resten af verden (primært i Latinamerika). Derimod har CL bibeholdt og reorganiseret sine bankaktiviteter i erhvervskundesektoren samt kapitalmarkedsaktiviteterne i hele verden. CL har også indgået alliancer med specialiserede partnere, der spiller en fremtrædende rolle på deres egne markeder (bl.a. med Allianz inden for skadesforsikring og Cetelem i Frankrig inden for forbrugerkreditter).

Tabel 3

De enkelte aktivitetsområders bidrag til visse finansielle nøgletal (1996-tal)

	Vægtede forpligtelser	Nettobankindtjening	Bruttodriftsresultat	Nettoresultat
DCAF og datterselskaber	[...](⁷)	[...]	[...]	32 %
DCAE inkl. børskontorer	[...]	[...]	[...]	6 %
DCAI inkl. børskontorer	[...]	[...]	[...]	30 %
DCMC inkl. børskontorer	[...]	[...]	[...]	23 %
DGRI og datterselskaber	[...]	[...]	[...]	5 %
IFAP og datterselskaber	[...]	[...]	[...]	4 %
Samlet absolut værdi (mia. FRF)	872	44,5	11,4	0,3

(⁷) I denne udgave, der er beregnet til offentliggørelse, er visse oplysninger udeladt af hensyn til beskyttelsen af forretningshemmeligheder.

Før holding- og koncernjusteringer — *Kilde:* CL's forretningsplan.

NB. Lånet på 135 mia. FRF til EPFR er ikke medregnet under de vægtede engagementer.

På det operative plan har man især sat ind på to områder. For det første er der gennemført en sanering af porteføljen, bl.a. efter at stort set urentable aktiver til en værdi af 190 mia. FRF blev overført til CDR, ligesom der er indført en mere effektiv risikostyring, -forvaltning og -kontrol samt bedre interne forvaltnings- og kontrolsystemer. Dækningen af tvivlsomme fordringer ved hjælp af hensættelser blev øget til 65 % i 1997. For det andet er der ydet en stor indsats for at skære ned på generalomkostningerne. Gennem successive personalenedskæringsplaner er det lykkedes at reducere antallet af ansatte fra 59 323 i 1995 til 50 789 i 1997, og de globale lønomkostninger er reduceret fra 20,6 mia. FRF til 19,8 mia. FRF i samme periode. Der er tale om en nedskæring af antallet af ansatte på 14,4 % (⁷) i forhold til 1995, hvilket — selv med konstant koncernomfang — er langt mere end de personalenedskæringer, CL's største franske konkurrenter har foretaget. I 1998 ventes en ny runde personalenedskæringer i forbindelse med afslutningen af den tredje plan, der omfatter nedskæringer på 5 000 ansatte (i årene 1996-1998). Desuden har man sat meget ind på at fastholde kunderne og nettobankindtjeningen for at dæmme op for den nedgang i nettobankindtjeningen, der kunne konstateres i 1996.

Den finansielle omstrukturering er forløbet langsommere. CL har ikke kunnet opfylde målene i den plan, som Kommissionen fik forelagt i 1995, hvilket har haft flere årsager. På passivside har CL fortsat måttet dække omkostningerne ved de langfristede lån, der blev optaget

for adskillige år siden til en høj rente, som er blevet stadigt tungere at bære i betragtning af det gradvise rentefald på markedet. CL's kreditrating har fortsat ligget meget lavt og gør det vanskeligt for banken at gennemføre sin strategi. Til trods for den senere tids bedring i driftsresultatet ligger CL's kreditrating hos de internationale kreditratingorganisationer for øjeblikket på BBB+ (Standard & Poor's) og A3 (Moody's), hvilket er udtryk for tilstrækkelig betalingsevne, men stor sårbarhed over for konjunktursvingninger(⁶). Denne rating bør sammenholdes med AA/Aa3 for Société Générale og A+ /Aa3 for BNP, som er de andre to franske banker, der størrelsesmæssigt bedst kan sammenlignes med CL, og med de normalt højere ratinger for de andre offentlige banker. En rating i spektret fra AAA til A- (S&P) eller fra Aaa til A3 (Moody's) anses normalt at være forudsætningen for en banks langsigtede rentabilitet og muligheder for at skaffe sig finansiering på konkurrencedygtige vilkår på markedet. CL's rating afspejler også CL's svage kapitalgrundlag i forhold til de aktivitetsområder, banken dækker, som påvirkes af den økonomiske udvikling overalt i hele verden. Solvensgraden steg fra 8,4 % i 1995 til 9,3 % i 1997, for kernevirksomheden var der tale om en stigning fra 4,4 % til 4,8 %. Selv om en sådan solvensgrad normalt er god nok for en mellemstor bank, er den lavere, end hvad markedet normalt forventer af

(⁶) Standard & Poors' ratingskala ser således ud: AAA: ekstremt høj kreditværdighed, AA: meget høj kreditværdighed, A: høj kreditværdighed, men sårbar over for konjunktursvingninger, BBB: tilstrækkelig kreditværdighed, men meget sårbar over for konjunktursvingninger, BB og B: spekulativ og usikker kreditværdighed, CCC, CC og C: tvivlsom, D: allerede i betalingsstandsning. På Moody's skala er karaktererne Aaa, Aa1, Aa2, Aa3, A1, A2, A3, Baa1, Baa2.

(⁷) Tallet er ikke korrigeret for konsolideringsomfanget.

banker, der anlægger en global strategi som CL. I januar 1998 satte Moody's CL under observation på grund af CL's engagementer i Asien og usikkerheden omkring Kommissionens godkendelse af støtteprojektet.

Til trods for disse vanskeligheder på passivside er det imidlertid på aktivside, CL's største problemer ligger, hvilket hænger sammen med forsinkelserne i tilbagebetalingen af lånet til EPFR, der vejer tungt i CL's driftsresultat, samt tilbagegangen i CL's markedsandele i 1995-1996 (som blev standset i 1997) og de lidet gunstige konjunkturer i disse år, der er årsagen til de ringe resultater, bl.a. den utilstrækkelige nettobankindtjening, som lå til grund for ydelsen af den nødhjælp, Kommissionen godkendte i 1996.

På aktivside bemærkes desuden, at afkastet på tilgodehavender har været faldende, ikke blot som følge af det generelle rentefald, men også på grund af den skærpede konkurrence, der skyldes en stigende tendens til at springe mellemløbet over ved handel med de mest avancerede produkter på finansmarkederne, den teknologiske udvikling og den øgede integration af markederne. Nedgangen i nettorenteindtægterne (renteindtægter minus renteudgifter) er gradvis blevet opvejet af en stigning i værdipapirprovisionerne og provisionerne for formueforvaltning. Lånet til EPFR repræsenterer et højt nominelt beløb (over 100 mia. FRF), og den omstændig-

hed, at det forrentes til en lavere rente end markedsrenten (85 % af pengemarkedsrenten), har belastet bankens regnskaber, hvilket førte til ydelsen af nødhjælp i 1996.

Tabel 4 indeholder en oversigt over CL finansielle og driftsmæssige situation i årene 1994-1997.

Det må understreges, at CL's regnskaber for 1995 og 1996 indeholdt en post for »neutralisering« af lånet til EPFR. Desuden blev regnskaberne for 1997 opstillet af banken ud fra den hypotese, at Kommissionen ville godkende »neutraliseringen« af lånet. Efter at være blevet underrettet herom den 19. marts 1998 tilkendegav Kommissionen ved en erklæring fra kommissær Van Miert, at det var for tidligt at postere støtten i forbindelse med neutraliseringen af lånet til EPFR i 1997 i bankens regnskaber. Posteringen var ikke godkendt på dette stadium og kunne ikke foregribe nærværende beslutning, hvorfor den ifølge gældende statsstøtteregler på indeværende stadium var ulovlig. Uden denne støtte i 1997 på over 3 mia. FRF ville banken have haft et negativt resultat. Uanset dette forbehold er resultaterne, således som de er forelagt, sammenlignelige med resultaterne for 1996 og 1995, hvori der indgik tilsvarende støtte, og giver et godt billede af udviklingen i CL's aktiviteter.

Tabel 4

Finansielle resultater og indikatorer for CL 1994-1997

(mio. FRF)

	1994	1995	1996	1997	Forskel 1997/1996
Nettobankindtjening	45 677	43 355	44 509	46 020	+ 3,4 %
Generalomkostninger og afskrivninger	(39 502)	(36 709)	(35 049)	(34 981)	- 0,2 %
Bruttodriftsresultat	6 175	6 646	9 460	11 039	+ 16,6 %
Hensættelser	(13 981)	(5 835)	(5 711)	(5 073)	- 12,2 %
Løbende resultat⁽¹⁾	(7 809)	811	3 749	5 966	+ 59 %
Ekstraordinære poster og diverse	(485)	546	(1 623)	(1 800)	i.o.
Selskabsskat	(1 300)	(931)	(1 296)	(982)	i.o.
Resultat i koncernforbundne selskaber	451	920	831	110	i.o.
Forskel mellem købspris og markedsværdi på opgørelsesdagspunktet	(2 192)	(197)	(68)	(70)	i.o.
Overskudsklausul	—	(6)	(107)	(850)	i.o.
Samlet nettoresultat	(11 274)	1 143	1 486	2 370	+ 59 %
Koncernnettoresultat	(12 102)	13	202	1 057	i.o.
Egenkapital, heraf	45 545	42 148	44 421	44 074	i.o.
koncernen	26 304	24 282	25 603	28 293	i.o.
Hensættelser til almindelige bankrisici	5 492	5 018	5 054	4 985	i.o.
Minoritetsaktionærer	14 749	12 848	13 763	10 796	i.o.
Balancesum	1 752 971	1 663 030	1 623 682	1 498 698	i.o.
Afkast af koncernens egenkapital før overskudsklausul (ROE)	i.o.	0,08 %	1,24 %	6,74 %	—
Afkast af aktiver (ROA)	- 0,64 %	0,07 %	0,09 %	0,15 %	—

(mio. FRF)

	1994	1995	1996	1997	Forskel 1997/1996
Solvensnøgletal, heraf	8,4 %	8,5 %	8,7 %	9,3 %	—
Tier 1	—	4,5 %	4,6 %	4,8 %	—
Omkostningskoefficient	86,5 %	84,7 %	78,7 %	76 %	i.o.
Personale	68 845	59 373	56 748	50 789	i.o.
Udlån	830 758	878 500	878 489	845 500	i.o.
Indlån	684 600	700 800	694 000	712 700	i.o.
Forvaltede midler	441 400	401 200	452 600	491 300	+ 8,5 %

Kilde: CL's årsberetninger.

NB. 1997-tal som opgivet af banken, inklusive »neutraliseringen« af CL's lån til EPFR.

(¹) I det løbende resultat for 1997 er ikke medregnet hensættelser på Asien, som indgår i »ekstraordinære poster«.

Denne tabel viser, at efter en meget kraftig nedgang i 1995 blev CL's nettobankindtjening stabiliseret i 1996 og øget betydeligt i 1997. Den kraftige stigning i nettobankindtjeningen i 1997 skyldes for det første en betydelig forøgelse af provisionsindtægterne (+11,5 % med samme koncernomfang) som følge af det høje aktivitetsniveau på finansmarkederne i 1997. Disse indtægter tegner sig nu for 33,8 % af CL's samlede nettobankindtægter, og stigningen har fundet sted inden for alle de store bankaktiviteter såvel de franske (hvor provisionerne er steget fra 6,6 mia. FRF til 7,1 mia. FRF) som de internationale aktiviteter. For det andet har udlånsvirksomheden ligget på et ret højt niveau i 1997, idet der kan konstateres en stigning i udlånene både i Europa (+ 11 % med tilsvarende koncernomfang) og i resten af verden (+7,6 %). Stigningen i de europæiske udlån hænger sammen med den kraftige stigning i BfG's udlån og kursvirkningerne i relation til det britiske pund (+20 %). For resten af verden var der også en dollareffekt (+14 %). Også for kapitalmarkedstransaktionerne og de andre udenlandske datterselskaber, bl.a. i USA og Asien, var der tale om en positiv udvikling.

Ifølge CL har bankens markedsandele i Frankrig stabiliseret sig efter den tilbagegang, der måtte noteres i 1995-1996, både inden for udlåns- og indlånsvirksomheden.

Tabel 5

Crédit Lyonnais' markedsandele i Frankrig

(%)

	Dec. 1995	Dec. 1996	Sept. 1997
Udlån			
— privatkunder	6,1	5,7	5,6
— erhvervskunder	4,1	4,3	4,4
Indlån			
— privatkunder	5,9	5,7	5,7
— erhvervskunder	6,3	5,5	5,5

Kilde: CL's årsberetning 1997.

Inden for de franske bankaktiviteter kunne CL i 1997 notere en hurtig bedring af rentabiliteten, idet nettobankindtjeningen i Frankrig holdt sig stabilt som følge af en mindre nedgang i udlånsbestanden (−2,6 % eksklusive værdipapirudstedelse) og udhulingen af rentemarginalen (forskellen mellem udlåns- og indlånsrenten), samtidig med at man opnåede en bedre styring af generalomkostningerne i Frankrig, som er faldet med 1,4 %, ligesom hensættelserne er blevet reduceret som følge af en bedre risikostyring. Hensættelserne til bankaktiviteterne i Frankrig er blevet betydeligt reduceret fra 1996 til 1997, nemlig fra 3,7 mia. FRF, svarende til ca. 1 % af de vægtede aktiver, til under 2 mia. FRF, hvilket har ført til et bedre samlet resultat (en stigning før skat på 2 mia. FRF).

Generalomkostningerne for hele koncernen er blevet betydeligt nedbragt siden 1995, bl.a. som følge af nedskæringerne i antallet af medarbejdere og i de samlede lønudgifter. Omkostningskoefficienten er således faldet fra 84,7 % til 76 %. Den er dog fortsat meget høj i Frankrig (ca. 82 %), hvilket skal sammenholdes med CL's største franske konkurrenters omkostningskoefficienter (ca. 70-72 %). Til gengæld steg generalomkostningerne meget kraftigt i 1997 inden for de internationale aktiviteter. Som helhed er omkostningskoefficienten (forholdet mellem generalomkostninger og nettobankindtægt) således kun i langsom tilbagegang til trods for de øgede nettobankindtægter. Denne udvikling er langt bedre, end hvad man havde forudset for 1997 i planen (80 %), men Crédit Lyonnais kan stadig langt fra måle sig med sine største konkurrenter og er langt fra det mål, der blev sat (en omkostningsprocent på 70 % i år 2000).

I 1997 blev der hensat over 8 mia. FRF, hvilket er dobbelt så meget som forudset. Denne stigning skyldtes hovedsagelig de ekstraordinære hensættelser på 3 mia. FRF på Asien. I forhold til 1996 er hensættelserne (når der ses bort fra Asien) faldende, idet de er faldet fra 5,7 mia. FRF til 5,1 mia. FRF. De er dog 1 mia. større, end hvad der var budgetteret med i planen, og med samme konsolideringsomfang er der tale om en stigning, bl.a. som følge af store hensættelser på risikolande på 900 mio. FRF i 1997 (ud over de 333 mio. FRF, der allerede blev hensat i 1996).

Bankens nettoresultat blev kraftigt forbedret 1997, men lader sig vanskeligt fortolke som følge af den betydning, ekstraordinære engangsposter har haft (neutralisering af lånet til EPFR, hensættelserne på Asien, merindtægter af afhændelser). Solvensnøgletallet (»Cooke«-tallet) er bedret væsentligt på grund af de bedre resultater (positiv indvirkning på tælleren efter udlodning af overskud) og den stabile udvikling i de vægtede aktiver (nævneren), idet der er tale om en stigning fra 4,6 % til 4,8 % (tier one) og fra 8,7 % til 9,3 % (solvensnøgletallet).

De hidtil kendte resultater viser, at saneringen af CL endnu er af ret skrøbelig karakter, og at CL's rentabilitet endnu ikke er tilstrækkelig til at sikre en forrentning af egenkapitalen af den størrelsesorden, som en privat aktionær normalt ville forvente at få. Uden den nødhjælp, Kommissionen godkendte i 1996, ville banken fortsat have haft underskud. Desuden erindres om, at uden neutraliseringen af lånet (foretaget for tidligt og ifølge de gældende statsstøtteregler ulovligt), ville CL også have haft underskud i 1997.

Kommissionen kan derfor ikke på dette grundlag drage den konklusion, at den seneste udvikling i bankens aktiviteter viser, at den på ny er blevet lønsom og levedygtig. Dette vil kræve en gennemgang af den omstruktureringsplan, myndighederne fremlagde i juli 1997 (jf. nedenfor).

4. ANALYSE AF GENNEMFØRELSEN AF FORANSTALTNINGERNE I BESLUTNING 95/547/EF

I beslutning 95/547/EF stillede Kommissionen en række betingelser for sin godkendelse af støtten, hvis opfyldelse gennemgås i det følgende. De vigtigste betingelser var følgende:

- a) fuldstændig gennemførelse af den omstruktureringsplan, Kommissionen fik forelagt
- b) mindskelse af bankens kommercielle virksomhed uden for Frankrig med 35 % målt efter balancen
- c) ydelse af lånet til EPFR og tegning af nulkuponobligationen
- d) opfyldelse af overskuds klausulen
- e) CL's udbetaling af udbytte til den statslige aktionær
- f) anvendelse af afhændelsesprovenu til omstruktureringsformål
- g) afskaffelse af muligheden for at fremføre skattemæssige underskud i forbindelse med støtten.

a) *Gennemførelsen af den omstruktureringsplan, der blev forelagt Kommissionen*

Siden Kommissionen i juli 1995 godkendte støtteprogrammet til fordel for CL, herunder også aftaleprotokollen mellem staten og CL af 5. april 1995 angående afviklings-selskabet, har de franske myndigheder tilsendt Kommissionen flere tillæg til denne protokol, bl.a. for at efterkomme beslutning 95/547/EF (adskillelse mellem CL og CDR) og Kommissionens beslutning fra september 1996 (nødhjælpen). Opmærksomheden henledes her på tillæg nr. 9 af 6. maj 1997, der tilpassede vilkårene for CDR's tilbagebetaling af EPFR's indskud af ansvarlig lånekapital og ophævede CDR's pligt til førtidig, årlig tilbagebetaling af et beløb svarende til indtægterne af afhændelserne med fradrag af de beløb, der stilles til rådighed for kontrolrede selskaber, driftsudgifter og renter til EPFR. Siden ikrafttrædelsen af dette tillæg skal CDR hvert år forelægge EPFR en flerårig finansierings- og likviditetsplan, som danner grundlag for CDR's førtidige tilbagebetaling, pr. 30. juni hvert år, af et beløb svarende til CDR's anslåede disponible likvide midler på denne dato minus 1/6 af det afhændelsesprovenu, der er budgetteret med for det inde-værende år.

Ved samme tillæg blev der indført en ordning gående ud på, at EPFR stiller garanti for CDR for at gøre det lettere for CDR at opnå ekstern finansiering, med et loft på 10 mia. FRF. Det beløb, som CDR fra 1. januar 1998 kan

trække på hos EPFR, og som højst kan udgøre 10 mia. FRF, nedsættes med et beløb svarende til de garantier, der løber på det tidspunkt, hvor der trækkes på kreditten. Disse ændringer afspejler CDR's øgede likviditetsbehov, der var en medvirkende årsag til forsinkelserne i tilbagebetalingen af den ansvarlige lånekapital og dermed også CL's lån til EPFR.

Den 16. december 1997 underrettede de franske myndigheder Kommissionen om et forslag til reform af CDR's drift og kontrolforhold, som den ansvarlige minister, Dominique Strauss-Kahn, havde fremlagt i det franske parlaments finansudvalg. Ifølge de franske myndigheder var denne reform nødvendig for at rette op på de mangler, den hidtidige ordning var behæftet med, bl.a.

- det rent afviklingsbetonede formål og den stramme tidsplan
- den manglende ansvarliggørelse af CDR
- de mange kontrolinstanser og -procedurer
- politisk indblanding
- usikkerhed omkring domstolenes behandling af sagerne.

Reformen er baseret på tre principper, nemlig en uafhængig og ansvarlig ledelse, en streng og effektiv kontrol og en stat, der optræder uvildigt og retfærdigheds-søgende. Det vil i praksis sige

- at aktiverne ud fra ønsket om at udnytte dem bedst muligt, således at statens finansielle resultat optimeres, ikke længere udelukkende skal administreres med afhændelse som det eneste mål
- at CDR får eneansvaret for afhændelsesprocessen, der skal gennemføres efter en strategi, som opstilles for hvert år, og desuden del i udbyttet heraf
- at den interne kontrol strammes med omdannelse af CDR til et selskab med bestyrelse og direktion, med de rådgivende kontrolfunktioner henlagt til bestyrelsen, indførelse af en risikostyringsafdeling og forenkling af det interne regnskabssystem og samarbejdsstrukturen
- at EPFR over for CDR udøver statens rettigheder som aktionær og varetager kontrolfunktionen, eventuelt med bistand fra eksterne eksperter
- at politisk indblanding bandlyses, og at alle konflikter konsekvent indbringes for domstolene, hvis ressourcer hertil skal øges.

Kommissionen støtter princippet om, at CDR skal ledes på en sådan måde, at statens interesser som aktionær tilgodeses, hvilket bør føre til en mindselse af den støtte, staten yder til CL via afviklingsordningen. Kommissionen bemærker, at CDR allerede i løbet af regnskabsårene 1996 og 1997 har fraveget den hidtil fulgte afviklingskurs og specielt har eftergivet fordringer eller tilført kapital og stillet nye garantier for sine datterselskaber eller de virksomheder, der har overtaget dem, på betingelser, der muligvis har indeholdt statsstøtteelementer. Kommissionen understreger, at opgivelsen af afvikling som det overordnede mål gør det endnu mindre sandsynligt, at den oprindelige (vejledende) tidsplan vil kunne overholdes, idet denne indebar, at 80 % af de udskilte aktiver skulle være afhændet inden fem års forløb (dvs. i år 2000). De fordele, som myndighederne hævder at få af en sådan ikke-afviklingsorienteret drift, bør vurderes i lyset af de øgede transaktionsomkostninger, som den forlængede udskillelse af visse aktiver vil resultere i. Myndighederne har ikke fremlagt nogen dokumentation for, at dette vil føre til en kraftig nedbringelse af statsstøtten.

Kommissionen erindrer om, at de midler, CDR arbejder med, er statslige midler efter traktatens artikel 92, ikke alene fordi CDR er et 100 %-ejet datterselskab af en offentlig virksomhed, men også fordi CDR finansieres ved hjælp af en ansvarlig lånekapital, som staten har stillet garanti for, og CDR's tab bæres af staten. Kommissionen bemærker, at disse foranstaltninger ikke kan falde ind under nogen undtagelse fra de forpligtelser, der følger af traktatens artikel 92 og 93, og i særdeleshed, at de franske myndigheder og CDR ikke kan fritages for disse forpligtelser hverken i medfør af beslutning 95/547/EF eller ved nærværende beslutning. Opmærksomheden henledes på, at CDR's transaktioner i relation til sine datterselskaber kun kan antages ikke at indeholde noget statsstøtteelement, hvis CDR i forbindelse hermed har handlet som en »normal privat investor i en markedsøkonomi«, og hvis alle kapitaltilførsler (eller eftergivelser af fordringer) stemmer overens med dette princip. I sin meddelelse⁽⁹⁾ til medlemsstaterne om de principper, der lægges til grund ved afgørelsen af, om en statslig foranstaltning må betragtes som statsstøtte, fastslog Kommissionen, at kapitaltilførsler til offentlige virksomheder må betragtes som statsstøtte, hvis en privat investor ikke under tilsvarende omstændigheder i betragtning af den forventede forrentning af kapitalindsuddet ville have foretaget den pågældende kapitaltilførsel. I en skrivelse af 16. oktober 1997 til den franske økonomi-, finans- og industriminister erindrede kommissær Karel Van Miert om, at CDR's transaktioner i form af rekapitalisering af CDR's aktiver, salg til underskudsgivende pris eller eftergivelse af gæld kunne være forbundet med statsstøtte og skulle anmeldes til Kommissionen. På samme måde skal også de af CDR's afhændelser af aktiver, som ikke er foregået efter almindelige udbud på gennemsigtige vilkår, også anmeldes til

⁽⁹⁾ EFT C 307 af 13. 11. 1993, s. 3.

Kommissionen. Kun transaktioner, der helt klart ikke når op over de minimis-tærsklen for statsstøtte på 100 000 ECU, behøver ikke at blive anmeldt.

Gennemførelsen af de andre dele af den omstrukturingsplan, som Kommissionen fik forelagt i 1995, gennemgås nedenfor.

b) *Mindskelse af CL's kommercielle virksomhed uden for Frankrig*

I overensstemmelse med de tilsagn, Frankrig afgav i minister Madelins skrivelse af 18. juli 1995, blev det i beslutning 95/547/EF krævet, at CL's kommercielle virksomhed i udlandet, herunder det europæiske banknet, skulle reduceres med mindst 35 % inden udgangen af 1998. I denne skrivelse blev det anført, at denne mindskelse skulle måles i forhold til balancen, og at reduktionen inden for de internationale aktiviteter ifølge ovennævnte procentsats svarede til en reduktion på 50 % af det europæiske banknet. Som bekendt tegnede de internationale aktiviteter sig ved udgangen af 1994 for 960 mia. FRF på bankens balance, medens de europæiske aktiver beløb sig til 620 mia. FRF. De 35 % af de internationale aktiviteter svarer således til 336 mia. FRF, hvor 310 mia. FRF i Europa svarer til 50 % af CL's europæiske aktiver (uden for Frankrig).

Pr. 31. oktober 1997 havde CL afhændet aktiver for, hvad der svarede til en balanceværdi pr. 1. januar 1995 på 171,2 mia. FRF, hvoraf de 17,9 % var internationale aktiver. Der var tale om afhændelser for 136,1 mia. FRF i Europa og 35,2 mia. FRF i resten af verden. Den europæiske reduktion svarede til 22 % af de europæiske aktiviteter. CL skal følgelig endnu afhænde europæiske aktiver for tæt ved 174 mia. FRF inden den 31. december 1998 for at opfylde denne forpligtelse.

c) *Lånet til EPFR og nulkuponobligationen*

Til sin overtagelse af 135 mia. FRF i nettoaktiver overført fra CL til afviklingsselskabet fik CDR indskudt ansvarlig lånekapital på 145 mia. FRF fra EPFR (heraf 10 mia. i form af EPFR's garanti for CDR's lån hos tredjeparter). EPFR finansierede dette beløb ved hjælp af et (almindeligt) lån fra CL på 145 mia. FRF. Begge lån løber indtil den 31. december 2014. Renten på CL's lån til EPFR blev oprindeligt sat til 7 % i 1995 og derefter til 85 % af pengemarkedsrenten fra 1996⁽¹⁰⁾. Størstedelen af dette lån (135 mia. FRF) blev brugt til at finansiere aktivoverførs-

lerne, og den resterende del (10 mia. FRF) skulle EPFR have brugt til at købe nulkuponobligationer for samme beløb, hvilket skulle have givet et nominelt provenu på 35 mia. FRF i år 2014, som af Kommissionen i beslutning 95/547/EF blev anslået at svare til ca. 8 mia. FRF i nutidsværdi.

Der er foretaget flere ændringer i denne ordning. CL's lån til EPFR blev ydet, men kun den første del på de 135 mia. FRF, hvilket betød, at EPFR ikke kunne tegne nulkuponobligationer. Eftersom de indtægter, EPFR skulle have haft af nulkuponobligationen, af Kommissionen var blevet fratrukket den samlede støtte til CL, betyder CL's manglende ydelse af lån på 10 mia. FRF til EPFR og den manglende gennemførelse af nulkupontegningen en merudgift for staten og en yderligere støtte til CL ud over den støtte, der blev godkendt i 1995, på et beløb svarende til det fratrukne beløb på ca. 8 mia. FRF, der blev beregnet i 1995. En del af denne støtte, som anslås til 400 mio. FRF, i forbindelse med den manglende tegning af nulkuponobligationen i 1995-1996, blev dog godkendt af Kommissionen, da den i september 1996 godkendte nødhjælpen til CL.

Ved samme beslutning godkendte Kommissionen anden nødhjælp på ca. 3,5 mia. FRF, der skyldtes forhøjelsen af rentesatsen for CL's lån til EPFR for årene 1995 (efterfølgende godkendelse) og 1996. Kommissionen havde i øvrigt besluttet at indlede proceduren angående videreførelsen af denne ændring i de kommende år.

Efter undertegnelsen af aftaleprotokollen af 1995 mellem staten og CL blev der vedtaget en række tillæg, som betød en ændring af andre af de bestemmelser, Kommissionen havde godkendt. Med hensyn til finansieringen af afviklingsoperationen gav EPFR's afkald på de 10 mia. FRF fra CL ikke anledning til, at EPFR's indskud af ansvarlig lånekapital i CDR blev reduceret med et tilsvarende beløb, men bevirker derimod, at CDR's yderligere trækningmulighed blev omdannet til en garanti for samme beløb, som sætter CDR i stand til at låne direkte hos tredjeparter.

Selv om udviklingen i CDR's afhændelser stemmer overens med det oprindeligt fastsatte mål gående ud på, at 80 % af de udskilte aktiver skulle være afhændet inden for fem år og 50 % inden for tre år, har de indtægter, disse afhændelser har givet EPFR, og dermed også tilbagebetalingen af lånet til CL været lavere og er forløbet i et langsommere tempo end oprindeligt planlagt, fordi CDR selv har beholdt størstedelen af disse indtægter for at kunne dække sine drifts- og transaktionsomkostninger (bl.a. til tilbagebetaling af lån ydet af tredjeparter) samt på forskellig vis støtte visse af de udskilte aktiver (via rekaptaliseringer, lån, eftergivelse af gæld).

⁽¹⁰⁾ Påløbne morarenter beregnes efter den månedlige sats for statsgældsbeviser over 13 uger (TMB), som offentliggøres af CDC.

Den forsinkede tilbagebetaling og den uventede renteutvikling kom til at veje meget tungt på CL's regnskaber. De aktiver, der var blevet overført til CDR, var nemlig delvis finansieret ved hjælp af langfristede lån, som ikke blev udskilt og overført til afviklingsstrukturen, og som banken havde optaget i sin ekspansionsfase (1988-1993) til en rente, der var højere end afkastet på lånet til EPFR efter 1995, nemlig 85 % af pengemarkedsrenten. Det ville allerede i 1996 have givet CL transaktionsomkostninger af en størrelsesorden, som på det tidspunkt kunne anslås til 2,1 mia. FRF i 1997, 1,8 mia. FRF i 1998 og 1,4 mia. FRF i 1999. Ifølge de franske myndigheders intentioner skulle dette være CL's bidrag til omkostningerne ved denne ordning og dermed CL's bidrag til sin egen omstrukturering. Prognoserne over bankens nettobankindtjening tydede i 1995 på, at CL ville være i stand til helt at dække disse omkostninger. I realiteten blev disse omkostninger imidlertid øget som følge af den forsinkede tilbagebetaling af lånet til EPFR og den uventede renteutvikling på markedet. Denne stigning ville dog ikke have gjort det nødvendigt at træde til med nødhjælp, hvis CL var nået op på den budgetterede nettobankindtjening. Det er således sidstnævnte element, nemlig tilbagegangen i nettobankindtjeningen i forhold til, hvad man havde forudset, der er årsagen til, at der blev ydet nødhjælp. I sin beslutning fra 1996 havde Kommissionen på basis af oplysningerne fra de franske myndigheder rent faktisk vurderet, at renteeffekten kun ville øge CL's omkostninger med 1 mia. FRF over de tre år 1996-1998 ⁽¹⁾.

d) Overskudsklausulen

Overskudsklausulen har været anvendt korrekt siden ikrafttrædelsen af beslutning 95/547/EF. CL har dog i henhold til denne klausul kun udbetalt 6 mio. FRF i 1995 og 107 mio. FRF i 1996, hvilket er langt mindre end de hhv. 339 mio. og 505 mio. FRF, der oprindeligt var forudset for de to år, og hænger sammen med, at bankens resultater ikke blev så gode som oprindeligt ventet. Ifølge den nye plan, der blev fremlagt i juli 1997, og som er baseret på en fuldstændig »neutralisering« af lånet til EPFR og de andre hypoteser i forbindelse med aktivafhændelser, vil bankens resultater blive bedret fra år 2000 set i forhold til planen fra 1995, hvilket indebærer, at klausulen skal udløses, hvis den bibeholdes.

Tabel 6

Udbetalinger i henhold til overskudsklausulen

(mio. FRF)

	1995	1996	1997 P	1998 P	1999 P	2000 P
Revurdering i 1997	6	107	1 018	1 247	2 309	3 553
Overslag 1995	339	505	1 065	1 901	2 326	2 487
Forskel	(333)	(398)	(47)	(654)	(17)	+ 1 066

Kilde: CL's driftsplaner for 1995 og 1997.

Denne bedring ventes at opveje de tidligere manglende udbetalinger, forudsat at klausulen bibeholdes. Den plan, Kommissionen fik forelagt i juli 1997 (jf. nedenfor), kaster dog tvivl over, om klausulen bliver bibeholdt eller erstattet af en anden løsning.

e) Udlodning af udbytte til den statslige aktionær

Ligesom det er tilfældet med overskudsklausulen, har det faktum, at CL's resultater blev ringere end forventet, bevirket, at CL's udlodning af udbytte til sin statslige aktionær og værdien af statens aktier blev lavere, end hvad der oprindeligt blev forudset. Kommissionen erindrer om, at den i beslutning 95/547/EF havde anslået, at CL ville give staten et udbytte på 10 mia. FRF beregnet i nutidsværdi. Nedenstående tabel viser de oprindelige overslag og de nye overslag over CL's nettoresultat efter indregning af overskudsklausulen.

⁽¹⁾ For nærmere oplysninger angående nødhjælpen henvises til Kommissionens beslutning fra september 1996, som er offentliggjort i EF-Tidende den 24. december 1996.

Tabel 7

Nettoresultat for CL-koncernen efter udbetaling ifølge overskudsklausulen

	(mio. FRF)					
	1995	1996	1997 P	1998 P	1999 P	2000 P
Ny vurdering 1997	13	202	1 270	1 452	2 217	3 095
Overslag 1995	659	912	1 318	1 923	2 252	2 385
Forskel	(646)	(710)	(48)	(471)	(35)	+ 710

Kilde: CL's driftsplaner for 1995 og 1997.

f) *Anvendelse af afhændelsesprovenuet til omstrukturingsformål*

CL har oplyst, at man af de 14,8 mia. i afhændelsesprovenu har brugt 7,5 mia. FRF til at finansiere alle omstrukturingsforanstaltningerne, medens resten er gået til at styrke likviditeten eller refinansiere gæld. Det bemærkes imidlertid, at CL også har investeret tæt ved 254 mio. FRF i udlandet. Der var tale om ret små investeringer, der kun svarede til 1,7 % af afhændelsesprovenuet siden begyndelsen af 1995.

g) *Ophævelse af muligheden for fremførsel af skattemæssige underskud i forbindelse med statsstøtten*

I henhold til principperne i de gældende rammebestemmelser for omstrukturingsstøtte havde Kommissionen krævet, at den franske regering ophævede CL's mulighed for at fremføre skattemæssige underskud for den del, som var omfattet af kapitalforhøjelsen på 4,9 mia. FRF i 1994. Kommissionen havde desuden anmodet de franske myndigheder om at ophæve CL's mulighed for at fremføre andre skattemæssige underskud ved privatiseringen af CL, hvis overskudsklausulen afstås.

Med hensyn til den første af disse betingelser har CL fremført, at den kun gjaldt for underskuddet i 1994 svarende til den del af kapitalforhøjelsen, som blev finansieret af staten og af Caisse des Dépôts et Consignations (3,75 mia. FRF). Kommissionen skal bemærke, at den i sin beslutning 95/547/EF havde fastslået, at alle de foranstaltninger, der blev iværksat af CL's aktionærer, heriblandt Thomson-gruppen, som staten var majoritetsaktionær i, og hvis midler følgelig er statslige midler efter EF-traktatens artikel 92, stk. 1, måtte betragtes som statsstøtte. Den må derfor fastholde, at denne betingelse gælder for hele kapitalforhøjelsen på de 4,9 mia. FRF. Kommissionen fastholder i øvrigt, at den anden betingelse også skal overholdes.

5. BEMÆRKNINGER INDKOMMET UNDER PROCEDUREN

5.1. Bemærkninger fra tredjeparter

Som led i denne procedure har Kommissionen modtaget bemærkninger fra Société Générale (i det følgende benævnt SG) og den britiske regering ved skrivelser af henholdsvis 21. januar og 23. januar 1997, som blev videregivet til de franske myndigheder, der fremsatte deres kommentarer hertil ved skrivelser af 10. og 27. februar 1997. Andre bemærkninger indkom fra British Bankers' Association den 19. maj 1997, Nederlandse Vereniging van Banken den 2. juli 1997 og Bundesverband deutscher Banken den 26. august 1997. Disse bemærkninger kan imidlertid ikke tages i betragtning i denne procedure, eftersom de først indgik efter udløbet af de svarfrister, der var angivet i den kommissionsmeddelelse, som blev offentliggjort i EF-Tidende.

SG har besluttet at anlægge sag ved Førsteinstansretten mod Kommissionens beslutning fra september 1996 om godkendelse af nødhjælpen til CL, således som banken allerede gjorde det mod beslutning 95/547/EF.

Med hensyn til den yderligere omstrukturingsstøtte, der er genstanden for denne procedure, finder SG, at støtten ikke har til formål at fremme udviklingen af en erhvervs-gren efter traktatens artikel 92, stk. 3, litra c), men anerkender dog, at alene den udsigt til en krise, som CL's konkurs ville fremkalde, gør det berettiget og sågar påkrævet, at staten i sin dobbelte egenskab af aktionær og ansvarlig for en sund finanssektor træder til for at skabe sikkerhed for denne storbanks indskydere og kreditorbanker.

SG mener, at Kommissionen bør kræve, at de franske myndigheder undersøger alternative løsninger gående ud på kontrolleret likvidation og frasalg i blokke. Dette så meget desto mere, som det ikke er første gang, der ydes støtte. SG fastholder, at det eneste udfald af denne sag, der stemmer overens med traktaten, vil være de ovennævnte

alternative løsninger, men finder subsidiært, at Kommissionen bør sikre konkurrenterne godtgørelse for den skade, de har lidt, ved at kræve ikke blot alle CL's udenlandske aktiviteter afhændet (herunder også aktiviteterne i USA og Sydøstasien, der er de mest rentable), men også bør forlange de franske aktiviteter inden for f.eks. porteføljevaltning (kollektiv eller individuel), datterselskaberne for forbrugerkredit og livsforsikring samt visse dele af filialnettet frasolgt. SG anførte videre, at der med den opbakning, de franske myndigheder og Kommissionen har givet de personalenedskæringer, CL har planer om, ikke er tale om nogen modydelse for statsstøtten, men derimod om en yderligere form for støtte, som private banker ikke ville have haft adgang til, og at disse derfor var ude af stand til at opnå samme rentabilitet som deres europæiske konkurrenter.

Endelig pegede SG på vilkårene for den fremtidige privatisering af CL, bl.a. med hensyn til målet om at bringe bankens solvensgrad op på 6 % i »tier one« (dvs. solvensgraden i streng forstand) før denne privatisering, hvilket vil udgøre en meget alvorlig konkurrencefordrejning i betragtning af de virkninger, det vil have for kreditratingselskabernes vurdering af CL og i forhold til den privatisering af SG, der fandt sted i 1987 med en solvensgrad på kun 3 %, som det først lykkedes at få bragt op på 6 % ti år senere.

De britiske myndigheder støtter Kommissionens tilbundsående undersøgelser og bemærker, at gentagen ydelse af statsstøtte kan give bankens ledelse forventninger om fremtidig støtte, hvilket kan skabe konkurrencefordrejninger. De understreger nødvendigheden af seriøse og betragtelige modydelse fra CL's side omfattende alle de af bankens aktiviteter, der ikke er strengt nødvendige for kerneaktiviteternes fortsatte levedygtighed. De foreslår derfor, at al fremtidig støtte spredes tyndere over tid, og at godkendelsen af den gøres betinget af omstrukturingsforanstaltninger og modydelse.

5.2. Kommentarer fra de franske myndigheder og Crédit Lyonnais

I skrivelse af 6. december 1996 meddelte CL's bestyrelsesformand Kommissionen, at han havde forelagt regeringen prognoserne for regnskabsåret 1996 meget tidligt i samme år og igen i juli måned og anført, at det var nødvendigt med en hurtig beslutning. Han havde også anfægtet fristen for nedskæringer af CL's kommercielle virksomhed uden for Frankrig under henvisning til, at brevet fra minister Madelin af 18. juli 1995, som banken først fik

flere måneder efter, at det var blevet sendt til Kommissionen, ikke nævnte noget om nogen frist, og at omstruktureringen af banken havde været i gang siden udgangen af 1993.

De franske myndigheder kommenterede den skrivelse fra SG, som Kommissionen havde videresendt til dem, og understregede, at de fuldt ud havde udfyldt den dobbelte funktion som både aktionær i CL og ansvarlig for et sundt finansmarked, som SG anerkendte, at de havde, da de anmeldte nødhjælpen. De anfægtede SG's og de britiske myndigheders opfattelse angående støttens konkurrencefordrejende karakter og nødvendigheden af modydelse, under henvisning til, at CL var blevet stærkt hæmmet under 1995-planen, og at det ifølge den nye omstrukturingsplan var hensigten, at CL igen skulle koncentrere sig om sin kernevirkomhed. De hævdede imidlertid, at det var nødvendigt at yde ikke alene omstrukturingsstøtte, navnlig i form af »neutraliseringen« af CL's lån til EPFR, men også at foretage en ny kapitaltilførsel til banken af en størrelsesorden, der kunne sikre dens levedygtighed, og som var nøje afpasset efter CL's finansielle behov, således at man kunne bane vej for en hurtig privatisering. De gjorde desuden gældende, at inden for rammerne af gennemgangen af den finansielle støtte til banken ville de tage hensyn til nødvendigheden af at afpasse tilførslerne fra staten efter bankens opfyldelse af målene i dens strategiske plan.

5.3. Kommissionens kommentarer til de indkomne bemærkninger

Bemærkningerne fra tredjeparter gennemgås i de følgende afsnit af denne beslutning.

CL's bemærkninger giver anledning til følgende kommentarer fra Kommissionen. Med hensyn til spørgsmålet om, hvornår CL underrettede de franske myndigheder om forværringen af bankens økonomiske situation og nødvendigheden af, at staten trådte hjælpende til, kan Kommissionen kun beklage, at de franske myndigheder over for Kommissionen har tilsløret bankens virkelige situation, selv om de havde pligt til jævnlige rapporter til Kommissionen om udviklingen i gennemførelsen af den plan, den havde godkendt i juli 1995. Selv om det ikke betyder, at den støtte, Kommissionen godkendte i september 1996, ikke var nødvendig, specielt fordi Kommissionen ikke helt kunne udelukke, at det kunne få drastiske konsekvenser for CL, hvis støtten ikke blev ydet, er det klart, at de franske myndigheder burde have anmeldt støtten på et langt tidligere tidspunkt.

Hvad angår referencetidspunktet for vurderingen af nedskæringen af CL's kommercielle virksomhed i udlandet, kan Kommissionen af retlige grunde ikke acceptere den dato, Crédit Lyonnais anfører, nemlig den 1. januar 1994. Det skal bemærkes, at de franske myndigheder ikke i 1994 havde underrettet Kommissionen om den første statslige foranstaltning til fordel for CL, men at omstrukturingsplanen først blev forelagt Kommissionen i 1995, efter at den havde anmodet herom, og efter at et nyt støtteprojekt var udarbejdet. At CL først meget sent fik officiel underretning om indholdet af minister Madelins skrivelse af 18. juli 1995, er heller ikke en omstændighed, der kan gøres gældende over for Kommissionen. Der er indres i øvrigt om, at det mest korrekte retsgrundlag for afgørelsen af, på hvilken dato denne forpligtelse skulle være opfyldt, fortsat er skrivelsen af 18. juli 1995 fra minister Madelin, hvor ordene »inden udgangen af 1998« ikke er til at misforstå.

Ved vurderingen af nedskæringen af CL's kommercielle virksomhed i udlandet baserer Kommissionen sig derfor på, hvilken andel de forskellige geografiske områder pr. 31. december 1994 tegnede sig for af bankens samlede aktiver som angivet i Crédit Lyonnais årsberetning, eftersom balancen pr. ultimo 1994 under disse omstændigheder er det eneste og seneste offentligt tilgængelige og objektive grundlag, man kan basere sig på.

6. DEN AF DE FRANSKE MYNDIGHEDER I JULI 1997 FREMSENDETE OMSTRUKTURERINGSPLAN

6.1. Planens hovedpunkter

Den plan, der blev forelagt Kommissionen i juli 1997, er udarbejdet med henblik på en gradvis åbning af Crédit Lyonnais' kapital. Principperne blev allerede fastlagt af staten i forbindelse med den foregående plan, som Kommissionen godkendte i 1995. Planen tager udgangs-

punkt i en makroøkonomisk situation med en gennemsnitlig vækst i det franske bruttonationalprodukt på 2,3 % og en årlig inflation på ca. 2 %. Strategien bygger på to hovedaktiviteter, dels bankvirksomhed for privatpersoner, erhvervsliv og små og mellemstore virksomheder i Frankrig, dels »engros«-bankvirksomhed i de vigtigste internationale regioner, herunder Frankrig og Europa, der skal betjene de store virksomheder og de institutionelle kunder. Disse to hovedaktiviteter vil fortsat kunne støtte sig på CL's kompetence inden for investering, finansiering og formueforvaltning, som banken agter at fortsætte med.

Planen bygger endvidere på følgende hypoteser:

- fuldstændig »neutralisering« af nettotransaktionsomkostningerne i forbindelse med CL's lån til EPFR
- afhændelse af en væsentlig del af privatkundeforretningerne i Europa
- geninvestering af salgsprovenuet i likvider.

Den strategi, som de franske myndigheder forelagde, var baseret på en forholdsvis moderat vækst, og tog især sigte på at genoprette CL's rentabilitet. Der forventedes en nominel stagnation i det konsoliderede nettobankprovenu i forhold til 1996 (på grund af afhændelserne), og generalomkostningerne skulle falde med knap 4 mia. FRF, således at bankens omkostningskoefficient (forholdet mellem generalomkostningerne og nettobankprovenuet) skulle falde fra 79 % i 1996 til ca. 70 % i 2000, dvs. stort set samme niveau som hos CL's største franske konkurrenter, Société Générale og BNP. Faktisk indebar omstrukturingsplanen en genopretning af nettobankprovenuet, der efter et kraftigt fald i 1997 (-7 % i løbende priser, og næsten -9 % i faste priser) skulle være stabiliseret i 1998 og stige i 1998 og 1999. Denne stigning forventes at blive mærkbar allerede i 1998 hvad angår bankens indenlandske aktiviteter, men først i slutningen af ovennævnte periode på koncernniveau på grund af de planlagte afhændelser i det europæiske net.

Tabel 8

	(mio. FRF)				
	1996	1997	1998	1999	2000
Nettobankprovenu	44 509	41 404	[...]	[...]	[...]
Generalomkostninger og afskrivninger	35 049	33 059	[...]	[...]	[...]
Omkostningskoefficient	79 %	80 %	77 %	74 %	70 %
Ansatte	56 748	50 773	[...]	[...]	[...]
Nettoreultat (før overskudsklausul)	1 593	3 377	3 608	5 468	7 640
Overskudsklausul	107	1 018	[...]	[...]	[...]
Egenkapitalforrentning					
— før overskudsklausul	3,9 %	7,9 %	[...]	[...]	[...]
Egenkapital »Tier 1«	40 626	42 565	[...]	[...]	[...]
Solvensgrad »Tier 1«	4,56	4,93	4,91	5,07	5,39

Kilde: De franske myndigheder, plan fremsendt til Kommissionen.

En bedre risikostyring, der betyder et fald i hensættelsesgraden ⁽¹²⁾ fra 0,78 % til 0,55 %, skulle i den omhandlede periode give en mærkbar forbedring af resultaterne. Der er imidlertid især grund til at nævne to hovedvariabler for genoprettelse af bankens fortjenstmargen og rentabilitet.

i) *Stærkt faldende driftsomkostninger i det franske net*

For en forretningsbank som CL er det af afgørende betydning at have et nationalt referencemarked. Bankens nationale marked skal sikre et forholdsvis stabilt aktivitetsniveau. Det er helt afgørende, at banken er blandt de bedste på det franske marked, således at den dér har en indtjening, der sikrer, at det indenlandske marked fortsat kan udgøre den strategiske base. Det vil sige, at når planen er gennemført, skulle bankens utilstrækkelige indtjening i Frankrig være rettet op, således at CL igen kan få en betydelig indenlandsk indtjening, især på privatkundeområdet, og hente størstedelen af sit cash flow der.

Tabel 9

En kraftindsats i det franske net

(mia. FRF)

	1996	1997	1998	1999	2000	Udsving 1996-2000
Nettobankprovenu	22,4	21,5	[...]	[...]	[...]	[...]
Personaleomkostninger	7,8	7,5	[...]	[...]	[...]	[...]
Ansatte i CL SA (Frankrig)	34 339	32 454	[...]	[...]	[...]	[...]

Kilde: De franske myndigheder.

I planen indgår der en række foranstaltninger, der skal genoprette CL's situation på det franske marked. Et »reingenering«-projekt for alle beslutningsprocesser (projekter kaldet »udfordring«) skal gøre det muligt at foretage en meget kraftig omstrukturering af bankens kommercielle aktiviteter og informationsbehandlingskæden. Der vil blive indført nye risikovurderingsværktøjer for udlån til små og mellemstore virksomheder. En aftale med Cetelem, der er specialiseret i forbrugslån, skal give CL mulighed for at styrke sin position på dette markedssegment, der hidtil har været domineret af specialiserede virksomheder. Endelig vil CL indføre en telefonbank, der skal sikre en tættere kontakt til privatkunderne.

De franske myndigheders plan indeholder et vigtigt kapitel om personalsituationen. Personalenedskæringerne inden for rammerne af den tredje personaleplan, der blev iværksat i midten af 1996, og som løber frem til ultimo 1998, bliver på 5 000 personer, væsentligst ved nedskæringer i det indenlandske banknet. Disse nedskæringer vedrører banknettet (3 140 personer) og bankens driftsenheder (1 860 personer). Ifølge den plan, der er forelagt Kommissionen, var det ikke hensigten at foretage store nedskæringer af CL's kommercielle kapacitet; hensigten var væsentligst at nedbringe omkostningerne og forbedre omkostningsprocenten.

Tabel 10

De forskellige personaleplaner

	Personalenedskæringer
Plan 1 fra 30. 3. 1994 til 30. 3. 1995	1 124
Plan 2 fra 30. 3. 1995 til 30. 6. 1996	2 398
Plan 3 fra 30. 6. 1996 til 31. 12. 1998	[...]
Yderligere nedskæringer 1999-2000	[...]

Kilde: De franske myndigheder.

⁽¹²⁾ Forholdet mellem hensættelser og samlede vægtede engagementer.

Efter 1998 forventes der yderligere nedskæringer i 1999 og 2000 på ca. [...] personer, hvoraf [...] i filialnettet og [...] i bankens driftsenheder. Antallet af ansatte vil i alt i forhold til ultimo 1996 falde med [...] i Frankrig (og [...] på konsolideret niveau på grund af afhændelse af datterselskaber). Personalenedskæringerne vil give besparelser på personalekontoen på omkring 9 % i det franske net i den omhandlede periode, og disse besparelser vil således bidrage væsentligt til at nedbringe omkostningerne og genoprette CL's indtjening.

Tabel 11

Udviklingen i antallet af ansatte, Frankrig

Antal ansatte	31. 12. 1997	31. 12. 1998	31. 12. 1999	31. 12. 2000	Udsving
Frankrig (DCAF)	25 520	[...]	[...]	[...]	[...]
Andet	6 934	[...]	[...]	[...]	[...]
I alt	32 454	[...]	[...]	[...]	[...]

Kilde: De franske myndigheder.

Planen indebærer en rationalisering af salgsnettet i Frankrig, således at 243 underskudsgivende filialer lukkes i 1997 og 1998 (ud af i alt 1 954 filialer for privatkunder i 1996), og en omstrukturering af forretningscentrene og erhvervskundeafdelingerne (jf. tabel 12 nedenfor). I perioden 1996-2000 vil moderselskabets filialer i Frankrig falde fra 2 100 til 1 750, dvs. et fald på næsten 17 %. På basis af de oplysninger, CL har fremsendt til Kommissionens konsulentbank, ser det imidlertid ud til, at CL's samlede antal salgssteder i det indenlandske net vil falde fra 2 298 ultimo 1996 til 2 146 ultimo 2000, dvs. et fald på kun 6,6 %. Denne forskel mellem de oplysninger, der i juli blev fremsendt til Kommissionen, og de oplysninger, CL har fremsendt, ser ud til at kunne tilskrives omfanget af disse engagementer, der i CL's fremlæggelse omfatter samtlige CL's salgssteder i Frankrig, både moderselskab og datterselskaber.

Alle disse foranstaltninger skulle gøre det muligt at genoprette fortjenstmargenen i det franske net. Bankens målsætning er at sikre en stigning i DCAF's (direction centrale des activités France) nettoresultat fra 1 til 4,3 mia. FRF i 2000. Hvis det lykkes, vil CL have opnået mere end blot at genoprette det indenlandske filialnets bidrag til resultatet i forhold til nettets omsætning, således at aktiviteterne i Frankrig vil være blandt koncernens mest rentable.

Tabel 12

Udviklingen i filialnettet, Frankrig

Salgssteder	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
De franske myndigheders plan fra juli 1997			2 100				1 750
Udvikling i % siden 1996							-16,7 %
CL's oplysninger	2 475	2 385	2 298	2 248	2 146	2 146	2 146
Udvikling i % siden 1996							-6,6 %
Fordeling							
Privatkunder	2 063	2 010	1 954	1 924	1 899	1 899	1 899
Erhvervskunder	215	215	201	181	136	136	136
Forretningscentre, virksomhedspoler	197	160	143	143	111	111	111

Kilde: De franske myndigheder og oplysninger fra CL til Kommissionens konsulentbank.

En følsomhedsanalyse udført af CL har vist, at hvis stigningen i forbrugslån sker halvt så hurtigt som forventet, og hvis nye projekters bidrag til finansieringen af CL's nettobankprovenu (for DCAF) bliver halvt så stort som forventet, og faldet i hensættelsesgraden bliver mindre end forventet, vil det indenlandske filialnets bidrag til resultatet blive halveret, men dog forblive positivt.

ii) »Neutralisering« af lånet til EPFR

I CL's redningsplan fra 1995 var det forudset, at CL skulle finansiere afviklingsstrukturen ved et lån på 145 mia. FRF til EPFR til en favorabel rente, der lå under markedsrenten. På den måde kunne staten, der til syvende og sidst skal betale for saneringen af CDR's tab via EPFR, takket være dette lån til favorabel rente nedbringe transaktionsomkostningerne i forbindelse med overførslen af aktiver fra CL til CDR.

Som nævnt ovenfor indebar den valgte ordning, at CL skulle yde et lån til EPFR med en rente på 7 % i 1995, der fra 1996 skulle nedbringes til 85 % af pengemarkedsrenten. Det var fordelagtigt for staten; for EPFR kan den årlige fordel beregnes på grundlag af forskellen mellem den kortfristede rente på CL's lån og den langfristede rente, som EPFR i modsat fald skulle have betalt for denne refinansiering, hvilket på nuværende tidspunkt svarer til ca. 2,5-3 %. I betragtning af lånebeløbet udgjorde denne af staten besluttede rentefordel for afviklingsstrukturen i 1997 ca. 2,8-3,3 mia. FRF. For CL er lånet, der delvis hviler på en refinansiering til en højere rentesats, og som går forud for oprettelsen af afviklingsselskabet i 1995, derimod en ulempe, og det bidrager negativt til bankens driftsresultat, nemlig med forskellen mellem kreditrentesatsen for refinansieringen og debetrentesatsen for lånet. Som følge af den måde, hvorpå renten på lånet til EPFR er fastsat, og da en betydelig del af CL's refinansiering er sket til fast rente, vil ethvert rentefald betyde øgede nettotransaktionsomkostninger i forbindelse med lånet.

Ifølge CL blev der i september 1995 og indtil ultimo 1996 indført nogle værktøjer til delvis dækning af den renterisiko, banken løb på grund af refinansieringsstruktur. Disse afledte dækningsværktøjer af »swaps«-typen skulle i 1995-1996 have gjort det muligt at begrænse transaktionsomkostningerne med ca. 670 mio. FRF (dvs. en meget begrænset renterisikodækning, som det fremgår af den neutralisering, der efterfølgende var nødvendig), som banken har taget højde for ved beregningen af renten for nødhjælpen (i relation til lånet til EPFR) for 1996, nemlig 5,84 %. I betragtning af disse elementer og den

meget beskedne renterisikodækning, der blev indført i 1995, viser det sig imidlertid, at CL har taget udgangspunkt i en anden renteutvikling, der ville have givet banken en lavere rentebyrde. Det betyder, at CL's stigende tab på lånet til afviklingsstrukturen i nogen grad kan tilskrives banken selv, nemlig som den renterisiko, den har påtaget sig. De franske myndigheder lod ultimo 1997 et uafhængigt konsulentfirma gennemføre en analyse af transaktionerne i forbindelse med lånet til EPFR, hvis resultater de ikke har meddelt Kommissionen.

Ifølge Kommissionens oplysninger har banken ikke siden 1996 anvendt renterisikodækning for lånet til EPFR, der i øvrigt for længst er bortfaldet, da der siden beslutning 95/547/EF har været et rentefald på over to procentpoint.

I september 1996 anmodede de franske myndigheder i forbindelse med anmeldelsen af nødhjælpen om en fuldstændig »neutralisering« af virkningerne af CL's lån til EPFR indtil 2014, ved at den planlagte rente på 85 % af pengemarkedsrenten blev hævet til en sats svarende til CL's refinansieringsomkostninger (det er efterfølgende af Kommissionens konsulentbank blevet fastslået, at denne rente vil bevæge sig fra pengemarkedsrenten +2,5 % i begyndelsen af perioden og pengemarkedsrenten +0,2 % i slutningen af perioden). Denne anmodning blev bekræftet i den plan, der blev forelagt Kommissionen i juli 1997. Foranstaltningen skulle ifølge de franske myndigheder gøre det muligt at slå en streg over fortiden, således at CL ikke længere skulle døje med de finansielle følger af den ekspansionsstrategi, der førte til krisen i 1993-1995.

Ifølge Kommissionen er der i realiteten tale om en »overneutralisering«, da den foreslåede renteforhøjelse ligger over markedsrenten og også opvejer de oprindelige renterisikodækningsfejl i forbindelse med CL's lån til EPFR. Hvis man tager udgangspunkt i et scenarie med tilbagebetaling af lånet samt de oplysninger om »rentespredning« (forskellen mellem renten på lånet til EPFR og et vægtet gennemsnit af refinansieringsrenterne), som CL har fremsendt til Kommissionens konsulentbank, må denne del af støtten anslås til 20,2 mia. FRF i perioden 1997-2014 (ved at beregne nutidsværdien af de fremtidige pengestrømme ved hjælp af den pengemarkedsrente, rentespredningerne er baseret på i dette scenarie, nemlig 3,19 %). Det skal bemærkes, at CL og de franske myndigheder på basis af en langfristet sats for beregning af nutidsværdien når frem til forskellige tal for nutidsværdien af støtten til neutraliseringen, som de vurderer til ca. 17,2 mia. FRF (for perioden 1997-2014), ved bortset fra nutidsværdisatsen at anvende den samme metode, som den af Kommissionens

konsulentbank godkendte. Det skal ligeledes understreges, at hvis de gængse hypoteser, der ligger til grund for en sådan beregning, herunder afdragsplanen for CL's lån til EPFR, blev ændret grundlæggende, ville beregningen af neutraliseringsstøtten være forkert, og det ville nødvendigt at foretage en ny beregning på et nyt grundlag. Kommissionen har på nuværende tidspunkt ikke kendskab til ændringer, der kunne begrunde en sådan nyvurdering, og den kan konstatere, at de franske myndigheder har fastholdt den vurdering, de har foretaget på basis af lignende hypoteser.

CL har på foranledning af Kommissionens konsulentbank foretaget en følsomhedsanalyse af »neutraliseringsværdien« af CL's lån til EPFR over for rentestigninger. Denne analyse viser alt andet lige, at hvis den kortfristede rente stiger med 1 % (ledsaget af en stigning på 0,5 % for den lange rente), vil neutraliseringsomkostningerne afvige med 500 mio. FRF i forhold til de 17,2 mia. FRF, som banken når frem til. På baggrund af stigningen i pengemarkedsrenten på ca. 0,3 % fra midten af 1997 og frem til nærvæ-

rende beslutning konkluderer Kommissionen derfor, at de gængse betingelser, på basis af hvilke Kommissionen har vurderet lånets »neutraliseringsomkostninger« til 20,2 mia. FRF ultimo 1997, stadig er gyldige.

De franske myndigheder foreslår i deres skrivelse af 31. marts 1998 at ændre mekanismen i form af en fuldstændig »neutralisering« af lånet indtil 2000 (som i den foregående anmeldelse), og fra 2001 til 2014 en »neutralisering« til en kortfristet rente (der ikke præciseres, men som kunne være Paris-interbankrenten (PIBOR), og som afhængig af markedssituationen ligger mellem pengemarkedsrenten og pengemarkedsrenten + 0,2 %). Kommissionen har vurderet de økonomiske følger af de franske myndigheders nye forslag. Forskellen er lille, nemlig 2,3 mia. FRF (nutidsværdi pr. 31. december 1997), idet støtten falder fra 20,2 til 17,9 mia. FRF. Denne lille forskel kan forklares derved, at lånet til EPFR medfører transaktionsomkostninger for CL for den del, der ligger over pengemarkedsrenten, der væsentligst vedrører perioden 1997-2001.

Tabel 13

Finansielle følger af »neutraliseringen«

(mia. FRF)

	1997-plan	1997-reelt	1998	1999	2000
Finansielle følger af »neutraliseringen«	3,3		3,0	2,7	2,4
Nettoresultat (før overskudsklausul)					
— uden neutralisering	0,1	- 1,4 ⁽¹⁾	0,5	1,8	4,6
— med neutralisering	3,4	1,9	3,5	4,5	7,0

NB. De oplysninger, der har dannet udgangspunkt for denne tabel, fremsendte de franske myndigheder til Kommissionen i marts 1998. De er baseret på planen fra juli 1997, dog således at der er foretaget en nutidsværdiberegning af visse poster.

(¹) Skøn.

De franske myndigheder er i deres forslag gået ud fra, at hvis der ikke sker en neutralisering af transaktionsomkostningerne for lånet til EPFR, vil bankens overlevelse være truet på grund af de potentielle reaktioner hos kunderne, modydelserne og kreditvurderingsselskaberne, der kunne give banken en lavere kreditrating. De franske myndigheder har endvidere over for Kommissionen begrundet foranstaltningen med, at den skulle gøre det lettere at åbne bankens kapital.

I den plan, som de franske myndigheder fremsendte til Kommissionen i juli 1997, var der nævnt en anden mulighed; i stedet for en årlig neutralisering af transaktionsomkostningerne i forbindelse med EPFR-lånet, skulle der ske en fremskyndet tilbagebetaling, og CL skulle have et udligningsbeløb svarende til den tilbagediskonterede forskel mellem omkostningerne i forbindelse med de passiver, der er anvendt til refinansieringen af EPFR (¹³), indtil deres afvikling, og omkostningerne i forbindelse med refinansieringen af de kortfristede passiver. I de efterfølgende drøftelser mellem Kommissionen og de franske myndigheder gav myndighederne imidlertid

(¹³) De passiver, der ikke er overført til afviklingsstrukturen, og som er nævnt ovenfor.

ikke udtryk for at ville anvende den mulighed. Det skal i den forbindelse bemærkes, at den valgte mekanisme som nævnt ovenfor var relativ fordelagtig for staten, idet den i hele lånets løbetid (potentielt indtil 2014) finansierede langfristede kapitalanbringelser (EPFR's transaktionsomkostninger i forbindelse med indskud af ansvarlig lånekapital i CDR) via lavere forrentet kapital, dvs. til en kortfristet rente. Fordelen ved neutraliseringsløsningen er, at den er billigere for EPFR end en fremskyndet tilbagebetaling af lånet ledsaget af et langfristet lån; det forholder sig nemlig sådan, at i betragtning af den progressive omlægning af den del af CL's passiver, som lånet hviler på, vil rentesatsen for lånet efter »neutralisering« gradvist falde til PIBOR-niveau fra 2004 eller 2005. Da referencesatsen for lånemekanismen fortsat vil være pengemarkedsrenten, vil staten på den måde — dog på mindre gunstige vilkår — fortsat kunne holde afviklingsstrukturens transaktionsomkostninger på et niveau tæt på den korte rente.

6.2 Foranstaltninger foreslået af de franske myndigheder som modydelse for støtte til banken

Ud over en omstrukturering af det indenlandske net med de filiallukninger, de franske myndigheder har foreslået som modydelse for statsstøtten til CL, indebærer planen fra juli 1997 en afhændelse af størstedelen af privatkundeområdet i Europa, herunder CL's største filial, Bank für Gemeinwirtschaft (Tyskland, i det følgende benævnt BfG, hvor CL ejer 50 % plus én aktie). Planen foreskriver betydelige hensættelser (4,4 mia. FRF) for regnskabsårene 1998 og 1999 for at opveje den negative virkning af det tabsgivende salg af BfG, som ifølge 1997-planen er sat til omkring år 2000. Det fremgår dog af planen, at datoen for afhændelsen af BfG kan ændres. De franske myndigheder har ligeledes foreslået, at tidsfristerne i planen fra 1995 for modydelse i forbindelse med den første støtteplan (dvs. afhændelse af 50 % af CL's aktiver i Europa inden den 31. december 1998) udskydes, for at undgå at CL tvinges til at anmode sin aktionær om at finansiere opløsningen af egenkapitalen som følge af afhændelserne. De strategiske desinvesteringer spredes frem til år 2000, således at afhændelserne vil ske, når de finansielle betingelser er til stede.

Tabel 14

Virksomheden af de strategiske desinvesteringer, der er foreslået af de franske myndigheder

Omstrukturering af forretningsområder uden for Frankrig

		1996	1997	1998	1999	2000	Udsving 1996-2000
Nettobankprovenu (milliarder FRF)	DCAE	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	DCAI	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	DCMC	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Ansatte	DCAE	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	DCAI	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
	DCMC	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Antal afdelinger	Europa	728				270	-62,9 %
	Øvrige verden	292				250	-14,4 %
	I alt	1 020				520	-49,0 %

DCAE: Direction centrale des affaires européennes.

DCAI: Direction centrale des affaires internationales.

DCMC: Direction centrale des marchés des capitaux.

Kilde: Crédit Lyonnais.

De franske myndigheder mente, at hvis datterselskaberne blev afhændet før indførelsen af euroen, ville CL blive afskåret fra de muligheder, der følger af et bedre integreret bankmarked for privatkunder i Europa, og at der derfor var tale om en betydelig indsats, der ville frigive markedsandele til bankens europæiske konkurrenter.

Uden for Frankrig vil bankens strategi efter afhændelsen af privatkundeaktiviteten i Europa blive koncentreret om udlån til store virksomheder, strukturerede finansieringer og finansiering af projekter, kapitalmarkederne, aktivforvaltning, formueforvaltning og international handel. Disse forretningsområder vil fremover blive organiseret i »internationale linjer« for bedre at kunne bistå bankens kunder i deres internationale transaktioner. Denne nyorientering betyder, at bankens »universelle« strategi uden for Frankrig opgives.

7. VURDERING AF DEN YDERLIGERE STØTTE I FORHOLD TIL DEN STØTTE, KOMMISSIONEN GODKENDTE I 1995

7.1. Usikkerhed om det samlede støttebeløb

Da Kommissionen satte et loft på 45 mia. FRF for den i 1995 godkendte støtte, er det nødvendigt at bestemme størrelsen af den nye støtte, før det vurderes, om den er forenelig med traktaten. Der skal mindes om, at ud over støtten på 45 mia. FRF, som Kommissionen godkendte i 1995, godkendte den ligeledes en nødhjælp på 4 mia. FRF i september 1996.

Det skal endvidere nævnes, at statens samlede udgifter til støtte til CL er følgende:

- kapitaltilførsel til CL i 1994 (4,9 mia. FRF), som de franske myndigheder ifølge den plan, der blev fremsendt til Kommissionen i juli 1997, havde påtænkt eventuelt at supplere med en ny kapitaltilførsel på et ikke fastsat beløb
- EPFR's overtagelse af CDR's tilbagediskonterede tab i form af gældsregering (ved garantiudløsning) af den indskudte ansvarlige lånekapital på 145 mia. FRF (hvoraf 10 mia. FRF er konverteret til garanti for CDR's lån hos tredjemand)
- de tilbagediskonterede transaktionsomkostninger for EPFR's lån på 135 mia. FRF hos CL; disse omkostninger kan stige, hvis »neutraliseringen« af CL-lånet gennemføres i perioden 1997-2014, hvilket udgør en tilbagediskonteret omkostning på ca. 20 mia. FRF
- de yderligere konstaterede tilbagediskonterede transaktionsomkostninger, hvis EPFR anvender sin trækingsret på yderligere 10 mia. FRF, som CL forpligtede sig til at yde fra den 1. januar 1998

- yderligere aktualiserede transaktionsomkostninger, som EPFR eventuelt vil få, hvis selskabet på grund af likviditetsproblemer må optage lån på markedet ud over sit lån hos CL.

Alle afviklingsstrukturens omkostninger skal afholdes af staten i form af kapitalindskud i EPFR gennem budgetallokeringer, hvis beløb og tidsplan endnu ikke er kendt, og som vil kunne fordele sig over hele løbetiden for CL's lån til EPFR, dvs. indtil 2014, samt gennem indtægter i relation til overskudsklausulen⁽¹⁴⁾ og privatiseringen af CL.

Som det fremgår af støtteberegningen (jf. nedenfor) skal det indledningsvis bemærkes, at nogle af de støtteforanstaltninger, der undersøges, herunder bl.a. »neutraliseringen« af CL's lån til EPFR for 1995-1996 (godkendt af Kommissionen i september 1996 i forbindelse med nødhjælpen til Crédit Lyonnais) samt »neutraliseringen« af det af de franske myndigheder planlagte lån fra 1997, er en integrerende del af transaktionsomkostningerne ved CL's lån til EPFR. Kommissionen betragter ikke desto mindre »neutraliseringen« af lånet som en særlig støtte, der skal lægges oven i den plan, der blev godkendt i 1995, og dens gennemførelse vil betyde, at CL bliver fritaget for en omkostning svarende til en nutidsværdi på ca. 20 mia. FRF for perioden 1997 (inkluderet) til 2014. Ifølge de franske myndigheder betyder »neutraliseringen«, at CL fritages for nettoomkostningerne i forbindelse med lånet til EPFR, og at bankens nutidsværdi umiddelbart ved denne korrektion stiger med et beløb svarende til nutidsværdien af denne »neutralisering«⁽¹⁵⁾. Banken vil på den måde straks kunne drage fordel af de fremtidige virkninger af neutraliseringen. Kommissionen mener derfor, at nutidsværdien af »neutraliseringen« for hele perioden 1997-2014 med det samme må anses fuldt ud som en ny støtte til banken. Kommissionen bemærker, at de franske myndigheder i en skrivelse til Kommissionen af 3. april 1998 ser ud til at være enige i denne opfattelse, idet de inddrager den samlede værdi af »neutraliseringen« i deres skøn over størrelsen af støtten til CL.

Vurderingen af støtten til CL er i øvrigt vanskelig i flere henseender på grund af de særlige forhold omkring den afviklingsstruktur, som de franske myndigheder har indført, og på grund af en række usikre forhold i den plan, som de franske myndigheder fremsendte til Kommissionen i juli 1997.

Det tab, der i sidste instans vil skulle afholdes af afviklingsstrukturen, og dermed af staten, kendes ikke på nuværende tidspunkt. De potentielle tab omfatter for det første CDR's tab, der pr. 31. december 1996 blev vurderet til 100,2 mia. FRF. Det skal understreges, at det beløb på

⁽¹⁴⁾ Hvis denne bevares.

⁽¹⁵⁾ Med forbehold af en forskel knyttet til beskatningen af resultaterne.

100,2 mia. FRF, der den 1. juli 1997 blev forelagt i en rapport fra EPFR til økonomi-, finans- og industriministeren og det franske parlament er et tal, som CDR's revisorer ikke har godkendt. Kommissionen har adspurgt de franske myndigheder i den henseende, og de har svaret, at de på grund af den særlige afviklingsstruktur ikke var i stand til at forelægge godkendte regnskaber for CDR. Kun de tab, CDR allerede har lidt, og som er overført til EPFR ved udløsning af garantien i forbindelse med den ansvarlige lånekapital, dvs. ca. 45 mia. FRF ultimo 1996, kunne i begyndelsen af 1998 før afslutningen af CDR's regnskab for 1997 betragtes som sikre på baggrund af de foreliggende oplysninger. På møder i begyndelsen af maj 1998 meddelte de franske myndigheder Kommissionen, at CDRs anslåede tab i 1997 beløb sig til yderligere 3 mia. FRF, dvs. et samlet tab ultimo 1997 på 48 mia. FRF. I betragtning af de resterende aktiver (ca. 80 mia. FRF, da 110 mia. FRF allerede er afhændet eller realiseret) konkluderer de franske myndigheder, at tabet højst skulle kunne blive på 128 mia. FRF. Kommissionen er enig i, at en del af den tilbageværende risiko for EPFR i forbindelse med CDR (der vedrører aktiverne) falder, efterhånden som aktieafhændelsen skrider frem; denne var ultimo 1997 nået op på 58 % af bruttoaktivoverførslen til CDR pr. 1. januar 1995.

De franske myndigheder har imidlertid ikke været i stand til at forpligte sig til et maksimumsbeløb for CDR's tab. Den nominelle risiko for EPFR, der har indskudt ansvarlig lånekapital på 145 mia. FRF i CDR (hvoraf CDR har anvendt 123,5 mia. FRF, hvortil kommer 10 mia. FRF, der er taget fra lånebeløbet og omdannet til garanti), har parlamentet ikke sat loft over, og den vedrører CDR's samlede tab, selv om det skulle nå op på eller endda overskride den ansvarlige lånekapital på 145 mia. FRF.

EPFR's risiko i forbindelse med CDR er af flere grunde større end risikoen for de aktiver, der oprindeligt blev overført til afviklingsstrukturen. For det første øger de såkaldte »rednings«-kapitalinvesteringer inden for de udbetalte aktiver, hvis berettigelse Kommissionen ikke udtaler sig om på nuværende tidspunkt, CDR's risiko på de rekapitaliserede aktiver og dermed EPFR's risiko på CDR samt afviklingsstrukturens risiko for tab⁽¹⁶⁾. På trods af gentagne henvendelser til de franske myndigheder har Kommissionen på indeværende tidspunkt kun et meget

ufuldstændigt kendskab til disse transaktioner⁽¹⁷⁾. Selv om disse investeringer, således som de franske myndigheder påstår, skulle nedbringe afviklingen, betyder de på nuværende tidspunkt en forøgelse af risikoen for statens garanti. Endvidere er en række risici uden for balancen overført fra CL til CDR i form af garantier på datterselskaberne eller aktiver, der ikke blev overført til CDR, da selskabet blev oprettet. Endvidere blev omfanget af CDR's konsolidering udvidet i 1996, og Kommissionen er på nuværende tidspunkt ikke i stand til at vurdere, om denne udvidelse medfører en stærkt øget risiko for CDR og EPFR; det forholder sig nemlig sådan, at denne udvidelse af konsolideringens omfang skal undersøges under hensyntagen til de risici for CDR, der allerede var knyttet til de pågældende nye aktiver, før de blev inddraget som aktiver i afviklingsstrukturen. Der er i øvrigt opstået yderligere tab, og denne udvikling kan fortsætte bl.a. på grund af det stigende antal retssager. I midten af 1997 var der tale om 75 retssager, hvoraf 52 i Frankrig og 23 i udlandet. Nogle af disse retssager kan medføre erstatninger til CDR og en deraf følgende lettelse af omkostningerne i forbindelse med afviklingen. Andre retssager vil imidlertid være ugunstige for CDR på grund af betydelige risici uden for balancen, der er vanskelige at vurdere, og som kan udvikle sig betydeligt i tidens løb. Endvidere har retssager en negativ virkning, da de vanskeliggør likvidation eller afhændelse af de omtvistede aktiver, der sættes i stå eller afbrydes.

Afviselser i tidsplanen for afhændelser af CDR's aktiver i forhold til den oprindeligt planlagte tidsplan for udskillelse inden for afviklingsstrukturen (salg af 50 % af aktiverne på tre år og 80 % på fem år) vil øge CDR's administrationsomkostninger og driftstab. Endvidere er CDR's tilbagebetalinger til EPFR blevet forsinket, da visse tredjepartspassiver (ud af de ca. 60 mia. FRF, der er blevet tilført i CDR ud over EPFR's ansvarlige lånekapital) er blevet hurtigere tilbagebetalt af CDR end de planlagte fem år, fordi nogle af disse passiver forfaldt i forbindelse med tilbagekaldelsen af CDR's datterselskabers godkendelse. Hertil kommer sagernes stigende kompleksitet (de aktiver, der er lettest at realisere, er allerede blevet det), der vil forsinke de fremtidige afviklingstransaktioner og øge risikoen for tab. Endvidere kan opgivelsen af afviklingsperspektivet i forbindelse med reformen af CDR i december 1997 ligeledes betyde, at afviklingsselskabets administrationsomkostninger øges og dermed statens tab via EPFR. Det forsinkede salg af CDR's aktiver har ikke direkte følger for selskabets tab (ud over en forøgelse af CDR's

⁽¹⁶⁾ Som nævnt i CDR's beretning fra 1996, s. 35, forholder det sig sådan, at kapitalforhøjelserne i de omfattede datterselskaber udgør et tilgodehavende på EPFR, der først vil forfalde i forbindelse med de pågældende datterselskabers opløsning eller salg af værdipapirer.

⁽¹⁷⁾ Kommissionen har indledt proceduren efter EF-traktatens artikel 92, stk. 3, for to transaktioners vedkommende, nemlig kapitaltilførsel og salg af SDBO (EFT C 346 af 16. 11. 1996 og EFT C 207 af 8. 7. 1997) samt kapitaltilførsler og salg af Stardust Marine (EFT C 111 af 9. 4. 1998).

driftsomkostninger, der regnskabsføres som tab), men vil derimod forlænge usikkerheden og øge EPFR's nominelle transaktionsomkostninger i forbindelse med afviklingen. Erfaringen med den form for afvikling viser, at det er de dårligste aktiver, der bliver tilbage, og at det bliver stadig vanskeligere at afhænde dem. Endvidere kan udskilte selskaber opleve store tab, der overføres som tab for afviklingsstrukturen uanset deres aktivværdi.

På trods af to skrivelser til de franske myndigheder (af 1. december 1997 og 5. februar 1998) har Kommissionen ikke modtaget oplysninger om en eventuel tidsplan for statens kapitalindskud i EPFR, der giver anledning til at forvente en formindskelse af CL's samlede lån til EPFR. Det skal i den forbindelse understreges, at ifølge en forfaldsplan baseret på forsigtige hypoteser, som CL har forelagt Kommissionens konsulentbank vil lånebeløbet fortsat ligge på omkring 100 mia. FRF indtil udløbet af låneperioden, dvs. indtil 2014.

Transaktionsomkostningerne indgår ikke beregningen af CDR's tab. De vil ligeledes skulle afholdes af EPFR og dermed i sidste instans over statens budget. EPFR's transaktionsomkostninger i forbindelse med afviklingen vil stige i takt med forsinkelser i CDR's tilbagebetalinger til EPFR. Hvis der bliver tale om transaktionsomkostninger for lånet i hele låneperioden i overensstemmelse med den tidsplan, som CL har forelagt Kommissionens konsulentbank (og hvis der ses bort fra yderligere hypoteser om EPFR's lån), samt hvis der tages højde for den neutralisering af lånet, som de franske myndigheder har planlagt, vil de nominelle transaktionsomkostninger⁽¹⁸⁾ i hele mekanismens periode (1995-2014) nå op på nominelt næsten 100 mia. FRF, hvoraf 78 mia. FRF fra 1. januar 1997. Disse nominelle omkostninger vil i sidste instans skulle dækkes over statens budget og af skatteyderne på samme måde som tabene i forbindelse med afviklingen. De nominelle transaktionsomkostninger er også følsomme over for renteutviklingen; således vil en stigning på 1 % i pengemarkedsrenten betyde en stigning på 13 mia. FRF nominelt. Denne nominelle følsomhed over for renteutviklingen ville have været gunstig for EPFR siden 1995 på grund af faldet i den korte rente, hvis CL's lån ikke var blevet »neutraliseret« i 1995-1996. Denne følsomhed kan få den modsatte virkning, hvis renten går op (medmindre lånet neutraliseres). Usikkerheden om transaktionsomkostningerne kan delvis fjernes ved en beregning af nutidsværdien, der omfatter nutidsværdien af transaktionsomkostningerne og tabene (jf. nedenfor).

Det skal ligeledes nævnes, at transaktionsomkostningerne allerede er steget i forhold til de oprindelige skøn fra

⁽¹⁸⁾ Nedenstående nominelle angivelser er ikke angivet i nutidsværdi. Med hensyn til en nutidsværdiberegning henvises til beregningen af statens skønnede omkostninger i forbindelse med transaktionen.

1995 på grund af følgende to faktorer: for det første har CDR kun tilbagebetalt en lille del af EPFR's indskud af ansvarlig lånekapital, hvilket betyder, at EPFR ikke har været i stand til at afdrage sit lån til CL så hurtigt som planlagt, og renterne er derfor blevet større end beregnet. For det andet har statens kapitalindskud i EPFR været utilstrækkelige, hvilket har resulteret i, at selskabet over for CL har akkumuleret renterestancer, der giver anledning til en frigivelse af de nominelle transaktionsomkostninger. Dvs. at EPFR ikke blot er ude at stand til at tilbagebetale CL-lånets hovedstol i en række år, men selskabets gæld vil tværtimod stige, hvis morarenterne, som det har været tilfældet i de to foregående år, akkumuleres på grund af statens forsinkede eller utilstrækkelige kapitalindskud. I EPFR's beretning fra 1997⁽¹⁹⁾ slås der alarm, og EPFR understreger, at hvis selskabet kun modtager tilbagebetalinger af den indskudte ansvarlige lånekapital i CDR og betalinger fra staten, der udelukkende dækker morarenterne, vil selskabet være nødt til at stifte gæld for at betale renterne på CL-lånet (fordi renterne ikke kapitaliseres med låneoptagelsen). Ifølge EPFR forholder det sig sådan, at lånemulighederne med henblik på rentebetalinger, der ifølge lov af 28. november 1995 er begrænset til 50 mia. FRF, kan være helt opbrugt inden 2002-2004. EPFR konkluderer⁽²⁰⁾, at det under alle omstændigheder er ønskeligt at undgå at finansiere uigenkaldelige tab ved en gældsætning, der kun vil forværre de definitive udgifter.

Ovenstående viser, at man kan forestille sig en meget alvorlig udvikling med hensyn til afviklingsomkostningerne, ikke kun for CDR med tab på aktiver og risici uden for balancen, men også for EPFR ved en forøgelse af transaktionsomkostningerne. EPFR kalder i sin 1997-beretning denne virkning for »snebold«-virkningen, der kan betyde, at staten ud over de »primære« renter (renterne af CL's lån til EPFR) også må betale renter af disse yderligere lån, der skal tjene til at betale renterne af det oprindelige lån. Hvis EPFR's frygt bliver til virkelighed, og selskabet bliver nødt til at optage nye lån for at forrente og tilbagebetale CL's lån, vil transaktionsomkostningerne for mekanismen som helhed på ny blive forøgede, så længe statens rekapitalisering af EPFR er utilstrækkelig, og især hvis EPFR skal optage lån til en mellemfristet eller lang rente (ca. 4,5-5,5 % primo 1998), der ligger meget over renten for EPFR's lån til CL (85 % af pengemarkedsrenten, dvs. ca. 3 % primo 1998). Det kan eksempelvis nævnes, at hvis EPFR's nye lån i 2003 udgør 50 mia. FRF, vil de årlige transaktionsomkostninger i forbindelse med afviklingen stige fra 2,9 mia. FRF (den på nuværende tidspunkt påregnelige forrentning og tilbagebetaling af CL's lån uden neutralisering) til mellem 4,4 og 5,5 mia. FRF afhængig af, om EPFR foretager en kort eller langfristet refinansiering.

⁽¹⁹⁾ Side 27 i EPFR's beretning for 1997.

⁽²⁰⁾ Side 29 i ovennævnte beretning.

Efter beslutningen om at foretage en overførsel til EPFR af CDR's kapitalinteresse i holdingselskabet Artemis, der oprindeligt blev udskilt i CDR, er det endvidere statens hensigt at lade EPFR bære transaktionsomkostningerne, hvilket ikke var nævnt i den plan, der blev forelagt Kommissionen i 1995. Det følger heraf, at der kan blive tale om en manko eller tab i forbindelse med afhændelsen. Logisk vil et sådant regnskabsmæssigt tab for EPFR ikke længere skulle bæres af CDR, hvis skønnede tab vil blive lettet med samme beløb som hensættelserne vedrørende Artemis, således at overførslen ikke vil få følger for afviklingen som helhed.

De franske myndigheder havde i øvrigt i den plan, der blev forelagt i juli 1997, ladet forstå, at de eventuelt ville indskyde ny kapital i CL, uden at de dog havde angivet nogen beløbsstørrelse. Kommissionen ville i givet fald have medtaget en sådan kapitaltilførsel ved beregningen af det samlede støttebeløb. Der blev imidlertid ikke foretaget en sådan kapitaltilførsel.

I beslutning 95/547/EF blev et vist antal elementer fratrukket i støttebeløbet. Transaktionsomkostningerne i forbindelse med nul kuponobligationen blev fratrukket og vil ikke kunne fratrækkes i den nye beregning af støtte til CL, da den franske økonomi-, finans- og industriminister i en skrivelse af 31. marts 1998 til kommissær Karel van Miert klart understregede, at man ville ophæve denne forpligtelse til finansiering af en nul kuponobligation. Det betyder, at den skønnede støtte til CL vil stige med 7,8 mia. FRF i forhold til planen fra 1995, da banken fritages for denne forpligtelse. Nutidsværdien af indtægterne fra overskudsklausulen blev ligeledes fratrukket samt restværdien af CL (efter at klausulen var fratrukket). I skrivelser af henholdsvis 31. marts og 3. maj 1997 til kommissær Karel van Miert forpligtede den franske økonomi-, finans- og industriminister sig formelt til at privatisere CL inden udgangen af 1999 og til at fjerne overskudsklausulen. På baggrund af disse forpligtelser og den nært forestående frist herfor mener Kommissionen, at man bør fratække statens kapital i banken (ca. 82 %) fra bruttostøtten, og ikke — som man gjorde i 1995 — værdien af overskudsklausulen og CL's restværdi.

I modsætning til Kommissionen, der i 1995 havde regnet med en potentiel støtte til CL på 45 mia. FRF, mente de franske myndigheder på det tidspunkt, at redningsaktionen ville blive selvfinansierende i kraft af indtægterne fra overskudsklausulen, privatiseringen af CL og kapitaliseringen af renterne fra den oprindeligt planlagte nul kuponobligation, således at det budgetmæssige nettoresultat for statens transaktion ville blive neutralt, og skatteyderne ikke ville skulle bære omkostningerne. EPFR konkluderer i sin beretning fra 1. juli 1997 til den franske økonomi-,

finans- og industriminister og til parlamentet⁽²¹⁾, at på grund af de allerede konstaterede resultater og udviklingen i tabsprognoserne er det illusorisk at forestille sig at opnå den finansielle balance, man oprindeligt havde påregnet for hele perioden. De franske myndigheder og Kommissionen er dog uenig med hensyn til arten af og skønnet over det støttebeløb, nærværende beslutning vedrører.

Kommissionen fandt det bl.a. hensigtsmæssigt at inkludere samtlige CDR's tab i støtten til CL, men på møder med Kommissionen og i to skrivelser af henholdsvis 25. november 1997 og 3. april 1998 til Kommissionen afviste de franske myndigheder en sådan samlet indregning med den begrundelse, at siden de udskilte aktiver var blevet overført til afviklingsstrukturen, havde CL — der ikke er repræsenteret i nogle af CDR's organer — i overensstemmelse med beslutning 95/547/EF mistet enhver indflydelse på administrationen og beslutninger om afhændelse og likvidation af disse aktiver. Endvidere er de regnskabsregler, der gælder for de aktiver, der udskilles i afviklingsstrukturen, forskellige fra dem, der gælder da disse aktiver bidrog til bankens drift. De regler, der gælder i tilfælde af fortsat drift bortfalder delvis, hvilket har medført en fremskyndet afskrivning af forskellen mellem aktivernes værdi på købstidspunktet og værdien på opgørelsestidspunktet, hvorved CDR's tab øges. Ifølge de franske myndigheder kunne stigningen i de skønnede tab i forbindelse med afviklingen på omkring 40 mia. FRF (fra 60 mia. FRF dækket af hensættelser i 1995 til skønnet 100,2 mia. FRF pr. 31. december 1996) derfor ikke henføres til CL. Det vil sige, at den støtte til CL, der indgår i den samlede beregning skulle begrænse sig til de tab, der oprindeligt blev overført til afviklingsstrukturen. De franske myndigheder foreslår imidlertid i en skrivelse af 3. april 1998 en anden metode, der går ud på at inddrage CDR's faktiske tab pr. 1. januar 1997, dvs. 64,3 mia. FRF, beregne nutidsværdien heraf, inklusive transaktionsomkostninger, til en langfristet rentesats, hvorved de kommer frem til et beløb på 59 mia. FRF, dvs. et beløb, der stort set svarer til det beløb, der fremkommer ved den første metode.

Kommissionen er ikke enig i de franske myndigheders argumentation. Formålet med hele afviklingsstrukturen har siden 1995 været at få en redningsplan for CL, uden hvilken banken måtte være trådt i likvidation. Hvis det var tilstrækkeligt at oprette en afviklingsstruktur for at fjerne alle dårlige aktiver fra virksomheden og undgå, at alle eller en del af tabene inden for nævnte struktur henføres til den støttede virksomhed, kunne de forpligtelser, der følger af traktatens artikel 92, omgås af medlemsstaterne, der kunne oprette sådanne finansielle strukturer for at unddrage sig traktatens bestemmelser. I dette tilfælde er grunden til tabene i forbindelse med afviklingen — bortset eventuelt fra særlige tilfælde — at, CL

⁽²¹⁾ Side 29 i EPFR's beretning for 1997.

i 1995 overførte dubiøse aktiver til CDR, der er et 100 % ejet datterselskab af CL (selv om selskabet ikke indgår i det konsoliderede regnskab, da selskabets tab henføres til EPFR og ikke til moderselskabet). Omkostningerne i forbindelse med oprettelsen af afviklingsstrukturen, der omfatter de forskelle, som de franske myndigheder har nævnt (overgangen fra et driftsperspektiv til et likvidationsperspektiv), er ifølge Kommissionen en af denne transaktions særlige omkostninger til fordel for banken, der må opfattes som en slags »badwill« knyttet til oprettelsen af afviklingsstrukturen. Kommissionen vil kun kunne konkludere, at afviklingen ikke skal henføres til CL, der nyder godt af afviklingen, hvis det fastslås, at CDR ikke har foretaget en fornuftig forvaltning med henblik på at få afhændet de udskilte aktiver til den bedste pris eller få dem likvideret med behørig hensyntagen til de finansielle følger af disse beslutninger. Da de franske myndigheder ikke har anført argumenter i så henseende er Kommissionen på nuværende tidspunkt foreløbig nødt til at betragte alle tab i forbindelse med afviklingen som støtte til CL.

Det skal understreges, at muligheden for en stigning i støttebeløbet i forbindelse med disse afviklingsomkostninger i forhold til det oprindeligt godkendte beløb udtrykkeligt blev nævnt i beslutning 95/547/EF, hvor det i artikel 2, litra c), anføres, at hvis der sker en stigning i omkostningerne, tager Kommissionen værdien af de modydelse, der er nævnt i beslutningen, op til revision. Kommissionen bemærker, at de franske myndigheder ikke har bestridt denne bestemmelse i beslutning 95/547/EF, og at de derfor ikke er berettigede til nu at anlægge et andet ræsonnement. Kommissionen bemærker ligeledes, at den »mekanisme«, som beslutning 95/547/EF omhandler, klart er hele CL's afviklingsmekanisme, og at den ikke kan fortolkes indskrænkende som blot en del heraf, således som det ville følge af de franske myndigheders forslag om at tage hensyn til forøgelsen af transaktionsomkostninger i forbindelse med »neutraliseringen« af lånet, idet der ses bort fra stigningen i samtlige øvrige transaktionsomkostninger og afviklingstab.

Det følger af ovenstående, at Kommissionen bør tage hensyn til de samlede tab, både CDR's tab og de yderligere tab, der efterhånden måtte opstå i EPFR i forbindelse med afviklingen, væsentligst i form af en forøgelse af transaktionsomkostningerne. Alle de ovenstående elementer og den betydelige usikkerhed, der hersker om størrelsen af de samlede omkostninger i forbindelse med statens redningsaktion, betyder, at Kommissionen anlægger et meget bredt skøn for statens støtte, således at Kommissionen til de på nuværende tidspunkt sandsynlige omkostninger (laveste skøn) lægger de omkostninger, der kan opstå i betragtning af usikkerheden i forbindelse med afviklingens forløb.

7.2. Skønsmæssigt interval for omkostningerne i forbindelse med foranstaltningerne til fordel for Crédit Lyonnais

Den mekanisme, som de franske myndigheder har indført, går ud på at finansiere transaktionens budgetmæssige omkostninger over en lang periode — eventuelt helt frem til 2014 — ved et lån (fra EPFR til CL) til en rente omkring den korte pengemarkedsrente, der eventuelt kan suppleres med store låneoptagelser på markedet for EPFR's vedkommende for at dække de årlige ydelser på CL-lånet, hvis statens kapitaltilførsler ikke dækker de umiddelbare likviditetsbehov. Da de franske myndigheder ikke har villet foregribe de for den fremtidige budgetmæssige afgørelse, er mekanismen meget fleksibel hvad angår de budgetmæssige tilbagebetalinger af transaktionsomkostningerne. For at forenkle denne mekanisme og beregningen af de dermed forbundne omkostninger kan man, under forudsætning af at udskillelsen af aktiver i CDR er afsluttet, gå ud fra, at staten hvert år kan vælge mellem at betale et beløb over budgettet til fuld udligning til EPFR, således at sidstnævnte umiddelbart kan tilbagebetale udeståendet på CL-lånet eller fortsat lade lånet løbe til en kortfristet rentesats, således som fastsat i 1995.

Hvis CDR's tilbagebetalinger ikke er tilstrækkelige til at dække de årlige renteydelser på CL's lån, vil staten principielt skulle tilføre EPFR kapital for at sikre selskabets likviditet og på den måde undgå, at EPFR ikke kommer bagud med tilbagebetalingen. Hvis staten derimod — som det var tilfældet i 1995 og 1996 — ikke foretager en sådan mindstefinansiering af EPFR, vil selskabet være nødt til optage store lån på kapitalmarkedet, som det er anført i ovennævnte EPFR's beretning for 1996. I øvrigt er behovet for fremtidige kapitaltilførsler til i EPFR via statsbudgettet steget betragteligt siden opgivelsen af nulcuponobligationen, som EPFR skulle have tegnet ved et træk på 10 mia. FRF på CL-lånet.

Sådanne betalinger vil ske i en nær eller fjern fremtid afhængig af, hvilke valg staten træffer med hensyn til kapitaltilførsler til EPFR; dette indebærer, at de nominelle transaktionsomkostninger i forbindelse med lånet til EPFR eller CDR's tab skal tilbagediskonteres for på tidspunktet for registreringen af de enkelte betalinger at kunne tage højde for værdien pr. 31. december 1997 i overensstemmelse med nærværende beslutning. Hvis staten havde finansieret afviklingsmekanismen ved et langfristet lån, f.eks. i form af 10-15 årige statsobligationer, skulle man have beregnet nutidsværdien af de fremtidige tilbagebetalinger af lånet samt det nominelle beløb for det anslåede samlede tab for CDR med en langfristet rentesats. Da den omhandlede mekanisme er konstrueret således, at afviklingen skal finansieres med en kortfristet rentesats omkring pengemarkedsrenten, indebærer dette, at den tilbagediskonteringsats, Kommissionen anvender for tabene i forbindelse med afviklingen og de dermed

forbundne transaktionsomkostninger, bliver en kortfristet rentesats. Det skal bemærkes, at når Kommissionen anvender en kortfristet tilbagediskonterings-sats for de fremtidige betalinger, bliver vurderingen af transaktionsomkostningerne stort set uafhængig af renteutviklingen, således at Kommissionen i sit skønsmæssige interval ikke tager højde for hypoteser vedrørende udviklingen i den korte rente, og således at beregningen af de samlede omkostninger for transaktionen giver samme beløb for 1997 og 2014. Et scenarie for renterisikofølsomheden, der er nødvendigt for at vurdere de nominelle omkostninger, forekommer derfor ikke påkrævet under de foreliggende hypoteser med hensyn til vurdering af nutidsværdien af omkostningerne i forbindelse med afviklingstransaktionen⁽²²⁾ (på trods af de elementer, der er nævnt ovenfor i afsnit 6.1, om »neutraliseringsomkostningernes« følsomhed overfor de satser der ligger til grund for beregningen). Tabel 15 viser nutidsværdien af omkostningerne pr. 31. december 1997 således som den ville følge af forpligtelsen til pr. 31. december 1997 at udligne tabene i forbindelse med transaktionen ved på budgettet at afsætte et beløb til fuld udligning.

På dette grundlag vil man uden at tage højde for eventuelle fradrag kunne beregne bruttostøtten til CL (i faste priser pr. 31. december 1997) under hensyntagen til CDR's tab, transaktionsomkostningerne, neutraliseringen af lånet til EPFR og statens kapitaltilførsel i 1994 (der allerede indgår i det støttebeløb på 45 mia. FRF, der blev godkendt i 1995). Denne metode fører til de samme resultater som dem, man ville få ved at beregne nutidsværdien af statens samlede kapitaltilførsler til CL og EPFR — med hensyn til hvilke det af ovennævnte grunde hverken var muligt at få oplyst størrelsen eller den fremtidige tidsplan — og hvorfra EPFR's indtægter skal fratrækkes (i tilfælde af en overdragelse af overskuds-klausulen vil det væsentligst dreje sig om indtægterne fra CL's privatisering, der vil tilfalde EPFR).

Usikkerheden med hensyn til størrelsen af CDR's tab er det første usikkerhedsmoment i forbindelse med vurderingen af støtten. CDR skønnede tabet til at udgøre 100,2 mia. FRF pr. 31. december 1996. Kommissionen har ingen beregning af nutidsværdien af dette skøn pr. 31. december 1997 og må tage udgangspunkt i dette tal pr. ultimo 1996 og lade det indgå i det laveste støtteskøn. Som nævnt ovenfor bæres CDR's tab af EPFR i kraft af den ansvarlige lånekapital, EPFR har indskudt i CDR, idet CDR ikke tilbagebetaler EPFR de tab, CDR lider. EPFR's garanti for CDR overstiger imidlertid den ansvar-

lige lånekapital på 145 mia. FRF (inklusive den yderligere tranche på 10 mia. FRF, som CDR alligevel ikke har trukket, men som er konverteret til en EPFR-garanti for CDR's eksterne lån på 10 mia. FRF), og som bl.a. dækker alle elementer uden for balancen, herunder retslige risici i forbindelse med de mange retssager vedrørende de udskilte aktiver. Det vil sige, at den endelige vurdering af CDR's tab er særdeles usikker.

Kommissionen skal i beregningen af støtten til CL tage højde for en eventuel uventet stigning i CDR's tab i forhold til de skønnede 100,2 mia. FRF pr. 31. december 1996. Selv om restrisikoen falder i takt med gennemførelsen af afhændelsesprogrammet, og for at tage højde for yderligere tab, der måtte opstå, jf. det ovenfor anførte, er det på nuværende tidspunkt klogt at betragte risikoen i relation til hele den ansvarlige lånekapital som beregningsgrundlaget for det høje skøn over CDR's tab. I betragtning af de franske myndigheders hidtidige fejlskøn og for at bevare en tilstrækkelig fejlmargen mener Kommissionen derfor, at beregningen af den samlede støtte i forbindelse med CDR's potentielle tab bør baseres på intervallet på 100,2-145 mia. FRF.

De nedenfor nævnte transaktionsomkostninger er angivet med nutidsværdi pr. 31. december 1997. For at lette EPFR's likviditetsstyring er det endvidere hensigten, at selskabet fra den 1. januar 1998 skal have mulighed for at optage et yderligere lån på 10 mia. FRF hos CL. De øgede tab i forbindelse med afviklingen gør statens kapitaltilførsler til EPFR mere hastende, således at CL-lånet kan tilbagebetales. Da staten ikke har givet præcise oplysninger om fremtidige kapitaltilførsler, og da EPFR er i likviditetsvanskeligheder, således at selskabet er kommet bagud med rentebetalinger og har måttet betale morarenter til CL, vil man normalt skulle regne med det høje skøn, hvis EPFR fra 1998 optager yderligere et lån på 10 mia. FRF hos CL, om hvilket der findes en aftaleprotokol indgået mellem CL og EPFR. Under den pessimistiske hypotese, som EPFR nævner i sin 1997-beretning vil EPFR's samlede nye lån optaget på kapitalmarkedet i 2003 kunne nå op omkring det lovbestemte loft på 50 mia. FRF (EPFR nævner en mulig tidshorisont omkring 2002-2004), hvis staten ikke indskyder den nødvendige kapital. Der skal mindes om, at ifølge lov af 28. november 1995 om oprettelse af EPFR⁽²³⁾ kan dette selskab optage lån inden for en grænse på 50 mia. FRF for at betale renterne af det lån, som Crédit Lyonnais har ydet det (artikel 3).

⁽²²⁾ Som nævnt ovenfor er CL derimod følsom over for risikoen for et rentefald, der eventuelt vil medføre stigende transaktionsomkostninger for lånet.

⁽²³⁾ Jf. den franske lovtidende af 30. november 1995, lov 95-1251 af 28. november om statens rolle i forbindelse med genopretningsplanerne for Crédit Lyonnais og Comptoir des entrepreneurs, artikel. 3.

Da de franske myndigheder har forpligtet sig til at privatisere CL i 1999, har Kommissionen imidlertid ikke taget højde for en eventuel omkostningsoverskridelse i sit skøn over den yderligere støtte til CL; hvis CL rent faktisk privatiseres i 1999, vil proventet af salget af statens kapital umiddelbart kunne tilfalde EPFR, der dermed vil få en betydelig likviditetsforbedring og således kunne undgå yderligere gældssætning, og selskabet vil endda kunne nedbringe CL-lånet ved en tilbagebetaling af hovedstolen. Hvis staten beholder 10 % af kapitalen og sælger 72 % af bankens kapital (staten ejer ca. 82 %) betyder det, at EPFR i 1999, når privatiseringen gennemføres, vil få en kapitaltilførsel på ca. 25 mia. FRF⁽²⁴⁾. Det vil imidlertid ikke være tilstrækkeligt til varigt at sikre tilbagebetalingen af CL-lånet, og det er derfor vigtigt, at staten fortsat regelmæssigt tilfører EPFR kapital for at undgå en virkeliggørelse af det scenarie, der skitseres i EPFR's beretning.

De franske myndigheder vil formodentlig i praksis foretage budgetallokeringer over en årrække dels for at sikre de årlige rentebetalinger på EPFR's lån hos CL, men også for at sikre tilbagebetaling af lånets hovedstol for ikke i 2014 på én gang at skulle tilbagebetale hovedstolen og

fordele byrden over adskillige regnskabsår (myndighederne kan imidlertid ikke forpligte sig på dette punkt uden at gribe ind i det franske parlaments beføjelser på budgetområdet). Hvis der foretages regelmæssige og tilstrækkelige kapitaltilførsler til EPFR for at dække selskabets likviditetsbehov, således at det ikke skal optage lån, vil beregningen af støttebeløbet ikke afhænge af den nøjagtig tidsplan for statens kapitalindsprøjtninger. Denne beregning er foretaget på dette grundlag.

Det skal understreges, at de to vurderingsscenarier i tabel 15 tager udgangspunkt i hypoteser, der nødvendigvis er forenklede; Kommissionen råder nemlig ikke over oplysninger, der gør det muligt at simulere en prognose for EPFR's ressourceforbrug, hvilket er den eneste mulighed for præcist at vurdere transaktionens definitive omkostninger. Kommissionen mener dog, at nedenstående meget brede skøn over afviklingsmekanismens omkostninger på nuværende tidspunkt giver det mest objektive billede af det interval, inden for hvilket statens samlede omkostninger i forbindelse med afviklingsmekanismen i sidste ende vil ligge.

Tabel 15

Skønsmæssigt interval for støtten til Crédit Lyonnais

(Samlet planlagt støtte ifølge planen fra juli 1997, inklusive støtte godkendt i 1995-96)

(mia. FRF)

	Støtte 1995	Yderligere støtte Lavt skøn 95-98	Samlet støtte (*) Lavt skøn 95-98	Yderligere støtte Højt skøn 95-98	Samlet støtte Højt skøn 95-98
1. Yderligere tab CDR Stigning fra 60 til 100-145 mia. FRF		40,2		85	
2. Yderligere transaktionsomkostninger Fra 1995 til 1997 i forhold til 1995-planen		4,6		4,6	
3. Ønsket neutralisering Nutidsværdi 1997-2014		20,3		20,3	
4. Belastning på 15 % af pengemarkedsrenten for CL Nutidsværdi 1997-2014		-7,2		-7,2	
5. Provenu af klausulen 1 mia. FRF betalt i 1995-97		-1		-1	
6. Udsving i værdisætningen af CL (2) Stigning på 4 mia. FRF		-4		-4	
7. Nulkupon Værdi fratrukket støtten i 1995		7,8		7,8	
Samlet nettostøtte	41	61	102	106	147

(24) På basis af en værdisætning af CL til ca. 35 mia. FRF.

(mia. FRF)

	Støtte 1995	Yderligere støtte Lavt skøn 95-98	Samlet støtte (*) Højt skøn 95-98	Yderligere støtte Højt skøn 95-98	Samlet støtte Højt skøn 95-98
Bruttostøtte (ekskl. fradrag af værdien af statens kapital i CL)			130		175
Støtte godkendt i 1995	45				
Støtte godkendt i 1996 (nødhjælp)	4				
Samlet godkendt støtte	49				
Yderligere støtte i forhold til den i 1995-96 godkendte støtte		53 lavt skøn		98 højt skøn	

Kilde: Europa-Kommissionen.

(*) I denne beregning af den samlede støtte indgår den nutidsberegnete yderligere støtte pr. 31. december 1997 og støten i 1995 således som vurderet af Kommissionen. Denne beregning, hvis hovedformål er at identificere yderligere ikke-godkendt støtte til CL, indgår ikke nutidsberegningen pr. 31. december 1997 af den skønnede støtte i 1995. En fuldstændig nutidsberegning af støtten vil give et lidt højere beløb (forskellen ville være på 3-4 mia. FRF), hvilket ikke påvirker vurderingen af den yderligere støtte.

(†) Det angivne tal på - 4 mia. FRF svarer til en forhøjelse fra 1995 til 1998 af værdien for CL, der er fratrukket støtten.

På basis af disse to scenarier, der bygger på henholdsvis en lav og en høj hypotese, kan nutidsværdien af bruttostøtten (dvs. før fradrag af provenuet fra overskudsklausulen og privatiseringen) således som den følger af planen fra 1. juli 1997 i forbindelse med afviklingsmekanismen (plus nutidsværdien af omkostningerne i forbindelse med kapitaltilførslen i 1994) vurderes til mellem 130 og 175 mia. FRF.

I betragtning af den helt særlige afviklingsstruktur, hvorefter provenuet fra privatiseringen af CL tilfalder EPFR, har Kommissionen fratrukket statens kapitalbesiddelser i CL fra bruttostøtten. Kommissionens konsulentbank vurderede ultimo 1997 CL's værdi til at ligge på 34-35 mia. FRF på basis af planen fra juli 1997 og den oplysning CL gav sidst i 1997. Kommissionen har også fået kendskab til nyligere skøn udarbejdet af uafhængige kilder i april 1998, der anslår bankens værdi betydeligt højere (omkring et gennemsnit på 46 mia. BRF). Flere af disse skøn er imidlertid udarbejdet ud fra et uændret konsolideringsomfang og på basis af hypotesen om en fuldstændig neutralisering af lånet. Disse skøn blev udarbejdet, før det blev besluttet at foretage yderligere aktivafhændelser som modydelse for den i denne beslutning omhandlede støtte. Ifølge den reviderede forretningsplan, som banken fremsendte til Kommissionen i begyndelsen af maj 1998, har disse afhændelser betydelige følger for bankens aktivitetsniveau og resultater, hvilket i 1999 vil betyde, at nettobankprovenuet falder med 7-10 mia. FRF og bruttodriftsresultatet med 3,3-6 mia. FRF⁽²⁵⁾ i forhold til prognoserne i planen fra juli 1997. Da en virksomheds værdi først og fremmest udgøres af nutidsværdien af dens »cash flows«, resulterer det i en betydelig korrektion af

(25) Faldets størrelse afhænger af hypoteserne vedrørende »neutralisering« af lånet i 1999, jf. nedenfor, afsnit 10.4.

bankens værdi. På nuværende tidspunkt og i betragtning af den seneste udvikling er der ikke taget fuldt ud hensyn til denne korrektion, hverken af markedet eller i de seneste vurderinger, der fra forskellig side er foretaget af banken.

På dette grundlag og på trods af en høj usikkerhedsmargen må Kommissionen foreløbigt inden for rammerne af denne beslutning holde sig til den vurdering, der blev foretaget af dens konsulentbank ultimo 1997. Hvis der gås ud fra, at værdien af statens kapitalinteresse i CL (82 %), dvs. ca. 28 mia. FRF, fuldt ud fradrages bruttostøttebeløbet, vil statens nettoomkostninger i forbindelse med støtten til CL falde til mellem 102-147 mia. FRF. Uanset hvor stort provenuet fra privatiseringen bliver, vil det yderligere støttebeløb under alle omstændigheder blive stort.

Det øgede støtteinterval, som Kommissionen i sidste instans når frem til, er udarbejdet på dette grundlag, og vil i betragtning af usikkerheden omkring afviklingsmekanismen og det nøjagtige provenu fra privatiseringen af CL ligge inden for et meget bredt interval, mellem 102-147 mia. FRF, hvilket stort set svarer til en fordobling eller tredobling af den støtte, der blev godkendt i 1995 og 1996.

I en skrivelse til Kommissionen af 3. april 1998 fremlagde de franske myndigheder en anden beregning af støtten, der fører til et interval på 52,4 til 71,2 mia. FRF. Hvis man anvender en fejlmargen på 10 % af det høje skøn, hvilket Kommissionen gjorde i sin beslutning 95/547/EF, når de frem til den konklusion, at den samlede støtte til CL kan sættes til højst 80 mia. FRF.

Kommissionen er ikke enig i denne vurdering af følgende grunde:

- i) Som nævnt ovenfor indregner de franske myndigheder for det første ikke de samlede tab i forbindelse med afviklingen i støtten til CL men kun de tab, der blev vurderet i forbindelse med overførslen af de aktiver og fordringer, der blev udskilt i CDR i 1995. Det betyder, at tabene bliver omkring 40 mia. FRF mindre end Kommissionens beregning af CDR's tab ud fra det lave skøn over CDR's tab. Kommissionen kan af ovenstående grunde ikke acceptere, at kun en del af CDR's tab indregnes, og det er dette element, der udgør den væsentligste forskel mellem de franske myndigheders og Kommissionens beregning. På møder ultimo 1997 med repræsentanter for CL og de franske myndigheder, bl.a. et møde den 28. november 1997, meddelte Kommissionen klart, at hele stigningen i CDR's tab på dette tidspunkt skulle indregnes som støtte til CL. Kommissionens repræsentanter gentog dette standpunkt over for de franske myndigheder på et møde i Bruxelles i maj 1998.
- ii) Det andet stridspunkt vedrører inddragelse af risici i forbindelse med afviklingsstrukturen. Kommissionen finder det sandsynligt, at EPFR's garanti til CDR (145 mia. FRF) i vid udstrækning vil komme til anvendelse ud over det skønnede tab på 100,2 mia. FRF, da CDR's hidtidige tabskalering kan fortsætte. Det betyder, at der i det høje støtteskøn bør tages højde for hele risikoen vedrørende lånet (i teorien er risikoen endnu højere, da statsgarantien er ubegrænset). I et sådant scenarie kan denne tabskalering meget let blive ledsaget af yderligere transaktionsomkostninger for EPFR, således at selskabet eventuelt vil blive nødsaget til at optage lån på markedet, hvilket det ifølge loven har mulighed for. Dette andet vigtige stridspunkt betyder, at det høje skøn bliver 45 mia. FRF højere end myndighedernes beregninger. Kommissionen anvender en mere global metode end de franske myndigheder for at kunne identificere alle de tab, som EPFR kan lide i forbindelse med afviklingen.
- iii) For det tredje beregner de franske myndigheder nutidsværdien af tabene og transaktionsomkostningerne (lånets basistransaktionsomkostninger og dets »neutralisering«) med en langfristet rente, nemlig renten for de 10-årige statsobligationer, dvs. ca. 5,7 %. Kommissionen er enig med de franske myndigheder i metoden, der indebærer, at de samlede tab og transaktionsomkostninger beregnes til nutidsværdi. Kommissionen understreger dog, at den langfristede beregningssats rent mekanisk fører til en nutidsværdi for tab plus transaktionsomkostninger i 2014, der er

lavere end de nominelle tab i 1997 (eller, alt efter metoden, i 1995), da transaktionsomkostningerne beregnes til den kortfristede sats (85 % af pengemarkedsrenten), der er over to point lavere end den langfristede sats for beregning af nutidsværdien, som de franske myndigheder anvender. En sådan beregning af nutidsværdien ved hjælp af langfristede satser, som de franske myndigheders skøn er baseret på, anvendt på en mekanisme over en så lang periode (1995-2014) vil på grund af tabenes og lånets størrelse få betydelige kvantitative følger og vil, dersom man går ud fra at tabet realiseres i 2014, føre til, at nutidsværdien af tabene i forbindelse med afviklingen nedbringes med over 25 mia. FRF. Denne beregning forudsætter indirekte, at staten er i stand til at konvertere en ressource til 85 % af pengemarkedsrenten til en langfristet anvendelse med en rente på 5,7 %, hvilket med den nuværende rentesats vil sige en rentesats, der er 2,7 % højere. Hvis staten strukturelt set var udlåner, ville den kunne drage fordel af en konvertering af lån med kortfristede satser til lån med langfristede satser (men i så fald ville den nuværende afvikling ikke have været nødvendig med sådanne vilkår). Strukturelt set er staten imidlertid låner, og den kan derfor ikke drage fordel af konverteringsmulighederne i forbindelse med CL-lånet, der fuldt ud er overført til CDR og kun har givet tab. Nulkuponobligationen, der oprindeligt var forudset i 1995, var et forsøg på at drage fordel af en sådan mulighed for konvertering af kortfristede rentesatser til langfristede satser, der imidlertid tid ikke lykkedes, selv om det kun vedrørte et beløb på 10 mia. FRF, hvilket er langt under de omhandlede tab (og som endda skulle finansieres af CL og ikke af staten); Kommissionen kan derfor så meget desto mindre konkludere, at staten er i stand til at drage fordel af mulighederne for at konvertere renten på CL-lånet til en kortfristet rente hvad angår hele tabet (mindst 100 mia. FRF).

Hvis det var tilfældet, ville staten i 1997 kunne have foretaget en budgetallokering på flere titusinder milliarder FRF til EPFR, som EPFR kunne have geninvesteret til en langfristet rentesats på 5,7 % indtil 2014 for at udnytte forskellen mellem den korte og den lange rente. Kommissionen er derfor ikke enig i en nutidsværdiberegning, der er baseret på en langfristet rentesats, der fører til lavere afviklingsomkostninger, der ikke svarer til realiteterne i forbindelse med den pågældende mekanisme. Kommissionen skal subsidiært bemærke, at selv om staten kunne drage fordel af sådanne rentekonverteringsmuligheder, vil der fortsat være en renterisiko (risiko for, at den korte rente kommer på niveau med den lange rente, f.eks. i forbindelse med en overophedet konjunktur), som

Kommissionen for at sikre, at resultatet af dens vurdering var sammenligneligt måtte tage højde for i sin vurdering.

- iv) For det fjerde har Kommissionen, som nævnt ovenfor, i sin tidligere beregning ikke taget højde for risikoen for en eskalering af transaktionsomkostningerne som anført i EPFR's 1997-beretning. I betragtning af sådanne risici skal Kommissionens høje skøn øges med forrentningen af de lån, som EPFR måtte optage hos CL (tranche på yderligere 10 mia. FRF) og på markedet (lovbestemt tilladelse til at optage lån på 50 mia. FRF).

På grund af disse divergerende opfattelser kan Kommissionen ikke godkende de franske myndigheders skøn over størrelsen af støtten til CL.

7.3. Yderligere støtte til Crédit Lyonnais i forhold til den støtte, Kommissionen godkendte i 1995

Det kan konkluderes, at den yderligere støtte til CL i forhold til den støtte, Kommissionen godkendte i sin beslutning 95/547/EF, omfatter:

- de yderligere tab i CDR, som den franske stat har overtaget gennem EPFR's indskud af ansvarlig lånekapital i CDR
- EPFR's yderligere transaktionsomkostninger, herunder særlig »neutraliseringen« af CL's lån til EPFR for 1995-2014
- ophævelse af den nulkuonforpligtelse, der var indeholdt i forretningsplanen for 1995 og beslutning 95/547/EF, hvoraf indtægternes nutidsværdi var fratrukket den godkendte støtte.

Kommissionen anfører i beslutning 95/547/EF, artikel 2, litra c), at »Hvis omkostningerne, der anslås til 45 mia. FRF, overskrides, skal omfanget af reduktionen af Crédit Lyonnais' kommercielle virksomhed tages op til revision«, således som godkendt af de franske myndigheder. Det følger af ovenstående, at hvis der sker en overskridelse af det tilladte loft på 45 mia. FRF, skal der ifølge beslutningen foretages en ny undersøgelse for at vurdere, om den yderligere støtte er forenelig med fællesmarkedet.

I forhold til den godkendte støtte i 1995 og 1996 er den yderligere støtte under alle omstændigheder betragtelig. På basis af et udvidet støtteinterval på 102 til 147 mia. FRF ifølge den foregående beregning, udgør den yderligere nominelle støtte alt efter de hypoteser, der lægges til

grund, mellem 53 og 98 mia. FRF ud over det samlede beløb på 49 mia. FRF, som Kommissionen godkendte i 1995 og 1996. En stigning af en sådan størrelse, der fører til et hidtil uset støttebeløb i Fællesskabets historie, kan kun godkendes på basis af meget betydelige modtydelser.

8. DE OFFENTLIGE FORANSTALTNINGERS KARAKTER AF STATSSTØTTE

I overensstemmelse med princippet om den »private markedsøkonomiske investor« og i det omfang, hvor de omhandlede foranstaltninger påvirker samhandelen og fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencen, anførte Kommissionen i sin (ovennævnte) meddelelse⁽²⁶⁾ til medlemsstaterne fra 1993, at kapitaltilførsler til offentlige virksomheder indeholder elementer af statsstøtte, når en privat investor ikke under tilsvarende omstændigheder og under hensyn til den forventede forrentning af indskuddet ville have foretaget den pågældende kapitaltilførsel.

Det bemærkes først og fremmest, at selve størrelsen af de finansielle midler, der er brugt til denne støtteaktion — som er de største midler, der nogensinde i Fællesskabets historie er ydet til en og samme virksomhed — betyder, at staten er den eneste, der har kunnet tilvejebringe sådanne summer i kraft af sin praktisk taget ubegrænsede adgang til skattemæssig finansiering og lånoptagelse på markedet. Ingen privat koncern i Europa og formentlig heller ikke i verden ville have haft en tilstrækkelig finansiell kapacitet til at kunne tilvejebringe sådanne summer.

For det andet vil disse midler, som i alt beløber sig til (mindst) 130 mia. FRF i nutidsværdi, kun give en ubetydelig forrentning, der ikke står i noget forhold til det indskud, der er ydet. Den eneste form for afkast, staten vil få af denne investering, vil være værdien af overskudsklausulen og indtægterne af privatiseringen af CL. Eftersom staten således ikke får tjent sin investering ind igen, er forrentningen af de offentlige midler, der er sat ind på at redde CL, helt negativ og kan under ingen omstændigheder sammenlignes med det afkast, en privat investor ville forvente at få af en risikobetonet finansiell transaktion, og som i 1995 ved vedtagelsen af beslutning 95/547/EF blev anslået til en årlig forrentning på 12 % af den investerede kapital. Princippet om den private markedsøkonomiske investor er således ikke opfyldt, og det må derfor konkluderes, at de foranstaltninger, der er iværksat for at redde og omstrukturere banken, er statsstøtte.

⁽²⁶⁾ EFT C 307 af 13. 11. 1993, s. 3.

De franske myndigheder havde efter den første kapitaltilførsel til CL i 1994 påberåbt sig en forpligtelse til at overholde de lovmæssige krav til egenkapitalen, der blev indført ved Rådets direktiv 89/647/EØF af 18. december 1989 om kreditinstitutters solvensnøgletal⁽²⁷⁾. Ved anmeldelsen af nødhjælpen i 1996 udtalte de desuden over for Kommissionen, at CL uden denne nødhjælp risikerede at blive ude af stand til at overholde det solvenskrav, der er fastsat i dette direktiv. Ligesom den allerede havde gjort det i beslutning 95/547/EF, skal Kommissionen i den henseende understrege, at den omstændighed, at der er indført et lovmæssigt krav til bankernes solvensgrad i et fællesskabsdirektiv, ikke kan bevirke, at en tilførsel af statslige midler eller enhver anden foranstaltning med tilsvarende virkning foretaget med henblik på overholdelsen af dette direktiv ikke har karakter af statsstøtte, hvis en privat investor ikke under tilsvarende omstændigheder ville have fundet, at en sådan investering gav ham udsigt til en normal forrentning. Fællesskabsdirektivet skal overholdes for at sikre at en bank, der fået tilført ny kapital, kan fortsætte driften og bevare sin tilladelse til at udøve bankvirksomhed. Direktivet er derimod på ingen måde til hinder for, at et kreditinstitut må træde i likvidation, hvis det viser sig, at en tilførsel af ny egenkapital ikke stemmer overens med det ovenfor nævnte princip om den private markedsøkonomiske investor og således må betragtes som en statsstøtte ydet med offentlige midler, hvis forenelighed med den fælles interesse, ligesom det er tilfældet med enhver anden form for statsstøtte, må vurderes i lyset af traktatreglerne. Myndighederne kan således ikke påberåbe sig fællesskabsdirektivet om indførelse af et solvenskrav som begrundelse for at tilsidesætte reglerne i traktatens artikel 92.

Der erindres desuden om, at Kommissionen i beslutning 95/547/EF havde draget den konklusion, at de omhandlede foranstaltninger, som den på daværende tidspunkt anslog til at svare til et nettobeløb på 45 mia. FRF, var at betragte som statsstøtte, og at dette gjaldt såvel den første kapitalforhøjelse i maj 1994 som statens overtagelse af de to første afviklingstransaktioner. Nærværende beslutning drejer sig om forøgelsen af tabene og omkostningerne ved afviklingstransaktionerne (herunder »neutraliseringen« af CL's lån til EPFR) og opgivelsen af den nul kuponobligation, hvis beløb blev fratrukket i støtteberegningen i beslutning 95/547/EF, og karakteren af disse foranstaltninger er ikke anderledes end de foregående, men afspejler kun de øgede omkostninger herved. Nærværende beslutning drejer sig om forhøjelsen af det støttebeløb, som Kommissionen i sin foregående beslutning havde beregnet, og der er følgelig tale om statsstøtte på samme måde som den støtte, Kommissionen beregnede i 1995.

Kommissionen har i særdeleshed hæftet sig ved bestemmelserne i artikel 52 i den franske banklov af 24. januar 1984, der giver den franske centralbankdirektør beføjelse

til at »opfordre aktionærer og medejere af et pengeinstitut til at yde det den støtte, situationen måtte gøre påkrævet«. Kommissionen må konstatere, at private aktionærer i kriseramte pengeinstitutter i flere tilfælde af nyere dato — også selv om der har været tale om langt mindre beløb end i den her omhandlede sag — har nægtet at efterkomme centralbankdirektørens opfordring til at foretage et nyt kapitalindskud⁽²⁸⁾. Kommissionen finder, at denne opfordring til aktionærsolidaritet ikke har bindende karakter, og at det er helt legitimt, at aktionæerne undersøger, om det er opportunt at indskyde ny kapital ud fra, hvilke udsigter til forrentning enhver ny kapitaltilførsel eller enhver anden tilsvarende foranstaltning vil have, på grundlag af en plan for genopretning af det pågældende pengeinstitut og i overensstemmelse med det ovenfor nævnte princip om den private, markedsøkonomiske investor. Det er i øvrigt også den fortolkning, Cour d'Appel i Paris anlagde i sin dom af 13. januar 1998⁽²⁹⁾, hvor den statuerede, at artikel 52 ikke kunne fortolkes som en bindende bestemmelse. Den statslige aktionær vil derfor ikke med hjemmel i den franske banklovs artikel 52 kunne påberåbe sig, at dens redningsaktion var påkrævet i henhold til fransk banklovgivning uanset traktatreglerne.

Overholdelsen af markedsdisciplinen, der indebærer, at strukturelt urentable kreditinstitutter kan straffes og eventuelt fortrænges fra markedet og likvideres, er en af de grundlæggende forudsætninger for, at de økonomiske aktører kan have tillid til markedet. At holde urentable kreditinstitutter kunstigt i live skaber derimod betragtelige konkurrencefordrejninger, skader tilliden og vil i sidste instans svække resten af banksystemet. Samtidig skaber det alvorlige fordrejninger i ressourceallokeringen og dermed forstyrrelser i økonomien som helhed. Kommissionen er på det punkt enig med det franske banktilsyn, Commission Bancaire, i det synspunkt, det gav udtryk for i sin 1995-beretning, nemlig at en »velordnet reorganisering af det franske banksystem indebærer, at nogle pengeinstitutter — der er virksomheder ligesom alle andre og derfor heller ikke bør friholdes for markeds-sanktioner, — kan forsvinde«⁽³⁰⁾. At nogle banker må lukke, bør ikke i sig selv tages som et udtryk for, at de eksisterende tilsynsstrukturer ikke fungerer efter hensigten, men derimod som et tegn på, at markedskræfterne fungerer, og at bankerne er underlagt deres spil ligesom alle andre virksomheder. Kommissionen bemærker i forbindelse hermed, at der ikke er nogen modsætning mellem konkurrencepolitiske mål og målene for banktilsyn, eftersom de begge har et fælles overordnet mål, nemlig udviklingen af en konkurrencedygtig og sund

⁽²⁷⁾ EFT L 336 af 3. 12. 1989, s. 14.

⁽²⁸⁾ I andre tilfælde har private investorer, der har fulgt de pengepolitiske myndigheders opfordring, sørget for at sikre sig mod retslige risici, men har ikke handlet på grundlag af udsigter til en tilfredsstillende forrentning af deres indskud.

⁽²⁹⁾ Compagnie du BTP-sagen.

⁽³⁰⁾ Commission Bancaire, 1995-beretning, s. 13.

banksektor. Dette indebærer, at banktilsynsmyndighederne må tage højde for muligheden for, at ikke konkurrencedygtige banker forsvinder fra markedet.

Ved anmeldelsen af de foreløbige nødhjælpsforanstaltninger i september 1996 anførte repræsentanterne for de franske myndigheder på møder med Kommissionen, at hvis CL blev insolvent, kunne det udløse en krise, der kunne brede sig til hele finanssektoren og økonomien i sin helhed alt afhængigt af, hvilke ledsageforanstaltninger i forbindelse med likvidationen af banken den franske regering måtte træffe. Kommissionen var på daværende tidspunkt ikke i stand til at udelukke risikoen for CL's insolvens på kort sigt og derfor heller ikke i stand til at udelukke risikoen for, at krisen vil brede sig fra CL til hele finanssektoren. Kommissionen bestrider ikke, at der muligvis består en sådan risiko, som den tog hensyn til, da den godkendte den nødhjælp, den fik anmeldt dengang, i afventning af en tilbundsgående undersøgelse af hele sagen, herunder en ny omstruktureringsplan i overensstemmelse med Kommissionens rammebestemmelser for støtte til redning og omstrukturering. Kommissionen bemærker imidlertid, at staten ikke til stadighed kan påberåbe sig risikoen for en sådan krise for at unddrage sig følgerne af traktatens artikel 92.

Som anført i beslutning 95/547/EF, finder Kommissionen, at de tab af hidtil uhørt størrelsesorden, som redningen af CL har forårsaget, for en stor dels vedkommende beror på den statslige aktionærs utilstrækkelige kontrol med virksomheden og den forsinkelse, hvormed de første vigtige omstruktureringsforanstaltninger blev iværksat. Disse omkostninger er udtryk for en adfærd, som en fornuftig aktionær ikke ville have udvist, og de er et udslag af en alvorlig mangel på kontrol med banken, der har ført til adskillige fejlgreb præget af uansvarlige beslutninger truffet af bankens tidligere ledere, manglende gennemsigtighed i driften og regnskaberne og en beslutningsproces, der ikke omfatter den risikoevaluering, som normalt udgør kernen i beslutningsprocessen i en bank. Den mangelfulde interne og eksterne kontrol med banken giver sammen med bankens forcerede ekspansionsstrategi i slutningen af 1980'erne og begyndelsen af 1990'erne forklaringen på det enestående omfang af den finansielle katastrofe, der har ramt CL. Kommissionen understreger, at denne mangel på kontrol med virksomheden blev forstærket af sammenblandingen mellem statens roller som aktionær, erhvervsdrivende, tilsynsmyndighed og reguleringsmyndighed, som bevirkede, at staten lod situationen udvikle sig til en krise af hidtil uset omfang i strid med sine aktionærinteresser.

Som anført i beslutning 95/547/EF, er Kommissionen ikke i besiddelse af talmateriale, der kan godtgøre, at de samlede omkostninger ved kapitaltilførslen i 1994 og de forventede omkostninger ved at lade statsbudgettet bekos-

te CL's afviklingstransaktioner er større end de omkostninger, staten ville have haft, hvis man havde valgt en anden salgs- eller likvidationsløsning. Under alle omstændigheder ville omkostningerne dog være blevet mindre, hvis staten var trådt til, før krisen brød ud.

Kommissionen har især hæftet sig ved de eksempler, der kendes fra franske domstoles retspraksis i tidligere sager, hvor statens hæftelse for gælden efter likvidationen blev udvidet til at omfatte mere end den kapital, den havde indskudt i virksomheden. Kommissionen og EF-Domstolen har allerede tidligere i tilsvarende sager⁽³¹⁾ afvist, at den statslige aktionærs hæftelse for likvidationsgælden skulle kunne udvides ud over, hvad der svarer til statens kapitalindskud i virksomheden, eftersom en sådan udstrækning af statens hæftelse ville føre til en sammenblanding af statens rolle som aktionær og som tilsynsmyndighed. Domstolens retspraksis fratager på ingen måde sådanne transaktioner deres karakter af statsstøtte, for staten, som var vidende om denne retspraksis på grundlag af den franske lov om sanering og likvidation af virksomheder fra 1985⁽³²⁾, burde i sin egenskab af aktionær længe inden de her omhandlede foranstaltninger have truffet dispositioner til at forstærke risikostyringen i bankens ekspansionsperiode og derefter til at omstrukturere eller likvidere den, da krisen brød ud. I det konkrete tilfælde har staten således hverken handlet som en fornuftig aktionær eller en fornuftig investor i en markedssøkonomi, i overensstemmelse med det ovenfor beskrevne princip. Uafhængigt heraf finder Kommissionen desuden, at de franske myndigheder ikke har ført bevis — som krævet i 1985-loven — for, at staten som aktionær kunne sidestilles med en retlig eller faktisk leder af virksomheden. Retlige eller faktiske ledere hæfter for virksomhedens likvidationsgæld, såfremt der er begået ledelsesfejl, og denne hæftelse udstrækker sig til disse fejls finansielle følger. Endelig bemærker Kommissionen, at selv om der var blevet ført bevis herfor, ville den franske stat ikke på det grundlag kunne unddrage sig sine forpligtelser i henhold til traktatens artikel 92, uden at det ville være i strid med det grundlæggende retsprincip om, at man ikke kan støtte sin argumentation på egne fejl.

Det betyder, at selv om en likvidation af CL ville have resulteret i langt større direkte eller indirekte omkostninger end de foranstaltninger, de franske myndigheder har truffet, ville det kunne tilskrives statens forsømmelser som aktionær i en årrække og derfor ikke kunne gøres gældende til støtte for påstanden om, at de omhandlede

⁽³¹⁾ Bl.a. Kommissionens beslutning 94/1073/EF, Bull. EFT L 386 af 31. 12. 1994, s. 5, og EF-Domstolens dom af 14. september 1994 i de forenede sager C 278/92, 279/92 og 280/92, Hytasa, Sml. 1994, s. I-4103, præmis 22.

⁽³²⁾ Lov af 25. januar 1985 om sanering og likvidation af virksomheder, artikel 179 og 180, Journal Officiel af 26. januar 1985.

foranstaltninger ikke udgør statsstøtte. Det følger af alle disse elementer, at de her omhandlede retnings- og omstrukturingsforanstaltningers karakter af statsstøtte ikke kan bestrides under henvisning til, at en likvidation af banken kunne have medført langt større omkostninger, om det så var i en situation med generel krise i hele finanssystemet.

9. FORDREJNING AF SAMHANDELEN MELLEM MEDLEMSSTATER

Liberaliseringen af finansielle tjenesteydelser og integrationen af finansmarkederne har bevirket, at samhandelen inden for Fællesskabet er blevet stadig mere sårbar over for konkurrencefordrejninger. Denne tendens kan kun blive forstærket inden for Den Økonomiske og Monetære Union⁽³³⁾. Med indførelsen af den fælles valuta vil samhandelen inden for Fællesskabet kunne forløbe uden kursrisiko og valutaomkostninger. Men selv om bankerne i princippet kan udøve deres virksomhed uden at møde nogen grænser, er der hindringer for deres ekspansion i udlandet. De hindringer, der lægges i vejen for dem, hænger ofte sammen med den beskyttelse mod virkningerne af konkurrence, som indenlandske banker nyder godt af, og som gør det mindre fordelagtigt for udenlandske konkurrenter at søge ind på markedet. Når der ydes støtte for at redde en bank til trods for dennes ringe rentabilitet og evne til at klare sig i konkurrencen, sådan som det er tilfældet med CL, er der derfor risiko for konkurrencefordrejninger på fællesskabsplan, eftersom støtten gør det vanskeligere for udenlandske banker at trænge ind på det nationale marked.

Uden den her omhandlede støtte ville CL være blevet likvideret eller solgt i en eller flere blokke til en eller flere mere solide banker, eventuelt som led i en retslig procedure. I en sådan situation kunne banken og dens aktiviteter være blevet overtaget af en udenlandsk konkurrent, der ønskede at etablere sig eller ekspandere i Frankrig. En sådan procedure ville have gjort det lettere at sprede CL's aktiver og markedsandele på et stort antal potentielle købere. Det skal bemærkes, at den plan, som de franske myndigheder fremlagde i juli 1997, ikke indebærer nogen separat afhændelse af hvert af CL's franske og udenlandske datterselskaber, men blot salg af hele CL på børsen.

Det skal desuden bemærkes, at når der ydes støtte til en bank af internationalt tilsnit som CL, der leverer et bredt spektrum af finansielle produkter til virksomheder, som konkurrerer indbyrdes på de internationale markeder, der tilbyder finansielle tjenesteydelser til privatkunder i konkurrence med andre europæiske banker og samtidig

ekspanderer i udlandet via sit filialnet uden for Frankrig, må det antages at kunne få konkurrencefordrejende virkninger på samhandelen inden for Fællesskabet. I særdeleshed vil den her omhandlede støtte bl.a. sætte CL i stand til at reorganisere en række af sine aktiviteter i udlandet, hvor CL konkurrerer med andre fællesskabsbanker.

Det skal bemærkes, at CL's internationale aktiviteter i 1997 tegnede sig for 810 mia. FRF, svarende til 54 % af bankens samlede balance. De europæiske aktiviteters andel af bankens aktivside udgjorde 32 % ved udgangen af 1997, nemlig ca. 474 mia. FRF.

Den her omhandlede statslige intervention må derfor anses at falde ind under traktatens artikel 92, stk. 1, da der er tale om statsstøtte, der fordrejer konkurrencen på en måde, der kan påvirke samhandelen inden for Fællesskabet.

10. VURDERING AF FORENELIGHEDEN MED FÆLLESMARKEDET AF STØTTEN TIL CRÉDIT LYONNAIS

10.1. Retlige rammer, kriterier og metode for vurdering af støtten til Crédit Lyonnais

Efter at have fastslået, at de omhandlede foranstaltninger udgør statsstøtte efter traktatens artikel 92, stk. 1, må Kommissionen undersøge, om denne støtte kan anses at være forenelig med fællesmarkedet efter traktatens artikel 92, stk. 2 og 3.

Det skal først bemærkes, at der ikke er tale om hverken støtte af social karakter til enkelte forbrugere eller om støtte til fremme af udviklingen af bestemte franske regioner. Der er heller ikke tale om støtte, der skal råde bod på alvorlige økonomiske forstyrrelser, eftersom støtten har til formål at afhjælpe vanskelighederne i en enkelt støttemodtagende virksomhed, CL, og ikke akutte vanskeligheder i alle virksomheder i sektoren. Støtten kan følgelig ikke betegnes som værende i fælleseuropæisk interesse. Den eneste undtagelsesbestemmelse, der vil kunne komme i betragtning, er undtagelsen i artikel 92, stk. 3, litra c). I henhold til denne bestemmelse kan Kommissionen godkende »støtte til fremme af udviklingen af visse erhvervsgrøner (...), når den ikke ændrer sambandsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse«. I sin vurdering af støttens forenelighed med den fælles interesse tager Kommissionen hensyn til konkurrencefordrejningernes omfang, de modbydelser, der præsteres for at begrænse disse fordrejninger, støttens begrænsning til, hvad der er strengt nødvendigt, og den støttemodtagende virksomheds levedygtighed.

⁽³³⁾ Se også afsnit 10.2.

Kommissionen har opstillet de betingelser, der må være opfyldt for at gøre brug af denne undtagelse, i sine rammebestemmelser for omstrukturingsstøtte⁽³⁴⁾. I disse rammebestemmelser fastslås det, at »støtte til omstrukturering rejser særlige konkurrenceproblemer, da den kan vælte en unfair del af byrden i forbindelse med strukturtilpasningerne og de hermed forbundne sociale og industrielle problemer over på andre producenter, der klarer sig uden støtte, og på andre medlemsstater«. Kommissionen finder, at omstrukturingsstøtte kan fremme udviklingen af økonomiske aktiviteter uden at påvirke samhandelen på en måde, der strider mod den fælles interesse, når følgende betingelser er opfyldt:

- 1) der skal foreligge en omstrukturingsplan opstillet på grundlag af realistiske hypoteser, som inden for en rimelig frist kan sikre den fornødne mindsteforrentning af den investerede kapital og således sikre virksomhedens levedygtighed på lang sigt
- 2) der skal ydes tilstrækkelige modydelser, der kan opveje støttens konkurrencefordrejende virkninger og sikre, at støtten ikke strider mod den fælles interesse
- 3) støtten skal stå i rimeligt forhold til de tilstræbte mål og være begrænset til, hvad der er strengt nødvendigt for omstruktureringen, således at en så stor del af saneringsbestræbelserne som muligt ydes af virksomheden selv
- 4) omstrukturingsplanen skal gennemføres fuldt ud, og enhver anden forpligtelse fastlagt i Kommissionen endelige beslutning skal opfyldes
- 5) der skal indføres et system for kontrol med opfyldelsen af ovenstående betingelse.

I henhold til disse rammebestemmelser for omstrukturingsstøtte bør det normalt kun være nødvendigt at yde omstrukturingsstøtte én gang. Den omstændighed, at der to gange tidligere, nemlig i 1995 og 1996, er ydet sådan støtte, samt støttens størrelse og konkurrencefordrejende virkninger gør det påkrævet at foretage en særlig omhyggelig og tilbundsående undersøgelse af, om de ovennævnte betingelser er opfyldt.

10.2. Konkurrencevilkårene for CL's aktiviteter og statsstøttens konkurrencefordrejende virkninger

Den europæiske banksektor, og ikke mindst den franske, befinder sig i øjeblikket i en tilpasningsfase præget af hård konkurrence på baggrund af den stedfundne liberalisering af kapitalmarkederne, den hurtige teknologiske udvikling og indførelsen af den fælles valuta. Den definitive åbning af markederne og tabet af de indtægter,

bankerne havde ved at veksle ØMU-landenes valutaer, vil skærpe de konkurrencemæssige spændinger inden for EF. Denne situation vil kunne fremskynde koncentrationen på udbudssiden i form af fusioner mellem banker eller finansielle virksomheder i bredere forstand, bl.a. på grund af den komplementaritet, der findes mellem bank- og forsikringsvirksomhed (bankerne er faktisk igennem de seneste år blevet nogle af de største leverandører af forsikringsprodukter). En sådan koncentration på udbudssiden kan ikke undgå at føre til yderligere omstruktureringer, for at sætte de nye grupperinger i stand til at udnytte synergimulighederne fuldt ud og eliminere de overlappninger, sammenlægningerne medfører.

Crédit Lyonnais opererer således i en stærkt konkurrencepræget kontekst. Såvel på privatkundeområdet som på erhvervskundeområdet og inden for kapitalmarkedsaktiviteterne er banken udsat for et meget stærkt konkurrencepres. På erhvervskundeområdet i Europa har konkurrencen reduceret den fortjeneste, der er forbundet med finansiel assistance, som er blevet løbende udhulet gennem de sidste ti år. Bankerne søger at kæmpe mod denne nedgang i deres værditilvækst ved at satse mere på provisionsbærende ydelser, som generelt tegner sig for en stigende andel af de franske bankers nettobankindtjening.

Som beskrevet ovenfor, er der flere årsager til statsstøtten til CL: alt for store, og ukontrollerede engagementer i ejendomssektoren, en uforsigtig ekspansion i udlandet, hvortil kommer, at aktionæren ikke førte en tilstrækkeligt effektiv kontrol og ikke i tide fik sat en stopper for ledelsernes risikobetonede dispositioner. Med andre ord var det den samlede styring af CL's aktiviteter, der ikke slog til.

I betragtning af den forsinkelse, hvormed CL reagerede på konjunkturomslaget og den begyndende krise (det vedvarende fald i lejeindtægter og priser på ejendomsmarkedet siden 1990), og den meget langsomme genopretning er det klart, at den meget omfattende statsstøtte, der i dag er tale om, også er et resultat af den tillid, CL's ledelse har haft til staten som aktionær, der under alle omstændigheder var nødt til at dække fortidens fejlgreb, således som det fremgår af de argumenter, som de franske myndigheder har fremført angående de omkostninger, alternative løsninger ville have været forbundet med. CL var naturligvis ikke den eneste concern, der anlagde en yderst spekulativ politik, men det var kun de statsejede virksomheder, der kunne regne med statsstøtte, medens de private banker af markeds kræfterne blev tvunget til at omstrukturere drastisk eller træde i retslig likvidation. Dette giver anledning til meget ulige vilkår for henholdsvis offentlige og private banker, hvilket indebærer en alvorlig fordrejning af de normale markedsvilkår. I det konkrete tilfælde er der grund til at tro, at uden statens bestandige implicitte eller eksplicitte støtte ville CL ikke have anlagt sin hasarderede politik eller ville i hvert fald have sat tidligere og mere beslutsomt ind på at rette op på situationen.

⁽³⁴⁾ EFT C 368 af 23. 12. 1994, s. 12.

En sådan offentlig støtte, som i sidste instans betyder, at staten udsteder en »overlevelsagaranti« til de kriseramte banker, således som det blev understreget i »Rapport d'information nr. 52« fra det franske senat⁽³⁵⁾, indebærer også en beskyttelse af deres kreditorer. Denne beskyttelse fratager imidlertid disse kreditorer tilskyndelsen til at føre tilsyn med deres debitors adfærd. Bankerne er således ikke længere underlagt markedets kontrol og sanktioner. En sådan beskyttelse er ikke alene urimelig og overdreven, men kan også »tilskynde til en uforsvarlig ledelse af bankerne« — således som det hedder i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 94/19/EF af 30. maj 1994 om indskudsgarantiordninger⁽³⁶⁾. Den støtte, som den statslige aktionær ydede, og som igen gav banken mulighed for at opnå markedets støtte, førte til, at den nødvendige genopretning blev forsinket, og at statsstøtten blev øget. Helt i tråd med erklæringerne fra Rådet og Europa-Parlamentet er Kommissionen derfor fuldt enig i den opfattelse, der ofte kommer til udtryk i akademiske kredse og som underbygges af bankkriserne i flere lande, nemlig at CL's krise er et »moral hazard«-problem.

Det må desuden fremhæves, at støttens konkurrencefordrejende virkninger ikke blot berører CL's og de andre støttemodtagende offentlige bankers hidtidige dispositioner, men også kan danne grundlag for forventninger til fremtiden. Som de britiske myndigheder anførte i de bemærkninger, de fremsatte under denne procedure, kan den gentagne ydelse af statsstøtte skabe forventninger hos bankens ledelse om fremtidig støtte, hvilket kan forårsage nye konkurrencefordrejninger. Når der ydes statsstøtte til de mest skrøbelige banker, har det desuden meget negative indvirkninger og kan være med til at presse avancerne i sektoren ned. I særdeleshed når der ydes stats-

støtte gentagne gange som i CL's tilfælde, er der tale om at belønne ineffektivitet, hvilket er helt i strid med markedsdisciplinen. Det er da også derfor, at det i rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering er anført, at det normalt kun bør være nødvendigt at yde statsstøtte én enkelt gang.

Når staten stort set systematisk træder til med støtte til kriseramte offentlige banker (CL, GAN-CIC, Crédit Foncier de France, Marseillaise de Crédit, Comptoir des Entrepreneurs), og i det fleste tilfælde har gjort det gentagne gange, forringes de konkurrencevilkår, som franske og europæiske banker må operere under i Frankrig. Det skaber øgede vanskeligheder i hele finanssektoren, navnlig for de private bankers rentabilitet, hvilket indebærer alvorlige konkurrencefordrejninger, også for de banker fra andre medlemsstater, der opererer i Frankrig, eller som hæmmes heraf i udviklingen af deres aktiviteter i Frankrig. Som det blev understreget i en rapport fra »Commissariat Général au Plan«⁽³⁷⁾, kan de heraf følgende ulige vilkår for adgang til og udtræden fra den franske banksektor skabe en kunstig blokering i den franske banksektor, hvor den frie adgang til markedet normalt burde være opvejet af en fri udtræden fra det. Dette misforhold er en af de væsentligste, måske den væsentligste, årsag til de vanskeligheder, den franske banksektor befinder sig i⁽³⁸⁾. Som det anføres i den ovenfor nævnte rapport fra det franske senats finansudvalg, »har regeringerne, ved konsekvent at afvise muligheden for likvidation eller afhændelse, kun gjort disse (deres) valg, mere bekostelige, da først det stod klart, at støttepolitikken ikke virkede effektivt. Crédit Lyonnais er et sorgeligt eksempel på, at disse halve løsninger koster dyrt«⁽³⁹⁾.

Tabel 16

Statsstøtte ydet til offentlige franske bankkoncerner

Støttemodtager	Antal støtteprojekter siden 1992	Samlet nominel støtte (1992-1998) (mia. FRF)
Crédit Lyonnais	4	102 (mindst)
Société Marseillaise de Crédit ⁽¹⁾	4	2,1
Comptoir des entrepreneurs	4	15,2
GAN-CIC	2	23,76
Crédit Foncier de France ⁽²⁾	1	25
I alt		168

(1) Et andet kapitalindskud af endnu ikke fastlagt størrelsesorden ventes foretaget i 1998.

(2) 25 mia. FRF er beløbet for den kassekredit, staten har stillet til rådighed, og der ventes ydet anden støtte, hvis størrelse endnu ikke kendes (ubegrænset statsgaranti og statens tilsagen om at træffe enhver nødvendig foranstaltning, for at CFC fortsat kan bestå efter 31. juli 1996).

⁽³⁵⁾ »Sénat de la République française: Banques. Votre santé nous intéresse«, rapport udarbejdet af Alain Lambert (senatsmedlem, ordfører) for parlamentets finans-, budgetkontrol- og nationalregnskabsudvalg om det franske banksystems situation og udsigter, nr.nr. 52, 1996-1997.

⁽³⁶⁾ EFT L 135 af 31. 5. 1994, s. 5.

⁽³⁷⁾ »Le système bancaire français«, oktober 1996, indlæg fra Commissariat Général au Plan til det franske senats finansudvalg, særlig s. 86, i rapport nr. 52 fra senatets finansudvalg.

⁽³⁸⁾ Jf. den ovenfor citerede Lambert-rapport, s. 56.

⁽³⁹⁾ Jf. den ovenfor citerede Lambert-rapport, s. 60.

Enhver varig løsning for CL og det offentlige banksystem i Frankrig forudsætter derfor, at der gennemføres en reform af den samlede kontrol med ledelsen af koncernen («corporate governance») og dens filialer, og at der findes en løsning på det »moral hazard«-problem, som sikkerheden for, at staten i sidste instans træder til med støtte, har skabt. I det konkrete tilfælde finder Kommissionen, at den franske regerings tilsagn om at privatisere og skære drastisk ned på CL's aktiviteter kan give en varig løsning på problemerne omkring den mangelfulde ledelse af banken, man hidtil har kunnet konstatere.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at den fortolkning, som de franske myndigheder i adskillige tilfælde har anlagt af artikel 52 i den franske banklov fra 1984 (citeret ovenfor i afsnit 9), har skabt yderligere konkurrencefordrejninger i den franske banksektor. Ifølge de franske myndigheder har en banks aktionær pligt til at træde til med støtte til en kriseram bank, hvis de pengepolitiske myndigheder opfordrer dem til det. Det må i den forbindelse understreges, at det skaber ulighed mellem private banker og de offentlige banker, hvis aktionær har ubegrænsede midler til sin rådighed, og at en sådan fortolkning fører til en i økonomisk henseende irrationel ressourceallokering og griber forstyrrende ind i de normale markeds kræfter og konkurrencevilkår i den franske banksektor. Denne tvangsbetonede fortolkning af den franske banklov, som Cour d'Appel i Paris for nylig forkastede i en dom, har helt sikkert bidraget til den uforståelige adfærd, de offentlige franske bankers ledelse har udvist i deres tillid til deres statslige aktionærs stort set systematiske opbakning. Ved at skabe sådanne forventninger har denne fortolkning øget de allerede eksisterende konkurrencefordrejninger. At de franske myndigheder stadig i mange tilfælde, hvor det drejer sig om bankkriser, påberåber sig den tvingende karakter, som de tillægger banklovens artikel 52, viser, at den statslige aktionær ikke fuldt ud har draget konsekvensen af de gentagne kriser i offentlige franske banker, men er parat til at gentage visse af fortidens fejl.

Kommissionen mener — ikke mindst når de franske myndigheder selv fremfører det argument, at en krise i en storbank som CL risikerer at brede sig til hele finanssektoren (det såkaldte »too big to fail«-argument) — at de franske myndigheder i stedet for en sådan praktisk taget ubetinget støtte tværtimod i den fælles interesse bør anlægge en helt anden strategi til løsning af bankkriser for at mindske deres konkurrencefordrejende virkninger. Den går ind for, at man i stedet sætter ind på at ansvarliggøre både de private og de offentlige bankers ledere. Det

forudsætter ikke alene, at de ansvarlige myndigheder klart og offentligt tilkendegiver, at banker normalt er underlagt markedets sanktioner, og at de lige så lidt som andre virksomheder er sikret mod at blive likvideret (således som det franske banktilsyn anførte i sin tidligere omtalte 1995-rapport), men også, at staten i sin egenskab af aktionær handler i overensstemmelse hermed i sin behandling af bankkriser og uden at gøre forskel på offentlige og private banker. En sådan politik bør ledsages af foranstaltninger til beskyttelse af småsparere, f.eks. ved hjælp af indskudsgarantiordninger⁽⁴⁰⁾. Den forudsætter også foranstaltninger, der kan sikre en velordnet likvidation af insolvente banker for at begrænse krisernes omfang og forhindre, at de breder sig til resten af finanssektoren og hele økonomien. Kommissionen finder, at medlemsstaterne råder over de instrumenter — bl.a. i form af midlertidig sikkerhedsstillelse for gæld — der skal til for at støtte en sådan velordnet likvidation og om fornødent forhindre, at situationen udarter til en systemkrise. Kommissionen har rådført sig med en »vismandsgruppe« bestående af tidligere centralbankchefer i medlemsstaterne, som har givet deres tilslutning til Kommissionens synspunkter.

10.3. Vurdering af Crédit Lyonnais' levedygtighed på grundlag af hypoteserne i den plan, som Kommissionen fik forelagt i juli 1997

Som nævnt er hovedprincippet i rammebestemmelserne for omstrukturingsstøtte, at der »kun kan godkendes støtte i de tilfælde, hvor det er i Fællesskabets interesse«. I sin analyse af den plan, de franske myndigheder har fremlagt, har Kommissionen sammen med sin konsulentbank allerførst undersøgt, om de forskellige hypoteser i planen hænger sammen indbyrdes. Denne analyse af planen foregriber på ingen måde de ændringer, som eventuelt måtte blive foretaget i den under hensyn til Fællesskabets statsstøttepolitik, og disse hypoteser betragtes således ikke af Kommissionen som værende urørlige.

Ifølge de franske myndigheders plan skulle CL med en »fuldstændig neutralisering« af lånet kunne øge sit overskud fra 0,2 mia. FRF i 1996 til 3,2 mia. FRF i år 2000 (koncernens nettoresultat efter overskudsklausul). Efter år 2000 skulle disse resultater ifølge Kommissionens konsulentbank i betragtning af det pæne niveau stabilisere sig og herefter kun vokse langsommere.

⁽⁴⁰⁾ Direktiv 94/14/EF om indskudsgarantiordninger foreskriver, at medlemsstaterne indfører sådanne ordninger, EFT L 135 af 31. 5. 1994, s. 5.

Tabel 17

Udvikling i Crédit Lyonnais resultater ifølge planen fra juli 1997

	<i>(mia. FRF)</i>				
	1996r	1997r	1998e	1999e	2000e
»Neutraliseringens« finansielle virkning	3,0	3,3	3,0	2,7	2,4
Med »neutralisering« Koncernens nettoresultat (efter overskudsklausul)	0,2	1,0	1,7	2,2	3,2

NB: Tallene for 1996 og 1997 er baseret på de konstaterede resultater. Tallene for 1998-2000 er beregnet til nutidsværdi ifølge de franske myndigheders oplysninger i marts 1998. Tallene er derefter tilbagediskonteret igen i maj 1998, jf. tabel 18.

Efter de omstruktureringsforanstaltninger, der blev gennemført i det franske filialnet, vil CL's største indtjeningskilde være filialerne i Frankrig, som ventes at tegne sig for ca. 57 % af CL's nettoresultat⁽⁴¹⁾ i år 2000.

Den analyse, Kommissionens konsulentbank har foretaget med udgangspunkt i de af CL fastsatte mål (gradvis børsnotering omkring år 2000, universalbank i Frankrig og erhvervskundebank i resten af verden), fører til flere konklusioner.

For den franske divisions (DCAF) vedkommende har Kommissionens konsulentbank fundet CL's prognoser fornuftige. De er baseret på en klar strategi, der tager sigte på at forsvare de eksisterende markedsandele og nedbringe driftsomkostningerne. Planen hviler på den forudsætning, at programmet for nedskæring af omkostningerne og forbedring af aktivernes kvalitet lykkes. I det omfang, hvori CL ikke har ambitioner om at genvinde markedsandele (undtagen inden for forbrugerkreditter, som led i partnerskabet med Cetelem), forekommer de fastsatte mål at være inden for CL's rækkevidde. Kommissionens konsulentbank har foretaget en såkaldt »følsomhedsanalyse«, der viser, at selv om det antages, at hvor CL kun får nedbragt sine generalomkostninger og sin omkostningsprocent i et væsentligt langsommere tempo end planlagt, vil det ikke røkke ved CL's rentabilitet. Derimod vil egenkapitalen vokse meget langsommere, og solvensgraden (»tier one«) vil først komme op over 5 % fra år 2000. En 20 %-forøgelse af hensættelserne i forhold til planen vil kun få en beskedent indvirkning på resultatet og egenkapitalandelen. Kommissionens konsulentbank fandt, at eftersom de i forretningsplanen indeholdte hypoteser vedrørende omsætning og nettobankindtjening var ret forsigtige, var det ikke nødvendigt at foretage en følsomhedsanalyse for at tage højde for lavere nettobankindtjening.

⁽⁴¹⁾ DCAF og datterselskaber af DCAF.

Kommissionens konsulentbank har også gennemgået CL's øvrige dispositioner. Den fremhævede, at resultaterne i Europa under planens gennemførelse i vid udstrækning afhang af udviklingen i BfG (som først planlægges solgt omkring år 2000), hvis resultater forventes at blive stabiliseret som følge af omstruktureringen og fastlæggelsen af nye strategiske mål. Eftersom der ifølge planen skal foretages omfattende afhændelser i Europa, vil udviklingen i Europa blive påvirket af ekstraordinære forhold, alt efter om afhændelserne medfører gevinst eller tab for CL. Kommissionens konsulentbank bemærkede, at efter opgivelsen af de internationale privatkundeaktiviteter og i takt med den igangværende integration af aktiviteterne på kapitalmarkedet og erhvervskundeaktiviteterne vil der kunne opnås betydelige synergieffekter, som kan hjælpe med til at fastholde bankens store kunder og gøre det lettere for den at nå sine mål. I særdeleshed blev der peget på Crédit Lyonnais Americas, som er en af de få banker i USA, der er godkendt som erhvervs- og forretningsbank, samt Crédit Lyonnais Securities Asia, som er stærkt specialiseret inden for mæglervirksomhed, som to af bankens trumfkort. Disse to solide trumfkort bekræftede, at bankens internationale strategi og finansielle prognoser har en fornuftig karakter.

På grundlag af konsulentbankens arbejde drog Kommissionen den konklusion, at den forretningsplan, den fik forelagt i juli 1997, som helhed var realistisk på basis af de hypoteser, der blev lagt til grund, og som byggede på en rimelig vækst og ikke alt for ambitiøse mål, der kunne foranlede CL til at føre en aggressiv prispolitik. Denne plan, som hænger godt sammen, giver en tilstrækkelig rentabilitet omkring år 2000, således at CL forekommer at være levedygtig på lang sigt med den støtte og de modulydelser herfor, som de franske myndigheder angav i juli 1997. CL's resultater i 1997 ser ud til som helhed at bekræfte denne konklusion. Det skal bemærkes, at CL's nettobankindtjening var større end i 1996, selv om der i planen var forudset en betydelig nedgang.

Flere forhold må tages i betragtning ved vurderingen af disse konklusioner. CL's resultater bør ses i forhold til resultaterne i de banker, der bedst kan sammenlignes med CL. I betragtning af CL's meget vidtspændende aktiviteter er det ikke let at foretage en sådan sammenligning, det vil kræve en gennemgang af et betydeligt antal banker og markeder på basis af en lang række forskellige kriterier, både med hensyn til størrelse, struktur, organisation, rentabilitet, distribution, nationale og internationale aktiviteter osv. I den gennemgang, som Kommissionens konsulentbank har foretaget, har den ikke blot set på de franske banker, der har mest til fælles med CL, som f.eks. Société Générale og BNP, men også på de aktuelle tendenser på de andre bankmarkeder i Europa og i hele verden.

Heraf fremgår, at de omstruktureringsforanstaltninger, CL har sat i gang, er omfattende, men endnu ikke tilendebragt. CL har stadig væk et stort antal ansatte og filialer, hvilket afspejles i betydelige generalomkostninger. Som følge af overførslen af aktiver for 190 mia. FRF til afviklingsstrukturen, er aktivbeholdningens bruttorentabilitet forbedret (målt efter forholdet mellem renteaflast af de gennemsnitlige aktiver og bruttodriftsresultat i forhold til de gennemsnitlige aktiver), men CL's nettorentabilitet (afkast af aktiver og af egenkapital) ligger fortsat langt under de sammenlignelige konkurrenters aflast. Omkostningskoefficienten (76 % i 1997) er fortsat for høj i forhold til CL's franske konkurrenter (hvis omkostningskoefficient ligger på ca. 70 %) og udenlandske konkurrenter (ca. 60 %).

Med udsigt til den endelige gennemførelse af den økonomiske og monetære union er der stor sandsynlighed for, at det bliver nødvendigt for de fleste europæiske banker og så meget desto mere for CL at nedbringe denne omkostningsprocent yderligere. Afviklingstransaktionerne har helt klart forbedret aktivernes kvalitet, og i dag er man nået op på en mere rimelig dækning af de tvivlsomme fordringer. I betragtning af, at det kritiske punkt, der har været årsagen til størsteparten af CL's problemer, har været den mangelfulde risikostyring, er der dog endnu ikke fuld klarhed over, om banken på mellemlang sigt med de nye risikostyringssystemer vil være i stand til at forudse, forebygge og styre større risici på mellemlang sigt og imødegå uventede begivenheder med egne midler.

Endelig bemærkes, at i forhold til den strategi, der er lagt med hensyn til geografisk udstrækning og aktivitetsområder, har CL målt efter sin størrelse og omfanget af de vægtede forpligtelser et langt svagere kapitalgrundlag end konkurrenterne, hvilket bl.a. gør det dyrere for CL at skaffe sig finansiering på kapitalmarkederne som følge af sin ringere rating og begrænser bankens vækstmuligheder. Uden den støtte, CL har modtaget, havde banken måttet reducere sine markedsandele i Frankrig betydeligt, men den har i dag stadig stort set lige så store markedsandele

som sine vigtigste konkurrenter. CL vil først kunne anlægge en vækststrategi — både med hensyn til balancensum og markedsandele — når banken er nået op på en langt større egenkapital end den, som den råder over i dag, og medmindre CL igen får tilført ny kapital, forudsætter det adskillige år med positive resultater.

På grundlag af den anmeldte plan må det følgelig konkluderes, at CL er levedygtig, men endnu må yde en meget stor indsats for at konsolidere den igangværende genopretning. Kommissionen må i sin vurdering af CL's levedygtighed desuden tage hensyn til de meget betydelige ændringer, det er nødvendigt at foretage i den fremlagte plan som følge af nødvendigheden af at begrænse statsstøtten mest muligt og kravet om modydelse, der kan opveje konkurrencefordrejningerne som foreskrevet ved Fællesskabets konkurrenceregler (jf. afsnit 10.4 og 10.5 nedenfor).

10.4. Proportionaliteten mellem støtten og omstruktureringsomkostninger og fordele — Ændring af prognoserne i den anmeldte plan

Der erindres om, at det i rammebestemmelserne for statsstøtte til redning og omstrukturering er anført, at *»for at begrænse støttens konkurrencefordrejende virkninger må det undgås blot at stille midler til rådighed for virksomheden, som kan anvendes til aggressive, markedsfordrejende aktiviteter uden tilknytning til strukturomlægningen«*. For at kunne vurdere, om støtten står i et rimeligt forhold til det tilstræbte mål, og om CL i forhold til sine midler yder et så stort bidrag som muligt til den omstruktureringsplan, Kommissionen har fået forelagt, således som det kræves ifølge rammebestemmelserne for omstruktureringsstøtte, har Kommissionen foretaget en sondring mellem den støtte, der er en konsekvens af de øgede tab i CDR, og den, der beror på ændringen af vilkårene for CL's lån til EPFR.

Støtten til CL til dækning af CDR's og EPFR's underskud, beror hovedsagelig på de omstændigheder, der udløste afviklingstransaktioner i 1995, og det er vanskeligt for de offentlige myndigheder at ændre støttens størrelse, uden dermed at rokke ved de grundlæggende principper for afviklingstransaktioner, specielt princippet om, at CDR's underskud bæres af EPFR. Disse tab må per definition (medmindre CDR's forvaltning er behæftet med fejl, hvilket må godkendes i hvert enkelte tilfælde) henføres til CL i det omfang, hvor CDR har overtaget bankens dårlige aktiver og fordringer. Eftersom CDR er et ikke-konsolideret datterselskab af CL (som CL i henhold til beslutning 95/547/EF ikke har nogen beslutningsbeføjelse i), berører disse tab ikke længere CL's finansielle situation, eftersom staten har overtaget dem ved sin kapitaltilførsel til EPFR.

Vilkårene for CL's lån til EPFR har derimod en direkte indvirkning på CL's rentabilitet. Som det fremgår af den ovenstående tabel 13, fører »neutraliseringen« af nettotransaktionsomkostningerne for dette lån til en meget betydelig ændring af CL's resultater. Denne løsning er en af de muligheder, der står til rådighed for staten, som allerede har foretaget sådanne ændringer i forbindelse med den nødhjælp, der blev ydet i 1995 og 1996, for at forbedre CL's finansielle situation. Kommissionen har derfor vurderet, om den yderligere støtte står i et rimeligt forhold til det tilstræbte mål, på grundlag af neutraliseringen af lånet til EPFR og opgivelsen af nulkuponobligationen, der indebærer en betydelig forøgelse af EPFR's omkostninger ved denne transaktion, som skal bæres af staten.

»Neutraliseringen« af lånet til EPFR vil kun kunne betragtes som nødvendig, hvis CL ikke selv er i stand til at finansiere sine omkostninger ved lånet til EPFR (ud over forrentningen på 85 % af pengemarkedsrenten). Der erindres om, at denne konstruktion er en af de måder, hvorpå CL yder bidrag til sin genopretning og dermed til at begrænse statsstøtten. Det må også understreges, at denne »neutralisering« ikke kan sidestilles med en (statsstøttet) investering, der påvirker bankens balance, men derimod udgør en post på resultatopgørelsen. Nødvendigheden af denne neutralisering må derfor vurderes i forhold til CL's finansielle situation.

I begyndelsen af maj 1998 opstillede CL nye resultatprognoser på grundlag af de modydelse i form af aktivafhændelser, der er lagt til grund i nærværende beslutning. Disse aktualiserede data viser, at grundhypoteserne i planen har ændret sig meget, og at CL i årene 1997-1999 ikke vil kunne få overskud uden en neutralisering af lånet, som i hvert af årene er større end CL's resultat (før overskudsklausul). Forskellen er særlig stor i 1999, hvor CL forudser et nettoresultat, der ligger 2 mia. FRF under prognoserne fra juli 1997. Kommissionen kan godtage, at uden en neutralisering af lånet til EPFR i 1997-1999 er der risiko for, at CL's underskud vil skabe alvorlige spændinger i betragtning af CL's dårlige kreditrating og den omstændighed, at ratingselskabet Moody's satte banken under observation i begyndelsen af 1998, hvilket kan bringe bankens omstrukturering i fare. Kommissionen anerkender, at de omkostninger ved omstruktureringen, der opereres med i den plan for lukninger og afhændelser, som den franske regering har forpligtet sig til at få gennemført, vejer meget tungt i årene 1998 og 1999, som er to år af stor strategisk betydning for koncernen i betragtning af den privatisering, der skal være tilendebragt i oktober 1999.

Tabel 18

Reviderede prognoser 1996-2000

(mia. FRF)

	1997	1998	1999	2000
Neutraliseringens finansielle virkinger	3,3	3,0	2,7	2,4
Koncernens nettoresultat (før overskudsklausul) med neutralisering:				
— Nye overslag	1,9	[...]	[...]	3,6
— Planen fra juli 1997	2,3	2,7	4,5	6,6
Forskel i forhold til planen fra juli 1997	-0,4	[...]	[...]	-3,0

NB: De er baseret på bankens resultater (1996-1997) og prognoser ajourført i maj for at tage højde for aktivafhændelsernes indvirkninger på bankens omsætning og resultater. De tal, der ligger til grund for denne tabel, blev af CL fremsendt til Kommissionen i maj 1998.

I overensstemmelse med udtalelser fra repræsentanter for CL på et møde den 7. maj 1998 regner CL i øvrigt med, at så snart omstruktureringerne i forbindelse med afhændelserne har fundet sted, vil banken fra år 2000 være i stand til at finansiere sin videre udvikling uden den fuldstændige »neutralisering« af lånet, som de franske myndigheder oprindeligt foreslog i juli 1997. Det må her understreges, at de talrige elementer, der beror på de omstruktureringer, som følger af nærværende beslutning, ikke vil gøre sig gældende ud over år 2000 i betragtning af tidsplanen for afhændelsen af aktiverne, som skal være afsluttet den 31. december 1998. Ved privatiseringen af CL i 1999 må de mellemfristede udsigter for CL derfor ventes at være langt mere gunstige, forudsat at banken viderefører den interne omstrukturering, den har sat i gang, og som bl.a. tager sigte på at få omkostningskoefficienten (forholdet mellem generalomkostningerne og nettobankindtjeningen) bragt ned på ca. 70 %.

Kommissionen finder, at CL's privatisering og enden på usikkerheden omkring støtteplanen helt og holdent vil ændre bankens driftsvilkår. Den vil få lettere adgang til at skaffe sig øget egenkapital på kapitalmarkedet. CL's finansieringsomkostninger, som for øjeblikket er større end konkurrenternes på grund af CL's dårlige rating, må antages gradvis at blive mindsket. CL's rentemarginaler må derfor ventes at komme op på samme niveau som de vigtigste konkurrenters. Forbedringen af rentemarginalerne vil bidrage til den nedbringelse af driftsomkostningerne, der allerede er i gang med reduktionen af omkostningskoefficienten. Efter privatiseringen ser der derfor ud til at være skabt forudsætninger for, at CL kan komme ind i en varig god cirkel. Kommissionen bemærker i øvrigt, at CL's problemer blev særlig akutte under konjunkturafmatningen i 1992 og 1993. En bank er særlig sårbar over for konjunkturudviklingen, ikke blot fordi den direkte påvirker dens vækst (i det konkrete tilfælde må CL's vækst på mellemlang sigt antages fortsat at ligge på et lavt niveau, fordi der stadig vil være lagt loft over bankens ekspansion), men også fordi kunderisiciene og antallet af uindfriede fordringer er langt lavere i højkonjunkturperioder. I betragtning af, at de økonomiske udsigter i Europa tegner positivt på mellemlang sigt takket være den vækst og stabilitet, den økonomiske og monetære union vil føre med sig, finder Kommissionen, at der er gode forudsætninger for den fortsatte sanering af CL, således at banken vil kunne tilendebringe den igangværende omstrukturering og den drastiske nedskæring af balancen, der skal gennemføres i henhold til nærværende beslutning, bl.a. under hensyn til de grænser, der sættes for bankens vækst. På dette grundlag finder Kommissionen på baggrund af CL's seneste prognoser, at den vurdering af CL's levedygtighed, der blev foretaget på grundlag af den oprindelige plan fra 1997, stadig holder stik.

Kommissionen har konkluderet, at den fuldstændige neutralisering af lånet for årene 1997, 1998 og 1999 bør godkendes, og at CL derefter vil være i stand til at dække omkostningerne ved at refinansiere de langfristede passiver, som lånet til EPFR hviler på, uden at CL's levedygtighed herved bringes i fare.

Denne begrænsning berører ikke støttebeløbet beregnet (jf. tabel 15) på basis af den fuldstændige neutralisering af lånet. Hvad staten mister som følge af ændringen af bankens værdi, vil svare til nedsættelsen af støttebeløbet, således at indvirkningerne på støttens nettobeløb kun bliver ubetydelig for statskassen⁽⁴²⁾.

På grundlag heraf anslås den yderligere støtte, som er genstand for nærværende beslutning, til at udgøre mellem

⁽⁴²⁾ Det antages almindeligvis, at de skattemæssige virkninger af udsving i driftsindtægterne opvejes af en marginal multiplikationskoefficient mellem bankens værdi og værdien af dens egenkapital.

53 mia. og 98 mia. FRF ud over den støtte, som Kommissionen godkendte i 1995 og 1996.

Kommissionen og den franske regering er i øvrigt enedes om, at der kan indføres en finansiel mekanisme, der skal have samme dæmpende virkning på CL's vækst som bankens forpligtelse til at anvende en rente på 85 % af pengemarkedsrenten på lånet til EPFR, dvs. en lavere rente end den, der gjaldt for CL's refinansiering til pengemarkeds-koefficienten. Den nye mekanisme, der i overensstemmelse med det ovenfor nævnte princip om den private markedsøkonomiske investor ikke må indeholde nogen ny støtte til CL (jf. afsnit 10.6 nedenfor), indebærer en forhøjelse af renten på lånet til EPFR til 100 % af pengemarkedsrenten.

I betragtning heraf fastslår Kommissionen, at CL's manglende ydelse af lånet på 10 mia. FRF til EPFR, som skulle finansiere EPFR's tegning af en nulkupeonobligation, ganske vist betød et indtægtstab for staten (som Kommissionen har medregnet ved beregningen af støtten og de deraf følgende modydelseskrav), eftersom EPFR ikke fik mulighed for en langfristet anvendelse af en kortfristet ressource, men ikke får nogen direkte indvirkning på Crédit Lyonnais, som blot undgår at skulle yde et lån på 10 mia. FRF til pengemarkedsrenten, og heller ingen indvirkning på bankens resultat og solvensgrad⁽⁴³⁾.

10.5. Modydelser i rimeligt forhold til de konkurrencefordrejninger, støtten til Crédit Lyonnais skaber

Den helhedsanalyse, Kommissionen foretager, når der er ydet støtte til omstrukturering af en kriseramet virksomhed, må gennemføres under hensyn til den fælles interesse i den pågældende virksomheds fortsatte beståen i betragtning af konkurrenceforholdene i sektoren samt de ændringer i konkurrencevilkårene, denne støtte forårsager. Disse konkurrencefordrejninger kan mindskes ved at begrænse støtten til, hvad der er strengt nødvendigt, og ved at kræve passende modydelser af virksomheden. Hvis Kommissionen på den måde kan opnå en betydelig mindskelse af konkurrencebegrænsningerne, kan støtten — forudsat at de andre betingelser i rammebestemmelserne for omstrukturingsstøtte er opfyldt — erklæres forenelig med den fælles interesse.

⁽⁴³⁾ Statslån vægtes med 0-risiko og indregnes derfor ikke i bankens solvensgrad (ingen indvirkning på de vægtede aktiver).

a) Vurdering af konkurrencefordrejningerne

Det skal allerførst bemærkes, at CL uden den støtte, banken har modtaget, måtte have være likvideret. Som fastlagt i Kommissionens rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering⁽⁴⁴⁾, har de modydelse, der kræves til gengæld for støtten, den funktion, at de mindsker støttens konkurrencefordrejende virkninger på de vigtigste af de markeder, hvor den støttemodtagende virksomhed konkurrerer med tilsvarende virksomheder. Den kapacitet eller de markedsandele, der således frigøres, giver konkurrenterne en form for kompensation og mindsker de konkurrencefordrejninger, som støtten forårsager, mest muligt.

Det bør tilføjes, at modydelse i form af CL's afhændelser, så som dem, der var planlagt af de franske myndigheder med henblik på den foregående beslutning 95/547/EF, og som reducerer bankens balancesum, sætter CL i stand til at anvende indtægterne af disse afhændelser til at finansiere omstrukturingsplanen og således til at lade virksomheden bidrage mest muligt til den. På den måde kan betydelige modydelse i det konkrete tilfælde også bidrage til at begrænse støtten til, hvad der er strengt nødvendigt. Kommissionen er dog klar over, at situationen på markedet kan gøre det vanskeligt at opnå den fulde værdi af de afhændede aktiver.

I banksektoren indebærer det solvenskrav, som er indført ved den europæiske banklovgivning (kerne-kapitalen skal udgøre mindst 4 % af de vægtede aktiver og egenkapitalen i bredeste forstand skal udgøre mindst 8 %) en forpligtelse, der begrænser bankernes vækstkapacitet. I realiteten gælder der på mellemlang og lang sigt et sådant absolut kapitalkrav for alle virksomheder, men i banksektoren er der tale om et permanent og øjeblikkeligt krav, som der direkte kan sættes tal på, og som der ikke kan slækkes på midlertidigt, hvis banken slår ind på en ekspansionskurs. Et pengeinstitut, der kun lige opfylder solvenskravet, har ingen vækstmargin, så længe det ikke er i stand til at tiltrække ny egenkapital eller få sin egenkapital til at vokse ved hjælp af et væsentligt overskud. Et ineffektivt pengeinstitut vil således få lagt en direkte dæmper på sin vækst, medens en bank med betydeligt overskud har en vækstmargin, der står i forhold til dens rentabilitet. Den dæmpende effekt, som solvenskravet har for væksten i de mindst rentable kreditinstitutter, illustrerer ganske klart, hvordan den forebyggende banktilsynspolitik og konkurrencepolitikken supplerer hinanden. Kommissionen har i sin vurdering af de modydelse, den franske regering har foreslået, også taget hensyn til regeringens tilsagn om fortsat at holde banken i stramme

tøjler, hvilket kompenserer for en del af støttens konkurrencefordrejende virkninger (jf. nedenfor, afsnit 10.6).

Solvenskravet betyder, at det for kreditinstitutters vedkommende er muligt at foretage en omtrentlig teoretisk vurdering af konkurrencefordrejningerne. Hvis støtten kan sidestilles med en kapitaltilførsel, kan konkurrencefordrejningen vurderes i forhold til de vægtede aktiver. En kapitaltilførsel på 1 mia. FRF — eller enhver anden foranstaltning med tilsvarende virkning — vil sætte banken i stand til at øge de vægtede aktiver på balancen (under hensyn til de lovmæssige solvenskrav på henholdsvis 4 % og 8 %) og dermed sine aktiviteter. Denne transaktion giver sig udslag i en potentiel konkurrencefordrejning af en størrelsesorden på 12,5-25 mia. FRF (uden denne støtte ville banken ikke have kunnet øge sine vægtede aktiver med 12,5-25 mia. FRF). Denne relation indebærer også, at hvis støtten til et pengeinstitut overstiger dets egenkapital, vil konkurrencefordrejningen være større end summen af dets vægtede aktiver. I denne sammenhæng spiller modydelse den rolle, at de begrænser denne helt omtrentligt beregnede konkurrencefordrejning.

I det konkrete tilfælde har CL modtaget støtte på et samlet beløb, der udgør mindst det dobbelte — måske det tredobbelte — af bankens nuværende egenkapital (44 mia. FRF i 1997), og den teoretiske konkurrencefordrejning målt på den ovenfor beskrevne omtrentlige måde har svaret til summen af alle bankens vægtede aktiver (den kan ikke overstige dette beløb). Støtten har således ikke blot sikret CL's overlevelse — uden støtten havde CL måtte været likvideret — men også sat CL i stand til at opretholde et aktivitetsniveau, som banken med en lavere støtte ville have været nødt til skære betydeligt ned på (langt mere end de allerede gennemførte nedskæringer) for at overholde solvenskravet, og CL ville i hvert fald helt sikkert ikke have kunnet fastholde sine markedsandele i Frankrig, således som det er lykkedes for banken igennem de seneste år (jf. tabel 5, afsnit 3). Den dæmper, som solvenskravet har lagt på CL's vækst, har således kun i meget begrænset omfang haft den tvingende virkning, den ville have haft, hvis der ikke var blevet ydet støtte eller blot støtte på et mindre beløb.

Heraf følger, at CL's franske og europæiske konkurrenter i betragtning af støttens omfang har været udsat for overordentligt store konkurrencefordrejninger. For at støtten skal kunne godkendes, er det af hensyn til den fælles interesse nødvendigt, at den franske regering tilbyder meget betydelige modydelse, som kan yde konkurrenterne en tilstrækkelig kompensation for de konkurrencefordrejninger, de har været udsat for som følge af, at de franske myndigheder har sat markedsmekanismerne ud af kraft.

⁽⁴⁴⁾ EFT C 368 af 23. 12. 1994, s. 12.

b) Modydelser i Europa og resten af verden

Til gengæld for støtteplanen i 1995 og den godkendte (netto-)støtte på 45 mia. FRF havde de franske myndigheder afgivet tilsagn om betydelige modydelser. Som tidligere nævnt (jf. afsnit 4 ovenfor) havde økonomi- og finansminister Madelin i skrivelse til Kommissionen af 18. juli 1995 afgivet tilsagn om, at CL ville indskrænke sin kommercielle virksomhed uden for Frankrig med 35 % målt i forhold til balancen, hvilket svarer til ca. 50 % af bankens aktiver i Europa uden for Frankrig. Denne indskrænkning skulle omfatte internationale aktiver vurderet til i alt 959 mia. FRF pr. 31. december 1994, hvilket svarer til en nedskæring på ca. 335 mia. FRF i hele verden, heraf 310 mia. i Europa. CL fik en frist, der normalt strakte sig til den 31. december 1998 til at afhænde de pågældende aktiver. I slutningen af oktober 1997 havde CL afhændet internationale aktiver for ca. 171 mia. FRF, heraf for 136 mia. FRF i Europa, hvilket var ca. halvdelen af, hvad der var givet tilsagn om, og svarede til 17,9 % af koncernens internationale aktiver pr. 31. december 1994. For at opfylde betingelserne i beslutning 95/547/EF skulle CL endnu afhænde aktiver for 174 mia. FRF inden den 31. december 1998.

For det andet noterer Kommissionen, at de franske myndigheders tilsagn angående modydelserne for den supplerende støtte, der er ydet ud over den støtte, Kommissionen godkendte i 1995, er helt utilstrækkelige i den plan, der blev fremlagt i juli 1997. Disse tilsagn drejede sig om afhændelse af »de af bankens datterselskaber, som fortrinsvis opererer i privatkundesektoren uden for Frankrig«. I planen fra juli 1997 havde de franske myndigheder ønsket at lempe den frist, der blev fastsat i beslutning 95/547/EF, og ifølge hvilken alle de internationale aktiver, der skulle afhændes som modydelse for støtten, skulle være solgt inden den 31. december 1998. De franske myndigheder havde i juli 1997 foreslået at udskyde fristen til år 2000, således at de strategiske afhændelser blev spredt ud over hele planens varighed. Som anført over for de franske myndigheder i kommissær Van Mierts skrivelse af 2. april 1998 til økonomi-, finans- og industriminister Strauss-Kahn finder Kommissionen, at de betingelser, den stillede i beslutning 95/547/EF, må overholdes, og at alle de modydelser, der blev krævet i 1995, skal være præsteret inden for den fastsatte frist, under overholdelse af de betingelser, der blev fastsat i beslutning 95/547/EF.

Ifølge oplysningerne fra CL angående den samlede balancensum pr. 31. december 1994, som er det tal, Kommissionen lagde til grund for beregningen af modydelserne for 1995-planen, tegnede privatkundeaktiviteterne i andre europæiske lande sig for en aktivsum på 438 mia. FRF, dvs. 45 % af bankens internationale aktiver og 70 % af dens aktiver i andre europæiske lande (på basis af balancen pr. 31. december 1994). De franske myndighe-

ders tilsagn angående afhændelser i 1995 omfattede allerede 35 % af bankens internationale aktiver, svarende til 335 mia. FRF, hovedparten i form af afhændelser inden for de europæiske privatkundeaktiviteter. Med de nye modydelser, myndighederne fremlagde i juli 1997, var der således tale om højst 30 % mere end i 1995, idet forskellen mellem de hidtidige afhændelser (335 mia. FRF) og de nye som fastlagt i planen fra juli 1997 (i alt 438 mia. FRF) kun udgør ca. 100 mia. FRF, medens den samlede støtte til CL ifølge den nedenfor opstillede hypotese baseret på det højeste støttebeløb er tre gange større end det beløb, der blev godkendt i 1995. De franske myndigheder havde desuden ikke nærmere præciseret, hvilke aktiviteter der var tale om med de »datterselskaber, som fortrinsvis opererer i privatkundesektoren uden for Frankrig« — det var i særdeleshed uvist, om CL Belgium, som næst efter BfG er Crédit Lyonnais største datterselskab i Europa med en samlet aktivsum på tæt ved 70 mia. FRF ved udgangen af 1997, efter de franske myndigheders opfattelse var omfattet af dette tilsagn. Hvis det ikke var tilfældet, var de nye modydelser, der skulle præsteres til gengæld for den forøgede støtte, praktisk taget ikke eksisterende, idet der kun ville være tale om aktiver til en værdi af nogle titusinder milliarder FRF inden for privatkundesektoren i Europa.

De franske myndigheder anførte i planen fra juli 1997, at fristen for den største modydelse — dvs. afhændelsen af BfG, som alene repræsenterer 220 mia. FRF⁽⁴⁵⁾ — måske ville blive ændret. Der erindres her om, at CL ejer 50 % (plus 1 aktie) af BfG. BfG's andre aktionærer er Aachener & Münchener (det næststørste tyske forsikringsselskab) med 25 % af kapitalen (plus 1 aktie) og en fagforenings-ejet finansieringsservicevirksomhed, som har 25 % (minus 2 aktier). Ved overtagelsen af aktiemajoriteten i BfG gav CL de andre aktionærer option frem til udgangen af 1999 på salg af deres andel til en forudfastsat pris samt en garanti for udlodning af et vist minimumsudbytte. BfG giver kun et lille overskud, og det overordnede formål med de omstrukturingsforanstaltninger, der blev iværksat ved udgangen af 1997 efter udskiftning af bankens ledere, er at fastholde bankens avancer til trods for den forventede nedgang i dens nettobankindtjening. I betragtning af den bedring i BfG's resultat, der indtrådte i 1997, ser denne omstrukturering allerede ud til at have givet de første resultater. Banken repræsenterer ca. 35 % af Crédit Lyonnais' aktiver i andre europæiske lande (ultimo 1994), og afhændelse af BfG er derfor en meget vigtig potentiel modydelse med henblik på at reducere CL-koncernens størrelse. I betragtning af denne usikkerhed er der imidlertid ingen garanti for, at de krav om modydelser, der blev stillet for godkendelsen af støtten ifølge 1995- og 1997-planerne, vil være opfyldt ved planens udløb i december 2000.

⁽⁴⁵⁾ Beløbet er ligesom de øvrige modydelser baseret på CL's balance pr. 31. december 1994.

I betragtning af den betydelige forøgelse af støtten kunne Kommissionen derfor under ingen omstændigheder godkende den plan, den fik forelagt i juli 1997, med så lidt bindende frister og en så ubetydelig forøgelse af modydelseerne.

Kommissionen har undersøgt, om der er andre kriterier, der kan lægges til grund for beregning og fastlæggelse af de modydelse, der i nærværende beslutning må kræves af CL, men er nået frem til den konklusion, at i lighed med det kriterium, der allerede blev lagt til grund i 1995 var afhændelse af aktiver såsom datterselskaber eller filialer eller tilsvarende foranstaltninger i form af lukninger, som kan reducere bankens balance og dermed dens effektive kommercielle virksomhed, det mest pålidelige kriterium for fastlæggelsen af arten og omfanget af de vigtigste modydelse, der må kræves.

Kommissionen finder, at i den fælles interesse må de vigtigste modydelse til gengæld for støtteplanen til fordel for CL dreje sig om Europa og omfatte såvel erhvervskunde- som privatkundesektoren, da det er gennem disse aktiviteter, at CL konkurrerer mest direkte med de andre banker inden for Fællesskabet, herunder også med de andre franske banker, der ønsker at udvide deres aktiviteter i Europa. Det er med sine europæiske datterselskaber og filialer, at banken gennemfører en stor del af sine kapitaltransaktioner inden for Fællesskabet. Som bekendt havde CL's vækststrategi i bankens periode med hastig ekspansion i slutningen af 80'erne og indtil begyndelsen af 90'erne navnlig været koncentreret om dens internationale net, især dens europæiske. Derfor spiller bankens europæiske net en central rolle i de konkurrencefordrejninger, støtten har forårsaget.

I betragtning af støttens uhørte omfang finder Kommissionen, at alle CL's aktiviteter i Europa (uden for

Frankrig), svarende til 620 mia. FRF (baseret på bankens balance på skæringsdatoen 31. december 1994), bør afhændes. Under hensyn til de modydelse til en værdi af 310 mia. FRF, der vedrører Europa i henhold til beslutning 95/547/EF (dvs. 50 % af bankens europæiske aktiver), betyder det, at CL skal afhænde yderligere aktiver for et beløb af 310 mia. FRF i Europa (ligesom ved beslutning 95/547/EF beregnet på basis af bankens balance pr. 31. december 1994). I sin skrivelse af 2. april 1998 til økonomi- og finansminister Strauss-Kahn anerkendte kommissær Van Miert, at aktiver for ca. 80 mia. FRF ud af de i alt 310 mia. FRF kunne afhændes som modydelse uden for Europa, bl.a. i Nordamerika eller Asien, men kan understrege, at en modydelse på dette niveau, 310 mia. FRF, var en afgørende forudsætning for, at støtten til CL kunne erklæres forenelig med traktaten.

I denne beregning af de modydelse, der må kræves i form af afhændelse af internationale aktiver, har Kommissionen holdt sig under de grænser, der sættes af

- en streng proportionalitet i forhold til beløbet for de modydelse, der blev krævet i 1995, der på grundlag af det høje skøn over støtten ville have indebåret større modydelse
- den skønsmæssige vurdering af de teoretiske konkurrencefordrejninger på basis af kravene til bankens solvensgrad, der, hvis støtten oversteg CL's egenkapital, ville indebære en konkurrencefordrejning, der oversteg bankens samlede balance.

Kommissionen finder, at størrelsen af de nedenfor angivne modydelse udgør det absolutte minimum for, at støtten kan erklæres forenelig med fællesmarkedet. Kommissionen understreger, at der trods alt er tale om betydelige modydelse, der kan mindske konkurrencefordrejningerne betragteligt.

Tabel 19

Modydelse i form af afhændelse eller lukninger uden for Frankrig

Modydelse	Balanceværdi pr. 31. december 1994 (mia. FRF)
1. Modydelse i Europa 1995	310
Allerede præsteret (ultimo 1997):	136,1
Woodchester	15,9
Credito Bergamasco (+ CLIAM Italie)	41,0
Crédit Lyonnais Grèce	i.o.
CL Bank Sverige	0,5
BPI	0,6
Iberagentes	0,1
CL Bank Nederland	76,6
Bankhaus Wölbern	1,5
Tilbage at præstere i Europa, jf. beslutning 95/547/EF	173,9
2. Påkrævede nye modydelse (*)	310

(*) Heraf 12,4 mia. FRF i Latinamerika, de øvrige afhændelse i Latinamerika henhører under beslutning 95/547/EF.

Kommissionen bemærker i øvrigt, at den ikke kan følge Sociétés Générales forslag (se afsnit 5.1 ovenfor) om, at der over for de franske myndigheder stilles krav om afhændelse af alle CL's aktiviteter i udlandet samt en del af bankens aktiviteter og filialer i Frankrig. En sådan løsning vil ikke stemme overens med målet om, at CL skal være levedygtig ved omstrukturingsplanens afslutning. Kommissionen finder, at de konstaterede konkurrencefordrejninger kan mindskes betydeligt gennem de modydelse, den har fastsat, uden at det er nødvendigt at ty til en så ekstrem løsning.

Efter møderne i begyndelsen af maj 1998 mellem Kommissionen og de franske myndigheder skrev minister Strauss-Kahn den 3. og den 13. maj 1998 til kommissær Van Miert og opsummerede de nye tilbud om modydelse, Frankrig agtede at fremlægge med henblik på nærværende beslutning. Disse modydelse drejer sig om Europa og resten af verden, og der er tale om afhændelse eller lukninger af datterselskaber eller filialer:

- i Europa afhændelse eller lukninger for et beløb af 556 mia. FRF, heraf 529 mia. FRF uden for Frankrig og afhændelse på 27 mia. FRF i Frankrig (uden for filialnettet)
- i resten af verden afhændelse eller lukninger for en anslået værdi af 64 mia. FRF.

Den fortrolige liste over disse tilsagn blev fremsendt til kommissær Van Miert ved skrivelse fra de franske myndigheder af 13. maj 1998.

Størsteparten af disse afhændelse til gengæld for den yderligere støtte skal være foretaget inden privatiseringen af banken, dvs. inden den 1. oktober 1999. For aktiver, som det af markedsbetingede årsager ikke har været muligt at afhænde før privatiseringen, kan denne frist forlænges indtil oktober 2000, såfremt dette godtgøres over for og godkendes af Kommissionen.

Kommissionen bemærker, at lukning af filialer eller datterselskaber ligesom afhændelse har den virkning, at CL's kommercielle virksomhed mindskes, og de vil derfor kunne accepteres som modydelse. Banken vil som helhed opfylde det krav om afhændelse eller lukninger for en værdi af 620 mia. FRF, som Kommissionen stiller (645 mia. FRF, heri indregnet de 25 mia. FRF i yderligere modydelse i den resterende del af verden, der blev krævet i 1995). Sammen med modydelse i henhold til beslutning 95/547/EF vil disse modydelse reducere CL's balance med over en tredjedel i forhold til balancen pr. 31. december 1994. De fastlagte afhændelse og lukninger vil frigøre markedsandele, som CL's konkurrenter vil kunne overtage. Kommissionen bemærker, at i overensstemmelse med den fælles interesse tegner modydelse i Europa sig for 86 % af alle de modydelse, der er fore-

lagt i 1995 og 1998, heraf 82 % i andre europæiske lande end Frankrig.

På grundlag heraf og med forbehold af opfyldelse af de andre betingelse, der må stilles i denne beslutning, finder Kommissionen, at de modydelse, de franske myndigheder har tilbudt, vil kunne mindske støttens konkurrencefordrejende virkninger meget betydeligt.

c) Yderligere modydelse inden for det franske filialnet

I betragtning af, at det ikke er første gang, der ydes statsstøtte, og af størrelsen af den supplerende støtte, hvis potentielle størrelse kan ligge langt over det beløb, der blev godkendt i 1995, må der kræves en yderligere indsats af CL inden for bankens franske net, således at der frigøres markedsandele til CL's konkurrenter i Frankrig, som har været særlig hårdt ramt af støttens konkurrencefordrejende virkninger. Den plan, der blev fremlagt i juli 1997, indebar på basis af oplysninger fra CL til Kommissionens konsulentbank en nedskæring af antallet af bankens afdelinger i Frankrig til 2146 i år 2000 (alle filialer — både privatkunde- og erhvervskundefilialer), hvilket svarer til en nedskæring på 6,6 % i forhold til antallet af afdelinger i 1996. I sin skrivelse af 2. april 1998 til minister Strauss-Kahn krævede kommissær Van Miert en yderligere indsats fra CL, som skulle reducere antallet af afdelinger i Frankrig til 1850 i år 2000, hvilket Kommissionens konsulentbank havde fundet foreneligt med målet om CL's levedygtighed. Denne yderlige nedskæring på ca. 300 afdelinger udgør en væsentlig modydelse til gavn for CL's konkurrenter, idet CL's samlede net i Frankrig herigennem vil blive mindsket med 20 % i forhold til 1996.

Kommissionen har noteret sig de bemærkninger, Société Générale har fremsat under denne procedure (afsnit 5.1), hvor der peges på, at visse foranstaltninger, der vil kunne øge CL's rentabilitet og styrke bankens konkurrencedygtighed, ikke kan betragtes som modydelse, der kan opveje støttens konkurrencefordrejende virkninger. Kommissionen understreger, at de yderligere modydelse, der kræves af CL, ikke alene angående nettet i Frankrig, men også det internationale net, er langt mere vidtgående end de omstrukturingsforanstaltninger, CL opererede med i planen fra juli 1997.

I skrivelse af 3. maj 1998 afgav minister Strauss-Kahn over for kommissær Van Miert tilsagn om at nedskære antallet af afdelinger i Frankrig til 1850, således som Kommissionen havde anmodet om.

Kommissionen finder på dette grundlag, at de modydelse, der præsteres i Frankrig (ud over de planlagte afhændelse for 27 mia. FRF), må spredes over alle CL's afdelinger i Frankrig (både privatkunde- og erhvervskundefilialer). De vil kunne yde en meget væsentlig kompen-

sation i form af en reduktion af CL's kommercielle virksomhed til gavn for CL's franske og europæiske konkurrenter, som vil kunne udbygge deres aktiviteter på det franske marked. Disse lukninger skal finde sted inden den 31. december 2000.

10.6. Strammere tøjler på bankens vækst

Kommissionen understreger, at den overskudsklausul, som de franske myndigheder indførte i 1995, lægger en dæmper på CL's vækst, fordi den lægger beslag på bankens overskud og dermed også egenkapitalen i overensstemmelse med det ovenfor analyserede solvenskrav. I den plan, der blev fremlagt i juli 1997, havde de franske myndigheder anført, at de påtænkte at tage overskudsklausulen op til fornyet overvejelse, uden at nævne noget nærmere om deres hensigter. I deres skrivelse af 31. marts 1998 foreslog de franske myndigheder, at CL skulle tilbagekøbe overskudsklausulen mod en aktieemission forbeholdt staten.

Kommissionen anerkender, at det i tilfælde af privatisering vil være vanskeligt at forene opretholdelsen af en overskudsklausul, der giver staten op til 60 % af CL's overskud, helt frem til år 2014, med de nye private aktionærers krav. Den understreger, at overskudsklausulen — for at begrænse statens omkostninger ved disse statslige foranstaltninger og selve statsstøtten mest muligt — bør sælges til en markedspris vurderet af en uafhængig ekspert, således at staten får nutidsværdien af de indtægter, den skulle have haft af overskudsklausulen frem til år 2014, og således at der ikke bliver tale om nogen yderligere støtte til CL. Denne ekspertvurdering skal forelægges Kommissionen til godkendelse.

De franske myndigheder underrettede desuden i maj 1998 Kommissionen om, at de ønskede at ændre vilkårene for CL's lån til EPFR, men på en sådan måde, at den dæmper, som lånerenten på de 85 % af pengemarkedsrenten lagde på banken, opretholdes ved hjælp af en anden mekanisme. De franske myndigheder foreslog, at nutidsværdien af det indtægtstab, CL får påført på grund af den lave forrentning af lånet til EPFR (og som af Kommissionen vurderes til 7,2 mia. FRF i perioden 1997-2000, når støtten er fratrukket, jf. tabel 15) konverteres af CL til årene 2000-2014. Denne konvertering skal ske i form af en ændring af definitionen på overskudsklausulen, hvor overskudstilbageholdelsessatsen forhøjes, således at indtægterne for staten under hensyn til klausulens øgede værdi⁽⁴⁶⁾ og restværdien af statens kapitalandel i banken kommer til at svare til nutidsværdien (ca. 5,5 mia. FRF i

årene 2000-2014 ifølge Kommissionens beregning) af, at EPFR giver afkald på et beløb svarende til 15 % af pengemarkedsrenten beregnet på grundlag af størrelsen af lånet fra CL.

Efter at overskudsklausulens værdi således er blevet forhøjet, skal den tilbagekøbes af CL i form af en aktieemission forbeholdt staten (tegnet af EPFR). EPFR skal sælge disse aktier som led i privatiseringen, således at de to transaktioner — dvs. ændringen af klausulens værdi og afhændelsen af klausulen — får i det mindste neutrale virkninger for staten, efter at staten har givet afkald på såvel rentefordelen på 15 % af pengemarkedsrenten i forbindelse med lånet til EPFR som indtægterne af klausulen. På dette grundlag vil statsstøtten til CL, når privatiseringsindtægterne er fratrukket, ikke blive ændret gennem denne ændring i afviklingsmekanismen.

Som et supplement hertil, og for at sikre, at CL fortsat holdes i stramme tøjler, har de franske myndigheder afgivet følgende tilsagn:

- i) 58 % af bankens nettoresultat til og med regnskabsåret 2003 udloddes i form af dividende
- ii) fremførslerne af de skattemæssige underskud ophører, når overskudsklausulen er tilbagekøbt
- iii) der lægges et loft over væksten på CL's koncernbalance (ved uændret koncernomfang og uændrede valutakurser) på 3,2 % om året i perioden mellem udgangen af 1998 og udgangen af 2001, og solvensnøgletallene⁽⁴⁷⁾ vil i hvert fald indtil år 2014 blive holdt på samme niveau som ved udgangen af 2001, medmindre der indtræder ekstraordinære omstændigheder, hvilket skal godtgøres over for og anerkendes af Kommissionen.

Kommissionen kan godkende den helhedsløsning, der går ud på en forhøjelse af renten på lånet fra 85 % til 100 % af pengemarkedsrenten i årene 2000-2014, en ændring af definitionen på overskudsklausulen, en afhændelse af klausulen og en anden form for stram styring af CL's vækst, under forudsætning af, at følgende betingelser opfyldes:

- vurderingen af nutidsværdien af CL's refinansieringsomkostninger i forbindelse med lånet til EPFR med en rente på 15 % under pengemarkedsrenten i årene 2000-2014, omdefinitionen af overskudsklausulen og vurderingen af dens værdi skal foretages på basis af en uafhængig ekspertvurdering

⁽⁴⁶⁾ Klausulens værdi øges, både på grund af bankens øgede overskud (15 % af pengemarkedsrenten, beregnet på grundlag af lånebeløbet) og ændringen af tilbageholdelsessatsen.

⁽⁴⁷⁾ Kommissionen fortolker dette tilsagn således, at der er tale om nøgletallet for kernekapitalen (*tier one*) og Cooke-nøgletallet.

- ekspertens rapport skal fremsendes til Kommissionen, der skal godkende konklusionerne i den forud for enhver ændring af klausulens værdi og forud for enhver emission af aktier i CL forbeholdt staten
- Kommissionen vil i givet fald kunne modsætte sig denne transaktion, hvis den finder, at der ikke er sikkerhed for en fuldt korrekt vurdering af CL's refinansieringsomkostninger i forbindelse med lånet til EPFR med en rente på 15 % under pengemarkedsrenten i årene 2000-2014 og overskudsklausulen, således at der kan blive tale om nye statsstøtteelementer.

Under forudsætning af, at de undersøgelser, den således vil iværksætte, giver et fuldt tilfredsstillende resultat, kan Kommissionen konkludere, at denne mekanisme ikke indeholder yderligere elementer af statsstøtte, og at den indebærer en strammere styring af CL's vækst efter omstruktureringens afslutning.

10.7. De franske myndigheders privatiseringstilsagn

I forbindelse med sin vurdering af den her omhandlede støttes forenelighed med fællesmarkedet har Kommissionen noteret sig de tilsagn om privatisering af banken, som den franske regering har afgivet som led i en opfølgning af de mål, der blev fastlagt i beslutning 95/547/EF. I en skrivelse af 13. maj 1998 afgav den franske økonomi-, finans- og industriminister tilsagn om at gennemføre en åben, gennemsigtig og ikke-diskriminerende privatisering af CL inden oktober 1999. Staten opgiver enhver rolle som hovedaktionær, og statens andel i banken reduceres til under 10 % af kapitalen. Et privatiseringsdekret vil blive udstedt inden udgangen af 1998, og CL vil blive udbudt til salg inden den 1. marts 1999.

Kommissionen noterer sig disse tilsagn og erindrer om, at den i sin 23. beretning om konkurrencepolitikken⁽⁴⁸⁾ redegjorde for, hvilke hovedprincipper den følger i sin vurdering af privatiseringer ved afgørelsen af, om der kan tænkes at være statsstøtte involveret. Den finder, at privatiseringen bør give den endelige løsning på de ovenfor beskrevne ledelsesproblemer og sikre, at CL i fremtiden henvender sig til sine private aktionærer og kapitalmarkedet for at tilvejebringe de yderligere midler, der måtte blive brug for.

10.8. Andre betingelser for at den undersøgte støtte kan anses for forenelig med fællesmarkedet

- i) Kommissionen understreger, at de afhændelser af bankens datterselskaber og filialer, der skal finde sted,

skal bevirke en reduktion af bankens samlede forretningsomfang og være uigenkaldelige. Afhændelserne skal foretages på gennemsigtig vis og være åbne over for alle potentielle købere, såvel franske som udenlandske. Udbudsbetingelserne må ikke indeholde klausuler, der på uacceptabel vis kan begrænse antallet af potentielle købere eller være udformet med henblik på nogen potentiel køber. Ved valget af købere skal det tilstræbes at opnå størst mulige indtægter af afhændelsen. Indtægterne af disse afhændelser må udelukkende anvendes til at finansiere CL's omstrukturingsplan.

ii) Tilsyn med opfyldelsen af betingelserne i denne beslutning

- a) De franske myndigheder skal indtil den 31. december 2000 hvert kvartal indsende en rapport om udviklingen i CL's omstrukturering. Denne rapport skal indeholde en detaljeret beskrivelse af de afhændelser og lukninger, der er foretaget i henhold til nærværende beslutning, med angivelse af afhændelsesdato, aktivernes regnskabsværdi pr. 31. december 1994, afhændelsesprisen og gevinsterne eller tabene i forbindelse med de gennemførte afhændelser. Den første kvartalsrapport skal indsendes pr. 1. oktober 1998. De efterfølgende skal indsendes pr. 1. januar 1999, 1. april 1999 og 1. juli 1999 osv. Kvartalsrapporterne for 1999 skal indeholde en indgående redegørelse for hvorledes privatiseringen skrider frem.
- b) CL's års- og halvårsberetninger skal indsendes til Kommissionen, så snart de er godkendt af bankens bestyrelse, sammen med en redegørelse for hvorledes gennemførelsen af CL's forretningsplan skrider frem.
- c) Kommissionen skal have uhindret adgang til alle oplysninger. Den skal med de franske myndigheders indforståelse kunne henvende sig direkte til CL for at få de ønskede oplysninger og uddybninger. De franske myndigheder og CL skal yde Kommissionen eller en konsulent, Kommissionen måtte befuldmægtige hertil, enhver bistand under samtlige undersøgelser, der måtte blive anmodet om.
- d) Kommissionen skal holdes fuldt orienteret om vilkårene for privatiseringen. Myndighederne skal forinden fremsende enhver oplysning, der kan give Kommissionen mulighed for at påse, at privatiseringen foregår åbent, gennemsigtigt og på ikke-diskriminerende måde. Kommissionen vil vurdere disse vilkår ud fra de ovennævnte principper, som den anvender ved privatiseringer.

iii) *Beslutning 95/547/EF*

De franske myndigheder skal opfylde de tilsagn, der er angivet i artikel 4 i beslutning 95/547/EF, indtil afviklingen er tilendebragt.

⁽⁴⁸⁾ 23. beretning om konkurrencepolitikken, nr. 403, s. 252. Kommissionen har tidligere redegjort for, hvilke principper den lægger til grund i sin vurdering af, om en privatisering eventuelt er forbundet med statsstøtte, i et brev fra generaldirektøren for konkurrence til de franske myndigheder af 14. juli 1993.

11. KONKLUSIONER

11.1. Foreneligheden med fællesmarkedet af den yderligere støtte i forhold til de beløb, Kommissionen tidligere har godkendt

Kommissionen finder, at de foranstaltninger, der er undersøgt som led i denne procedure og som vedrører forøgelsen af CDR's underskud og EPFR's transaktionssomkostninger samt CL's fritagelse for forpligtelsen til at finansiere EPFR's tegning af en nul kuponobligation, indeholder yderligere statsstøtte i forhold til den støtte, den godkendte ved beslutning 95/547/EF (45 mia. FRF) og ved beslutning af 25. september 1996 (ca. 4 mia. FRF). Denne yderligere støtte anslås til at beløbe sig til ca. 53-98 mia. FRF i nutidsværdi⁽⁴⁹⁾.

På grundlag af det ovenstående konkluderer Kommissionen, at:

- i) den omstrukturingsplan, de franske myndigheder har fremlagt, viser at CL er levedygtig, hvilket bekræftes af de konklusioner Kommissionens konsulentbank er nået frem til samt af den nye forretningsplan, de franske myndigheder fremlagde i maj 1998
- ii) støtten, forudsat at lånet til EPFR udelukkende »neutraliseres« i årene 1997-1999, til trods for dens uhorste størrelse er begrænset til, hvad der er strengt nødvendigt for at sikre CL's levedygtighed
- iii) det meget omfattende program for afhændelser og lukninger, som de franske myndigheder har forpligtet sig til at gennemføre, samt støttens begrænsning til det strengt nødvendige vil bevirke, at CL inden for rammerne af sine disponible midler selv kommer til at finansiere en væsentlig del af omstrukturingsplanen
- iv) de franske myndigheder har tilbudt modydelse, der kan danne grundlag for at konkludere, at CL med den fælles interesse vil mindske sin kommercielle virksomhed betydeligt, idet CL's balance ved omstruktureringens afslutning vil være reduceret med over en tredjedel i forhold til 31. december 1994, og specielt at de modydelse, der er knyttet til den yderligere støtte, omfattende yderligere lukninger og afhændelser for en værdi af 310 mia. FRF samt nedskæring af nettet i Frankrig til 1850 afdelinger i år 2000, vil gøre det muligt at undgå urimeligt store konkurrencefordrejninger
- v) den dæmper på CL's vækst, som byrden på 15 % af pengemarkedsrenten, beregnet på grundlag af lånet til EPFR og det beslag, overskudsklausulen lægger på

CL's overskud og egenkapital, kan erstattes af en anden ordning, forudsat at den ikke indebærer elementer af yderligere støtte til CL.

Alle tilsagnene fra den franske regering blev bekræftet i tre skrivelser af 13. maj 1998.

I overensstemmelse med Kommissionens rammebestemmelser for omstrukturingsstøtte kan Kommissionen under forudsætning af, at de franske myndigheder opfylder de tilsagn, der er anført nedenfor i artikel 1, stk. 2, og de betingelser, Kommissionen pålægger i artikel 1, stk. 3, drage den konklusion, at den her omhandlede yderligere støtte kan falde ind under undtagelsen i traktatens artikel 92, stk. 3, litra c) (første del af første punktum) og er forenelig med fællesmarkedet.

11.2 Den af Kommissionen i beslutning 95/547/EF godkendte støtte

Den støtte, Kommissionen godkendte i beslutning 95/547/EF, er fortsat forenelig med traktaten, forudsat at de franske myndigheder og CL i fuldt omfang opfylder de forpligtelser, der følger af beslutning 95/547/EF, med undtagelse af de ændringer heri, der godkendes i denne beslutning.

Kommissionen erindrer om, at de franske myndigheder og CL i henhold til beslutning 95/547/EF skal i særdeleshed opfylde alle de betingelser angående modydelse, der blev fastsat i beslutning 95/547/EF, dvs. mindskelse af Crédit Lyonnais' kommercielle virksomhed uden for Frankrig med 35 % målt efter balancen, hvilket svarer til 50 % af CL's aktiver i Europa uden for Frankrig. Denne mindskelse skal vurderes i forhold til bankens samlede balance pr. 31. december 1994 og være afsluttet inden den 31. december 1998 —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

1. De foranstaltninger, Kommissionen fik forelagt i september 1996, og foranstaltningerne i den omstrukturingsplan for Crédit Lyonnais, som Kommissionen fik forelagt i juli 1997, i form af en neutralisering af lånet til EPFR, opgivelsen af nul kuponobligationen samt statens overtagelse af de yderligere tab i CDR og EPFR, således som de er ændret af de franske myndigheder som beskrevet i denne beslutning, udgør statsstøtte efter EF-traktatens artikel 92, stk. 1, og EØS-aftalens artikel 61, stk. 1. Denne yderligere støtte, som er ydet ud over den støtte, som Kommissionen godkendte i beslutning 95/547/EF og beslutning af 25. september 1996, anslås til at beløbe sig til mellem 53 mia. og 98 mia. FRF. Denne yderligere

⁽⁴⁹⁾ Jf. tabel 15.

støtte kan erklæres forenelig med fællesmarkedet og med EØS-aftalen efter traktatens artikel 92, stk. 3, litra c), og EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra c), på betingelse af, at Frankrig opfylder de tilsagn, der er anført i stk. 2, og de betingelser, der er fastsat i stk. 3.

2. Frankrig afgiver følgende tilsagn:

a) Frankrig vil senest i oktober 1999 gennemføre en åben, gennemsigtig og ikke-diskriminerende privatisering af Crédit Lyonnais. Privatiseringen kan begynde allerede i 1998 med udstedelsen af et privatiseringsdekret inden årets udgang og finde sted i flere etaper. Den skal under alle omstændigheder påbegyndes før den 1. marts 1999. I forbindelse hermed nedbringes statens andel i bankens kapital til højst 10 %, og staten forpligter sig til ikke længere at være Crédit Lyonnais' hovedaktionær.

b) Som modydelse for statsstøtten skal Crédit Lyonnais afhænde eller afvikle aktiver for et beløb svarende til en balanceværdi pr. 31. december 1994 på 620 mia. FRF. Denne nedskæring skal omfatte samtlige aktiver i Europa uden for Frankrig, dog med undtagelse af bl.a. aktiver i London, Luxembourg, Frankfurt og Schweiz. Banken vil fortsat kunne administrere betalinger og yde betalingservice i eurozonen. Opretholdelsen af disse strategiske afdelinger vil blive opvejet af tilsvarende afhændelser eller lukninger af andre aktiver i Frankrig og i verden. Dette tilsagn supplerer det tilsagn, der blev afgivet den 18. juli 1995, og som omfattede en nedskæring på 35 % i hele verden, hvilket svarer til 50 % i Europa, og som hermed bekræftes. Resten af disse afhændelser skal være gennemført senest den 31. december 1998. Den samlede nedskæring på 620 mia. FRF skal være foretaget inden privatiseringen. Disse to frister vil kunne forlænges med højst et år, hvis det over for Kommissionen kan godtgøres, at afhændelserne på grund af markedsvilkårene ikke har kunnet finde sted inden for den fastsatte frist.

c) Crédit Lyonnais vil indskrænke sit net i Frankrig, således at moderselskabet og dets datterselskaber i år 2000 ikke har over 1850 afdelinger. Dette antal omfatter såvel privatkunde- som erhvervskundefilialerne.

d) For at privatiseringen kan finde sted inden for den fastsatte frist, vil værdien af overskudsklausulen og den delvise neutralisering af lånet efter 1999 blive vurderet af en uafhængig ekspert og skal indirekte tilbagekøbes af markedet, ved at EPFR tegner nye aktier i Crédit Lyonnais og derefter afhænder dem som led i privatiseringen. Forud for denne aktieemission skal Kommissionen have tilstillet vurderingen.

e) For at fastholde den dæmpende virkning, som overskudsklausulen og renteforskellen i forbindelse med lånet til EPFR havde for Crédit Lyonnais' vækstpotentiale, og styre bankens udvikling i forhold til konkurrenterne forpligter Crédit Lyonnais sig til 1) indtil regnskabsåret 2003 inklusive at udlodde 58 % af sit overskud som udbytte til aktionærerne, 2) at ophøre med at fremføre skattemæssige underskud til senere regnskabsår, når overskudsklausulen er tilbagekøbt, 3) at holde væksten i sin konsoliderede balance med konstant forretningsomfang og uændrede valutakurser nede på højst 3,2 % om året fra udgangen af 1998 og indtil udgangen af 2001 og frem til mindst 2014 fastholde samme solvensnøgletal som i 2001, medmindre der indtræffer ekstraordinære omstændigheder, som godtgøres over for og godkendes af Kommissionen.

f) En uafhængig ekspert vil hvert år indtil den endelige afhændelse af aktiver kunne føre kontrol med opfyldelsen af alle de under litra a)-e) nævnte tilsagn. Desuden vil de franske myndigheder fremsende kvartalsvise statusrapporter og udførlige halvårsrapporter til Kommissionen vedrørende udviklingen i planens gennemførelse.

Frankrig sendte ved skrivelse af 13. maj 1998 Kommissionen en fortrolig liste med en nøjagtig angivelse af de afhændelser og lukninger, der er omhandlet under litra b) ovenfor.

3. For at sikre støttens forenelighed med fællesmarkedet påser den franske regering, at følgende betingelser opfyldes:

a) Gennemførelsen:

Den franske regering sikrer, at alle de foranstaltninger, der er anført i nærværende beslutning, samt de foranstaltninger, der var fastsat i beslutning 95/547/EF, og som ikke er blevet ændret ved nærværende beslutning, gennemføres, og den afstår fra at ændre dem uden Kommissionens forudgående samtykke.

b) Aktivafhændelserne:

Afhændelserne af datterselskaber og filialer af Crédit Lyonnais skal føre til en nedskæring af bankens nettoforretningsomfang og være uigenkaldelige. De skal gennemføres på gennemsigtig vis og være åbne for enhver potentiel fransk eller udenlandsk køber. Udbudsbetingelserne må ikke indeholde klausuler, der på uacceptabel vis kan begrænse antallet af potentielle købere eller være udformet med henblik på nogen potentiel køber. Ved valget af købere skal de størst mulige indtægter af afhændelserne tilstræbes. Indtægterne af afhændelserne må udelukkende anvendes til at finansiere Crédit Lyonnais' omstrukturingsplan.

- c) Omdefinering og iværksættelse af den stramme styring af bankens vækst:

Vurderingen af nutidsværdien af CL's refinansieringsomkostninger i forbindelse med lånet til EPFR med en rente på 15 % under pengemarkedsrenten i årene 2000-2014, omdefineringen af overskudsklausulen og værdireguleringen af den foretages af en uafhængig ekspert; denne eksperts rapport skal fremsendes til Kommissionen, der skal godkende dens konklusioner forud for enhver ændring af klausulens værdiansættelse og emissionen af aktier i Crédit Lyonnais forbeholdt staten.

- d) Tilsyn med gennemførelsen af nærværende beslutning:

- i) De franske myndigheder fremsender indtil den 31. december 2000 hvert kvartal en statusrapport til Kommissionen. Denne kvartalsrapport skal indeholde en udførlig redegørelse for de afhændelser og lukninger, der har fundet sted i henhold til nærværende beslutning, med angivelse af afhændelsesdatoen, aktivernes regnskabsværdi pr. 31. december 1994, afhændelsesprisen og gevinster eller tab i forbindelse med de gennemførte afhændelser. Den første kvartalsrapport indsendes den 1. oktober 1998. De efterfølgende indsendes pr. 1. januar 1999, 1. april 1999 og 1. juli 1999.
- ii) Crédit Lyonnais' halvårs- og årsberetninger fremsendes til Kommissionen, så snart de er godkendt af bankens bestyrelse, sammen med en redegørelse for hvorledes gennemførelsen i bankens forretningsplan skrider frem.
- iii) Kommissionen skal under hele planens gennemførelse have uhindret adgang til alle oplysninger. Den vil med de franske myndigheders indforståelse kunne henvende sig direkte til Crédit Lyonnais for at opnå de påkrævede forklaringer og præciseringer. De franske myndigheder og Crédit Lyonnais yder enhver bistand under alle undersøgelser, som

Kommissionen eller en af denne befuldmægtiget konsulent måtte anmode om.

- iv) Kommissionen holdes løbende orienteret om vilkårene for privatiseringen af banken. Myndighederne skal forinden give Kommissionen alle de oplysninger, der er nødvendige, for at den kan konkludere, at privatiseringen gennemføres åbent, gennemsigtigt og på ikke-diskriminerende måde.
  - v) Enhver forlængelse af fristerne for afhændelse eller lukning som fastsat ovenfor under stk. 2, litra b), angående myndighedernes tilsagn skal forinden godkendes af Kommissionen. Disse tilsagn omhandler udelukkende fristerne for afhændelserne og lukningerne og berører ikke tilsagnet om privatisering af banken, der under alle omstændigheder skal have fundet sted senest pr. 1. oktober 1999.
- e) Beslutning 95/547/EF

De franske myndigheder opfylder de tilsagn, der er angivet i artikel 4 i beslutning 95/547/EF, indtil afviklingen er afsluttet.

Artikel 2

Frankrig underretter senest to måneder efter meddelelsen af denne beslutning Kommissionen om de foranstaltninger, der er truffet for at efterkomme den.

Artikel 3

Denne beslutning er rettet til Den Franske Republik.

Udfærdiget i Bruxelles, den 20. maj 1998.

På Kommissionens vegne

Karel VAN MIERT

Medlem af Kommissionen